

A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZETÉNEK
ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DEMOGRÁFIAI BIZOTTSÁGÁNAK
KÖZLEMÉNYEI

48.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
Népességtudományi Kutató Intézet

Igazgató:

Dr. Molnár László

Írta:

Pongrácz Tiborné dr.

S. Molnár Edit

Lektorálta:

Dr. Vukovich György

ISSN 0134 0093

ISBN 963 340 280 8

© Központi Statisztikai Hivatal Népességtudományi Kutató Intézet, 1980

Kiadó: Statisztikai Kiadó Vállalat
1033 Budapest, III. Kaszás u. 10-12
Felelős vezető: Kecskés József igazgató
Borítóterv: Bogár Imre

Formátum: A/4. Terjedelem 19 (A/5) iv. Példányszám: 1000
Statisztikai Kiadó Vállalat, Nyomdaüzem - 80-1016-0

**A GYERMEKVÁLLALÁSRÓL
ÉS A NÉPESEDÉSPOLITIKÁRÓL ALKOTOTT
VÉLEMÉNYEK TÖBB GYERMEKET GONDOZÓ
ANYÁK KÖRÉBEN**

BUDAPEST

1980/1

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
I. A kutatás főbb eredményei (Összefoglalás)	9
II. A kutatás célkitűzései	13
III. Részletes eredmények	
1. Családtervezés	15
2. Szülés felső korhatáráról alkotott vélemények	19
3. Vélemények a gyermekgondozási segélyről	20
4. A női munkavállalásról alkotott vélemények	24
5. A harmadik gyermek vállalásának motivumai	26
6. Egy-, két- és háromgyermekes családok helyzetének összehasonlítása	33
7. Az 1974. évi és későbbi szülések és a népesedéspolitikai intézkedések kapcsolata	38
8. Vélemények a három gyermek vállalását ösztönző állami kedvezményekről	41
9. A minta kiválasztásának szempontjai; a minta összetétele	44
10. Kérdőív	52
IV. Táblázatok	
1.1. 1966-ban a házasságkötéskor tervezett gyermekszám iskolai végzettség szerint	74
1.2. 1966-ban a házasságkötéskor tervezett gyermekszám településtípus szerint	75
1.3. Retrospektíve tervezett gyermekszám iskolai végzettség szerint	76
1.4. Retrospektíve tervezett gyermekszám településtípus szerint	77
1.5. 1966-ban a házasságkötéskor és a retrospektíve tervezett gyermekszám	78
1.6. A tervezettnél kevesebb gyermeket szült kétgyermekes anyák indokai társadalmi-foglalkozási csoportok szerint	79
1.7. A tervezettnél kevesebb gyermeket szült kétgyermekes anyák indokai településtípus szerint	80
1.8. A tervezettnél több gyermeket szült háromgyermekes anyák indokai társadalmi-foglalkozási csoport szerint	81
1.9. A tervezettnél több gyermeket szült háromgyermekes anyák indokai településtípus szerint	82
2.1. A gyermekszülés felső korhatáráról alkotott vélemények életkor szerint	83-84
2.2. A gyermekszülés felső korhatáráról alkotott vélemények iskolai végzettség szerint	85
2.3. A gyermekszülés felső korhatáráról alkotott vélemények társadalmi-foglalkozási csoport szerint	86
2.4. A gyermekszülés felső korhatáráról alkotott vélemények településtípus szerint	87
2.5. A gyermekszülés felső korhatárának indoklása életkor szerint	88
2.6. A gyermekszülés felső korhatárának indoklása iskolai végzettség szerint	89
2.7. A gyermekszülés felső korhatárának indoklása társadalmi-foglalkozási csoport szerint	90

	Oldal
2.8. A gyermekszülés felső korhatárának indoklása településtípus szerint	91
2.9. A gyermekszülés felső korhatáráról alkotott vélemények és a vélemények indokai	92-93
3.1. A gyermekgondozási segély igénybevételének módja társadalmi-foglalkozási csoportok szerint	94
3.2. A gyermekgondozási segély igénybevételének módja településtípus szerint	95
3.3. A gyermekgondozási segély igénybevételének módja, 1 főre jutó jövedelem szerint	96
3.4. A gyermekgondozási segély igénybevétele beszüntetésének okai társadalmi-foglalkozási csoport szerint	97
3.5. A gyermekgondozási segély igénybevétele beszüntetésének okai, településtípus szerint	98
3.6. A gyermekgondozási segély igénybevétele beszüntetésének okai 1 főre jutó jövedelem szerint	99
3.7. A gyermekgondozási segély igénybevétele beszüntetésének okai a nők munkavállalásáról alkotott vélemény szerint	100
3.8. A gyermekgondozási segélyt igénybe nem vett nők indokai társadalmi-foglalkozási csoportok szerint	101
3.9. A gyermekgondozási segélyt igénybe nem vett nők indokai településtípus szerint	102
3.10. A gyermekgondozási segélyt igénybe nem vett nők indokai az 1 főre jutó jövedelem szerint	103
3.11. A gyermekgondozási segélyt igénybe nem vett nők indokai a nők munkavállalásáról alkotott vélemény szerint	104
3.12. Módosító javaslatok a gyermekgondozási segély rendszerével kapcsolatban társadalmi-foglalkozási csoportok szerint	105
3.13. Módosító javaslatok a gyermekgondozási segély rendszerével kapcsolatban településtípus szerint	106
3.14. Módosító javaslatok a gyermekgondozási segély rendezésével kapcsolatban 1 főre jutó jövedelem szerint	107
3.15. A gyermekgondozási segély igénybevételének módja a nők munkavállalásáról alkotott vélemények szerint	108
4.1. Gyermekes anyák munkavállalásáról alkotott vélemények életkor szerint	109
4.2. Gyermekes anyák munkavállalásáról alkotott vélemények, foglalkozás szerint	110
4.3. Gyermekes anyák munkavállalásáról alkotott vélemények, településtípus szerint	111
5.1. A csak két gyermeket vállaló nők döntési motivumai életkor szerint	112
5.2. A csak két gyermeket vállaló nők döntési motivumai, iskolai végzettség szerint	113
5.3. A csak két gyermeket vállaló nők döntési motivumai foglalkozás szerint	114
5.4. A csak két gyermekre vállalkozó nők döntési motivumai településtípus szerint	115
5.5. A csak két gyermeket vállaló nők döntési motivumai a lakásukkal való elégedettség szerint	116
5.6. Feltételeken három gyermekre is vállalkozó kétgyermekes nők döntési motivumai, életkor szerint	117
5.7. Feltételeken három gyermekre is vállalkozó kétgyermekes nők döntési motivumai, iskolai végzettség szerint	118
5.8. Feltételeken három gyermekre is vállalkozó kétgyermekes nők döntési motivumai, foglalkozás szerint	119
5.9. Feltételeken három gyermekre is vállalkozó kétgyermekes nők döntési motivumai településtípus szerint	120

	Oldal
5.10. Feltételesen három gyermekre is vállalkozó kétgyermekes nők döntési motivumai a lakással való elégedettség szerint	121
5.11. A harmadik gyermek vállalásának döntési motivumai a háromgyermekes nők életkora szerint	122
5.12. A harmadik gyermek vállalásának döntési motivumai, a háromgyermekes nők iskolai végzettsége szerint	123
5.13. A harmadik gyermek vállalásának döntési motivumai a háromgyermekes nők néhány foglalkozási csoportjában	124
5.14. A harmadik gyermek vállalásának döntési motivumai a háromgyermekes nőknél településtípus szerint	125
6.1. Az egy- és a kétgyermekes családok összehasonlítása életkor szerint	126-127
6.2. Az egy- és a kétgyermekes családok összehasonlítása iskolai végzettség szerint	128-129
6.3. Az egy- és a kétgyermekes családok összehasonlítása foglalkozás szerint	130-131
6.4. Az egy- és a kétgyermekes családok összehasonlítása település szerint	132-133
6.5. A két- és a háromgyermekes családok összehasonlítása életkor szerint	134-135
6.6. A két- és háromgyermekes családok összehasonlítása iskolai végzettség szerint	136-137
6.7. A két- és háromgyermekes családok összehasonlítása foglalkozás szerint	138-139
6.8. A két- és háromgyermekes családok összehasonlítása településtípus szerint	140-141
7. Az 1974. évi és későbbi szülések és a népesedéspolitikai intézkedések összefüggése	142
8.1. Vélemények a harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközeiről iskolai végzettség szerint	143-145
8.2. Vélemények a harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközeiről foglalkozás szerint	147-149
8.3. Vélemények a harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközeiről településtípus szerint	150-151

I. A KUTATÁS FŐBB EREDMÉNYEI

(ÖSSZEFOGLALÁS)

A KSH Népeségtudományi Kutató Intézete 1978-ban vizsgálatot végzett a gyermekvállalásról és a népesedéspolitikáról alkotott véleményekkel kapcsolatban a több gyermeket gondozó anyák körében. Személyes megkérdezésen alapuló kérdőíves vizsgálatot végeztünk 2 230 olyan nő körében, akik legalább két, vagy annál több gyermeket szültek. E vizsgálat szerves folytatása annak a népesedéspolitikai témákról folytatott országos közvéleménykutatásnak, amelyet ugyancsak a Népeségtudományi Kutató Intézet készített az 1974-ben életbelépő népesedéspolitikai intézkedéseket követően. A minta az 1966-ban házasságot kötött nők longitudinális vizsgálatából került kiválasztásra.

A következőkben ismertetjük vizsgálatunk főbb eredményeit.

a / Családtervezés

Feltűnő, hogy a megkérdezett nők 1966-ban még lényegesen többen vallották magukat "nem tervezőknek", mint azt 1978-ban - házasságkötésük időpontjára visszatekintve - retrospektíven tették. Az 1966-ban magukat "nem tervezőknek" valló nők 87 %-a állította most azt, hogy kívánt gyermekeik számát már házasságkötéskor meghatározta. Ezek aránya a háromgyermekesek körében még magasabb.

Az ún. "nem konzekvens" tervezőkre (azokra, akik a házasságkötéskor, ill. a jelenlegi megkérdezésnél eltérő gyermekszámot jelöltek meg) inkább a házasságkötés kori "alultervezés" jellemző, vagyis az, hogy a házasságkötéskor kevesebb gyermeket terveztek. Kiemelkedően magas ez a különbség a háromgyermekes nőknél, akiknél az "alultervezők" aránya 43 %, míg a "felültervezőké" mindössze 5 %.

Az eredetileg két gyermeket tervező, de valójában három gyermeket szülő nők legnagyobb része (43 %-a) családterveit nem jószántából módosította, hanem mert akaratán kívül teherbeesett, s terhességét nem tudta, vagy nem akarta megszakítani. A felültervezőknek közel fele egészségi okokra hivatkozott, elsősorban az anya saját egészségi problémáit, vagy előző, nehéz terhességét említve.

A tervezett gyermekszám módosításának indokai között rangsorban első helyen az egészségügyi problémák szerepelnek, Budapesten azonban a tervezett gyermekszám csökkentése elsősorban lakásproblémákkal és anyagi gondokkal hozható összefüggésbe. Elsősorban az értelmiségi foglalkozású, illetve diplomás nők azok, akik terveik csökkentésénél a munka, a szakmai előrelépés problémáit is mérlegelik.

Többségi vélemény az, hogy egy nő 35 éves koráig szülje meg összes kívánt gyermekét. A kívánt szülések befejezése optimális időpontjáról alkotott vélemények legnagyobb gyakorisággal a 26 - 30 éves korcsoport megjelölésénél sűrűsödnek (közel 50 %).

b / Gyermekgondozási segély

A gyermekgondozási segélyt a mintában szereplő nők általában igénybe vették, de többségük nem maradt otthon a gyermek 3 éves koráig. Ennek indokai között legnagyobb súllyal az jelentkezik, hogy a család nem tud huzamosabb ideig lemondani az anya teljes keresetéről.

A megkérdezettek közel fele tartaná szükségesnek, hogy a gyermekgondozási segély jelenlegi rendszerén bizonyos változtatásokat eszközöljenek, s ez a vélemény a megkérdezettek gyermekszámától független.

A gyermekes nők munkavállalásával kapcsolatban - korábbi közvéleménykutatásainkkal egybevégezően most is - a többség véleménye az, hogy megfelelőbb lenne, ha a férj keresetéből el tudná tartani a családot, illetve az anya részmunkaidőben dolgozhatna. A mindennapos gyakorlatnak megfelelő és kívánatosnak tartott megoldási formával, amely a férj-feleség egyenlő arányú háztartási és munkahelyi teherviselésén alapul, a megkérdezettek mintegy 24 %-a ért csak egyet.

c / A harmadik gyermek vállalásának motivumai

A kétgyermekes nőknek 52 %-a semmilyen körülmények között nem vállalkozott volna harmadik gyermekre (többségük eredetileg is két gyermeket tervezett), 39 %-uk azonban - kedvezőbb feltételek esetén - harmadik gyermekét is megszülte volna. A harmadik gyermekről való lemondásra elsősorban egészségi okokból kényszerültek, de eléggé jelentős a rossz lakáshelyzetre, illetve anyagi nehézségekre hivatkozás is.

A házasságkötés után 10 évvel három gyermekkel rendelkező nőknek csak viszonylag kis aránya (30 %) olyan, amely eredetileg is három gyermeket akart. Többségi vélemény, hogy a harmadik gyermek azért született meg, mert az anya teherbeesett és megtartotta, illetve a férj kívánására vállalkozott a harmadik gyermekre. Viszonylag kevesebben hivatkoztak a lakás- illetve anyagi körülmények javulására a harmadik gyermek vállalásában, ez elsősorban az önálló lakáshoz jutó, fiatalabb koru válaszadóknál játszott szerepet.

Az egy-, a két- és a háromgyermekes családok helyzetét összehasonlítva általános az a vélemény, hogy a család életszínvonalára, az anya kereső munkájára a több gyermek hátrányosan hat. Különösen feltűnő a kétgyermekes anyák véleményalkotása: 70 %-uk tartja jobbnak az egygyermekes családok életszínvonalát, mint a kétgyermekesekét, és több mint 80 %-uk szerint a háromgyermekes családok életszínvonala rosszabb, mint a kétgyermekeseké.

Figyelemreméltó, hogy a megkérdezett háromgyermekes anyák - konkrét tapasztalataik alapján - saját helyzetüket minden tekintetben valamivel kedvezőbbnek látják, mint a harmadik gyermekét már nem vállaló, annak valóságos vagy vélt hátrányaitól tartó kétgyermekesek.

Az 1966-ban házasságot kötött két- vagy többgyermekes nőknek - jóllehet meglehetősen nagy arányuk az 1974. évi intézkedések után még szült - csak töredéke említette, hogy szülését befolyásolták az intézkedések. (12 %-uk nyilatkozott így.) Az intézkedésekre hivatkozók többségét a gyermekgondozási segély, illetve a családi pótlék összegének felemelése befolyásolta a gyermekvállalásban.

Mind a két-, mind a három-, mind pedig az ennél több gyermekes nőknek mintegy 1/5-e úgy nyilatkozott, hogy olyan állami kedvezményeket, amelyek harmadik gyermek vállalását ösztönöznék, egyáltalán nem tudnak elképzelni, illetőleg nem tudják, lehetséges-e ezt egyáltalán állami eszközökkel ösztönözni.

Akik lehetségesnek tartják a gyermekvállalás ösztönzését, azok elsősorban a családi pótlék növelésére, illetve a gyermekruházzati cikkek ármérséklésére gondolnak. Figyelemreméltó, hogy sokan tartanák ösztönzőnek, ha a gyermekes anyák rövidebb munkaidőben dolgozhatnának.

Míg a városban élő, szellemi foglalkozású nők körében a harmadik gyermek vállalása ellen nem anyagi szempontok szólnak, hanem az attól való félelem (illetve az a tapasztalat), hogy a harmadik gyermek megoldhatatlan nehézségeket jelent a mindennapok szervezésében; a községi lakosok az alacsonyabb iskolázottságuk, a fizikai foglalkozásuk a pénzbeni juttatásokra helyeznek nagyobb súlyt, mivel elsősorban attól tartanak, hogy a családlétszám növekedése miatt több a kiadás.

Összefoglalva megállapítható, hogy a harmadik gyermek vállalásának kérdésében - az érintett anyák véleménye alapján - nem lehetünk optimisták; a háromgyermekes családmódel általánosabbá válása a korábban feltételezettnél jóval nehezebb.

II. A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI

A termékenységi- és családtervezési vizsgálatok, szociológiai-, és közvéleménykutatások tanulságai, de a mindennapi élet tapasztalatai is sokoldaluan mutatják be, hogy a több gyermeket gondozó családokban nemcsak a gyermekek eltartásának, gondozásának, felnevelésének anyagi nehézségei, hanem a családi életvitelnek - elsősorban a nőt, az anyát terhelő - szervezési problémái is halmozottan jelentkeznek. S miután a több eltartott gyermek méginkább szükségessé teszi, hogy e családokban mindkét szülő aktív kereső tevékenységet folytasson, a munkahelyi és a családi szerep közötti konfliktus a többgyermekes anyák számára sokkal élesebben jelentkezik, mint azoknál, akiknek csupán egy gyermekük van.

A KSH Népeségtudományi Kutató Intézete néhány évvel ezelőtt - az 1974-ben életbelépő népesedéspolitikai intézkedéseket követően - közvéleménykutatást végzett az intézkedések fogadtatásáról, az ideálisnak tartott családlétszámról, a gyermekvállalás motivumairól, valamint a gyermekes nők munkavállalásáról.* Megfelelő képet alkothattunk hát arról, hogy milyen elképzelések élnek ma Magyarországon az ideális, a megfelelő családnagyságról, valamint arról, hogy ennek eléréséhez milyen szociálpolitikai eszközöket tartana a lakosság leghatékonyabbnak. Azonban már ekkor is tapasztalhattuk: nemcsak a közvéleménykutatási eredmények, de a tényleges termékenységi gyakorlat is magában foglalja azt, hogy a közvélemény állásfoglalásai és a gyermekvállalásban leginkább érintett népesség állásfoglalása, gyakorlata között kisebb-nagyobb távolság van. A gyermeket vállaló nők döntési motivumaiban - még ha elvileg egyet is értenek azzal, hogy a nagyobb gyermekszámnak milyen előnyei vannak mind a család pszichikus egyensúlya, mind pedig az ország népesedési helyzete szempontjából - e szempontok gyakorlatilag nemigen játszanak szerepet, mivel úgy érzik, minél több gyermeket vállalnak, annál megterhelőbb ez számukra mind anyagilag, mind pedig pszichikusan.

Hogy e kettősség - a közvélemény normatíváival való egyetértés és az egyéni lehetőségek, feltételek mérlegelése hogyan formálja a családterveket, családi döntéseket, annak vizsgálatára a már említett közvéleménykutatásunk természetesen nem vállalkozhatott. Mintánk akkor a 18 éves életkor és a nyugdíjkorhatár közötti felnőtt férfiakat és nőket reprezentálta. Így nem volt módunk arra, hogy a több gyermeket gondozó nők gyermekvállalással és népesedéspolitikával kapcsolatos véleményeit, attitűdjeit részletesebben elemezzük, illetve e véleményeket, állásfoglalásokat a köz-

* Népesedési kérdésekkel kapcsolatos közvéleménykutatás. KSH Népeségtudományi Kutató Intézet Közleményei 43. 1976/1.

véleményben élő normákkal szembesítsük. Ezért a korábbi közvéleménykutatásunkhoz hasonló kérdés-megfogalmazásokkal most egy sajátos "kompetens népesség", a több gyermeket gondozó nők mintáján folytattuk vizsgálódásainkat. *

A magyar termékenység alakulásának ismeretében, továbbá a családtervezéssel és gyermekvállalással kapcsolatos nemzetközi szakirodalom tanulságai szerint is tudott: az alacsonyabb termékenységű országokban a családtervezés, a gyermekvállalás "legnagyobb lépése" éppen a harmadik gyermek vállalása. Kutatásunk fő célkitűzése ezért a harmadik gyermek vállalását befolyásoló anyagi és tudati tényezők vizsgálata volt.

A vizsgálat témakörei a következők voltak:

- A kérdezett nők családterveire vonatkozó kérdéseink azt célozták, hogy válaszadóink szembesüljenek korábbi családterveikkel: indokolják meg, miért tértek el attól, vagyis miért szültek kevesebbet, vagy többet az eredetileg tervezettnél.

- Vizsgáltuk, hogy milyen előítéletek élnek kérdezetteinkben a szülőképes kor határáról, vagyis mit gondolnak arról: hány éves koráig "kell" megszülnie egy nőnek összes vállalt (tervezett) gyermekét.

- Külön kérdéskör volt az, hogy milyen szerepet tulajdonítanak válaszadóink a népesedéspolitikai intézkedéseknek, ezen belül:

- hogyan vették igénybe a gyermekgondozási segélyt, milyen tapasztalataik, esetleges módosítási javaslataik vannak a segély összegét, szabályozását illetően;
- milyen állami ösztönzőket tartanak a legfontosabbnak a fiatal házások számára annak érdekében, hogy azok több gyermeket is vállaljanak;
- hatottak-e rájuk, s ha igen, hogyan az 1974-ben bevezetett népesedéspolitikai intézkedések.
- Egyik kérdéscsoportunk azt tudakolta, hogy milyen szempontokból tartják előnyösebbnek, vagy hátrányosabbnak az egy-, a két-, és a háromgyermekes családok helyzetét, ha azokat egymással összehasonlítják.

- Kétgyermekes válaszadóinktól érdeklődtünk az iránt, hogy el tudtak volna-e képzelni olyan körülményeket, feltételeket, amelyek megvalósulása esetén esetleg még egy gyermeket vállalnak. Hasonlóképp háromgyermekes válaszadóinktól azt kérdeztük meg, milyen feltételek miatt vállalkoztak harmadik gyermek szülésére is. (Ezt a kérdéssort a háromnál több gyermekes nők körében azért nem folytattuk, mert mintánkban csak kis számban szerepeltek.)

- Végül azt is megkérdeztük, miként vélekednek válaszadóink a gyermekes anyák munkavállalásáról, megoldásnak tekintenék-e, ha a munkahelyi terheket az egyenlőbb, igazságosabb családi munkamegosztás ellensúlyozná.

* A minta az 1966-ban házasságot kötött nők longitudinális vizsgálatából került kiválasztásra.

III. RÉSZLETES EREDMÉNYEK

1. Családtervezés

Az utóbbi években végrehajtott családtervezési vizsgálatok tanúsága szerint a családtervezés gondolata és gyakorlata a házas nők körében mind általánosabbá válik. Felvetődik ugyanakkor, hogy a házasságkötés körüli időpontban kinyilvánított gyermekszám-elképzelések módosulnak-e a későbbiek során, s milyen mértékben térnek el ettől 11 - 12 évvel a házasságkötést követően, gyakorlatilag már a propagatív szakasz lezárásakor.

Az a tény, hogy a mintánkat képező női népesség 1966 óta többször vallott már családtervezési elképzeléseiről, érdekes következtetések levonására ad lehetőséget.

1966-ban a kutatás első felvételekor, a házasságkötés küszöbén álló jegyespárt megkérdezték, hogy gondoltak-e már arra, hány gyermeket szeretnének jövőendő házasságukban. Jelenlegi felvételünknel is szerepeltettük ugyanezt a kérdést ("1966-ban kötött házasságukban hány gyermeket terveztek"), és a két időpontban, de ugyanarra a témakörre vonatkozó válaszok összehasonlítása elgondolkodtató megállapítások levonását teszi lehetővé.

Feltűnik mindenekelőtt, hogy az 1966-os felvételkor sokkal többen vallották magukat nem tervezőnek, mint amennyien ezt az 1978-as felvételnél visszatekintve tették. Az 1966-ban nem tervezőknek 86,5 %-a állította a jelenlegi megkérdezés során, hogy már házasságkötésükkor meghatározták kívánt gyermekük számát. Ezek közül valamivel nagyobb arányban vannak a háromgyermekesek (90 %), mint a kétgyermekesek (86,0 %). A most háromgyermekesek 35 %-a vallotta, hogy ő már 1966-ban három gyermeket tervezett (és 56 %-a, hogy kettőt), míg a kétgyermekesek 87 %-a állította, hogy két gyermeket tervezett, 12 %, hogy csak egyet és 3 % azok aránya, akik állítólag három gyermeket kívántak házasságkötésük időpontjában.

A tervezők közül konzekvensseknek nevezhetjük azokat, akik azonos gyermekszámot említettek 1966-ban és 1978-ban retrospektíve is. Ez az arány a két almintánál jelentős eltérést mutat: a kétgyermekeseknél 76,9 %, a háromgyermekeseknél 52,0 %. A kétgyermekeseknél olyan tendenciát tapasztalunk, amely a konzekvens családtervezési elképzelések és a településnagyság, valamint az iskolai végzettség közötti negatív irányú kapcsolatra utal, vagyis, hogy a községi lakosok és/vagy az alacsonyabb iskolai végzettségűek konzekvenssebbnek minősíthetők, mint a budapesti lakosok és/vagy a magasabb iskolai végzettségűek.

Azokon a tervező nőkön belül, akiknek az 1966-ban, illetve az 1978-ban retrospektíve mondott, tervezett gyermekszáma eltérő, két alcsoportot különböztettünk meg. Az egyik alcsoportot képezték azok, akik alacsonyabb számot említettek 1966-ban mint retrospektíven, a másik alcsoportban ennek a népességnek a komplementere kerül, vagyis akik magasabb gyermekszámot terveztek 66-ban, mint amire 78-ban visszaemlékeztek.

Azt tapasztaltuk, hogy a nem konzekvens magatartásukra inkább a házasságkötés kori "alultervezés" jellemző, a kétgyermekes anyák 15,5 %-a (Budapesten 27,2 %-a) tervezett 1966-ban kevesebb, csak 7,6 %-a több gyermeket, mint amit utólag bevallott. Kiemelkedően magas ez a különbség a három gyermeket szült nőknél, akiknél az "alultervezők" aránya 43 % (Budapesten 48,4 %), míg a "felültervezőknél" mindössze 5 %.

Véleményünk szerint a megkérdezett termékenység-történetének e két minőségileg eltérő időpontjában - vagyis a házasságkötéskor, a propagatív korszak kezdetén és 11 - 12 évvel ezután jelentős részüknél gyakorlatilag már a termékenységi szakasz lezárásakor - említett gyermekszámok különbözőségei mögött a válaszadók bizonyos fajta önigazoló magatartása húzódik meg. Miután a megkérdezettek egy része - az adatok tanúsága szerint - több gyermeket szült, mint amennyit 1966-ban házasságkötéskor tervezett, ezt a "tervtelteljesítést" - lélektanilag teljesen érthető módon - utólag megpróbálják "tervezett"-nek feltüntetni, hiszen a már megszületett gyermekről nem szívesen nyilatkozik egy anya úgy, hogy akarata, szándéka ellenére született meg. Erre a pszichológiai motívumra vezethető vissza, hogy bár a 66-os családtervek és azok megvalósulása között elég jelentős eltérés mutatkozik, lényegesen kevesebb személynél találunk különbséget a retrospektív családelképzelések és a tényleges gyermekszám között.

Az anonimitás biztosítása érdekében nem kívántuk a megkérdezetteket 1966-os véleményükkel szembesíteni, így az okok kutatásánál kénytelenek voltunk a retrospektív családtervek és a tényleges gyermekszám közötti - viszonylag kisebb elemszámu - eltérésekből kiindulni. Külön kérdéssel tudakoltuk az eltérés okait azoktól, akik többet és azoktól, akik kevesebbet szültek a tervezettnél. A minta jellegéből, valamint a tervezett gyermekszám 2 - 3 közötti moduszából adódóan azok az anyák, akik több gyermeket szültek, mint amennyit utólagos bevallásuk alapján terveztek, döntő többségükben háromgyermekesek, míg akik a tervezettnél kevesebbet szültek, szinte valamennyien kétgyermekesek voltak felvételünk időpontjában. Értékelhető elemszámu válaszokat csak ezen két-, illetve háromgyermekes alcsoportoknál kaptunk, így a következtetések levonását is csak e körben végeztük el.

*Miért szült a tervezettnél több gyermeket
(százalékban)*

	háromgyermekes nők
teherbe esett, és megtartotta	43,2
szubjektív indokok:	
gyermekek kívánságára	4,1
nagyobb családot akart	4,5
férje akart még egy gyermeket	10,9
kiegyensúlyozott házasság	2,3
új házasságból is kívánt gyermeket	3,0
objektív indokok:	
anyagi helyzet lehetővé tette	5,3
kedvezőbb lakáshelyzet	7,5
gyermekgondozás problémái	3,8
egyéb	15,4
Összesen:	100,0

A tervezettnél több gyermeket szült háromgyermekes anyák legnagyobb része (43,2 %-a) eredeti családtervezési elképzeléseit, úgy tűnik, tulajdonképpen nem jószántából módosította, hanem mert akaratán kívül teherbe esett, s terhességét nem tudta - pl. az új abortusz-korlátozó intézkedések következtében - vagy nem akarta megszakíttatni. Elgondolkoztató, ha ezt a megállapítást összevetjük azokkal a válaszokkal, amelyet a háromgyermekes anyák arra a kérdésre adtak, hogy miért és milyen körülmények változása miatt vállalkoztak a harmadik gyermekekre. Kitűnik, hogy az anyák nagy többsége (41,2 %-a) ugyancsak nem tudatos családtervezés következtében szülte meg harmadik gyermekét, hanem mert "teherbe esett és megtartotta".

Az indokok következő fő csoportját szubjektív, a család érzelmi életével kapcsolatos szempontok alkotják. A férj, illetve a meglévő gyermekek kívánságát, a kiegyensúlyozottabb házasság biztosításának óhaját jelölte meg okként a válaszolók 1/4-e. Többben kiemelték - az 1966 óta újabb házasságot kötöttek kis számához képest viszonylag jelentős arányban - hogy azért vállalkoztak az eredetinnél több gyermekre, mert új házasságukból kívántak gyermeket szülni.

A következő motívumcsoport az objektív feltételek: az anyagi és a lakáshelyzet kedvező változásával kapcsolatos. A megkérdezett anyák mintegy 17 %-a vallotta, hogy anyagi helyzetük, lakásvizonyaik és gyermekgondozási viszonyaik javulása következtében döntöttek a tervezettnél magasabb gyermekszám mellett.

A családtervezési elképzelések módosulását előidéző okok rétegspecifikus sajátosságait vizsgálva a következőket állapíthatjuk meg:

- szignifikáns összefüggés mutatkozik az iskolai végzettség és településtípus, valamint a "teherbe esett és megtartotta" motívum említési gyakorisága között, amennyiben nagyobb arányban hivatkoznak erre az indokra a községi lakosok, mint a budapestiek, a 8 általánossal rendelkezők, mint az egyetemet végzettek.

- Az ugynevezett pszichológiai okok erőteljesebben jelentkeznek a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőknél; településtípusonként nem mutatkozik számottevő eltérés.

- Az objektív feltételek kedvező változása jelentősebb mértékben befolyásolja a budapesti, valamint a magasabb iskolai végzettségű anyák családterveinek módosítását, mint a községi lakosokét, ill. az alacsonyabb iskolai végzettségűekét.

A kérdőív következő kérdését azoknak az anyáknak tettük fel, akik eredetileg több gyermeket terveztek, mint ahány gyermekük van, és mint amennyit esetlegesen még szülni kívánnak. Amint azt már az előbbiekből említettük, értékelhető elemszámú válaszokat csak a kétgyermekes anyáktól kaptunk, akik az eltérés okait a következőkben jelölték meg:

Miért szült a tervezettnél kevesebb gyermeket
(százalékban)

	kétgyermekes nők
egészségügyi indokok:	
előző, nehéz terhesség	9,5
saját egészségügyi problémák	18,4
félt, hogy gyermeke nem lesz egészséges	7,2
meg szeretné őrizni egészségét	7,2
objektív indokok:	
anyagi nehézség	8,6
nem megfelelő lakás	10,8
gyermekgondozás nehézsége	5,4
szubjektív indokok:	
házassága megszűnt	1,8
életkora, férje életkora	6,3
kiegyensúlyozott házaselet	2,2
házaselet romlása	3,2
férje nem kívánt gyermeket	3,2
munka, szakmai fejlődés	5,0
egyéb	11,2
Összesen	100,0

A válaszolók közel fele hivatkozott egészségügyi okokra. Ezen belül az anya elsősorban saját egészségügyi problémáit, illetve előző nehéz terhességét említette. A második helyen objektívnek tekinthető okokat jelöltek meg a megkérdezett anyák, úgymint a megfelelő lakás hiányát, anyagi nehézségeket, és a gyermekgondozással, elhelyezéssel kapcsolatos problémákat. A következő csoportot a házaselethez kapcsolódó motivumok alkotják, viszonylag kis súllyal szerepel a szakmai fejlődés, a munkahelyi előmenetel kérdésköre.

A válaszolók által említett indokok néhány demográfiai ismerv szerinti elemzése a következő összefüggésekre hívja fel a figyelmet:

- A globális rangsorban legnagyobb súllyal szereplő egészségügyi szempontok Budapesten a második helyre szorultak, míg a városokban és a községekben az átlagosnál nagyobb hangsúlyt nyertek. Budapesten elsősorban lakásproblémák és anyagi okok miatt vállalkoztak az anyák a tervezettnél kevesebb gyermekre, és az átlagosnál többen hivatkoztak szakmai, munkahelyi okokra is.

- A motivumok társadalmi-, foglalkozási csoportok szerinti megoszlásánál szembetűnően magas az értelmiségi nők félelme a magasabb gyermekszám munkahelyi előmenetelükre gyakorolt hátrányos hatásától, míg ez a szempont a fizikai dolgozó nőknél egyáltalában nem játszik szerepet. Ez utóbbi foglalkozási csoportnál viszont az értelmiségi nőkhöz viszonyítva lényegesen, mintegy 50 százalékosan magasabb az egészségügyi okokra hivatkozó anyák aránya.

2. Hány éves korig szüljön egy nő?

A korspecifikus termékenységi mutatók alakulásának hosszabb idő alatti elemzése a született gyermekek számának valamennyi korcsoportban történő visszaesését mutatja. Míg azonban a propagatív kor későbbi szakaszában a csökkenés számottevő, a fiatal házasság nők termékenysége alig mutat változást. Ez egyben azt is jelenti, hogy míg a múltban a házasság későbbi szakaszában is születtek gyermekek, az utóbbi években - a statisztikai adatok tanúsága szerint - az a gyakorlat alakult ki, hogy a tervezett gyermekek a házasság első éveiben megszületnek és a későbbiekben már elenyésző a születések előfordulása.

Jelen kutatásunk során e témakörben két kérdéssel kívántuk feltárni, hogyan tudatosult a kialakult gyakorlat a gyermekes anyák körében, milyen korhatárban jelölik meg a tényleges propagatív kor felső határát és véleményüket milyen indokokkal, szempontokkal támasztják alá.

A válaszadók döntő többségének véleménye szerint egy nő lehetőleg 35 éves koráig szülje meg összes kívánt gyermekét. A kívánt szülések befejezése optimális időpontjáról alkotott vélemények legnagyobb gyakorisággal a 26 - 30 éves korcsoport megjelölésénél sűrűsödnek, (közel 50 %), s a legalacsonyabb (21 - 25 év), illetve legmagasabb (41 - 45 év) korhatárt a megkérdezettek csak elenyésző arányban jelölték meg. A két- illetve háromgyermekes almintánál az alapmegoszlástól szignifikánsan eltérő tendenciát nem találunk. A négygyermekesek viszonylag kis csoportjában az átlagosnál valamivel nagyobb arányban került kiválasztásra a 26 - 30 év közötti, valamint a 36 - 40 év közötti korcsoport megjelölés. A válaszadó nő életkorával - mind a két- mind a három-gyermeknél - párhuzamosan emelkedik azok aránya, akik a gyermekszülés befejezésének felső korhatárát az átlagnál valamivel idősebb, 36 - 40 éves korban tartják kívánatosnak.

Társadalmi - foglalkozási csoportonként vizsgálva megállapítható, hogy míg az egyéb szellemi foglalkozásuak, a munkásokhoz és a parasztsághoz tartozók nagyobb arányban jelölik meg a 26 - 30 éves korcsoportot, mint a 31 - 35 éveset, addig az értelmiségiek ugyanilyen arányban vélekednek fordítva, azaz a válaszok legnagyobb gyakorisága a 31 - 35 éves korcsoportnál jelentkezik. Értelemszerűen hasonló megoszlásokat kapunk a megkérdezettek iskolai végzettsége szerint is, amennyiben az egyetemi végzettséggel rendelkezők - feltehetően a saját egyetemi tanulmányaik tapasztalatai miatt - jobban kitolják a propagatív kor kívánatos felső határát, mint a középiskolai, illetve általános iskolai végzettséggel rendelkezők. A mintasokaságnak mintegy 10 %-át (233 fő) kitevő, 8 általánosnál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező nők véleménymegoszlása minden más csoportéhoz képest széthuzóbb, egyik csoportot sem preferálják kiugróan, jóllehet a 36 - 40 éves korhatárt említők aránya körükben viszonylag igen magas. A jelenség magyarázata valószínűleg részben az alacsony iskolai végzettséggel összefüggő instabilabb véleményalkotásban, részben a csoporton belül a háromnál több gyermekesek viszonylag magas arányában keresendő.

A felvétel során a kérdést követően megkértük válaszadóinkat, hogy indokolják meg részletesen véleményüket: miért éppen az említett korcsoportot - illetve korévet - jelölték meg. A "nyitott" kérdésre adott válaszok feldolgozásakor - miután igen kis szórást mutattak - mindössze öt csoport, illetve válaszlehetőség képzése vált szükségessé: miért szülje meg egy anya összes kívánt gyermekét a megnevezett korhatárig, mert: "még elég fiatal ahhoz, hogy gyermekét felnevelje, az életben elindítsa; fiatal korban több a szülők türelme; egészségügyi szempontból kedvezőbb mind az anyának, mind gyermekének, ha fiatal korban történik a szülés; legyenek biztosítva a megfelelő anyagi körülmények; idősebb korban tudatosabban vállalkoznak a szülők a gyermekekre."

A válaszok tanúsága szerint a viszonylag fiatal szülési korhatárral kapcsolatos vélemények kialakulásában az első három alternatíva általában azonos arányban játszik szerepet, de a három és a négy és több gyermekeseknél viszonylag nagyobb hangsúlyt kap a gyermek felnevelésének kérdése. Ezt a szempontot u.i., hogy a szülők biztosítottak kívánják gyermekeik kitaníttatását még nyugdíjkorhatáruk elérése előtt, különösen fontosnak tartják - az egész mintán belül - a községi lakosok, valamint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

A népesedési, egészségügyi ismeretterjesztés, tömegtájékoztatás hatékonyságát bizonyítja, hogy a megkérdezettek közül viszonylag sokan indokolták véleményüket egészségügyi szempontokkal. Az a statisztikai adatokkal bizonyított tény, hogy a fiatal korban történő szülés mind az anya, mind a születendő gyermek vonatkozásában jelentősen kisebb kockázati tényezővel jár, mint egy viszonylag idősebb szülő nő esetében, úgy tűnik, meglehetősen ismertté vált, és feltehetően szerepet játszik a házaspárok - viszonylag fiatalon megvalósított - családterveiben is.

A megfelelő anyagi körülmények biztosítása, mint szempont az előző három alternatíva mellett viszonylag kisebb súllyal szerepel, a megkérdezettek kevesebb, mint 1/5-e említette. Összefüggés mutatkozik e válaszok százalékos aránya és a válaszadók gyermekszáma között, amennyiben a gyermekszám növekedésével csökken az említések gyakorisága.

A kétgyermekes almintán belül e tényező az átlagnál nagyobb hangsúlyt kap a magasabb iskolai végzettségűeknél, az értelmiségi foglalkozásuaknál, valamint a budapesti lakosoknál.

A szülés felső korhatáraként megjelölt korcsoport és a vélemények részletes indokolása alapján kialakított válaszalternatívák együttes vizsgálata a következő megállapítások levonását teszi lehetővé: míg azok, akik a fiatal korban történő gyermekvállalást a gyermek felnevelésének biztosítása miatt tartják lényegesnek, a szülés felső korhatárát azonos arányban a 26 - 30, illetve 31 - 35 éves korcsoportban, addig azok a megkérdezettek, akik az egészségügyi szempontokat, illetve a gyermeknevelés fizikai feltételeit - a szülők türelmét - hangsúlyozzák, előbbre hozzák a felső korhatárt és többségük a 26 - 30 éves korcsoportot emeli ki. A megfelelő anyagi körülmények biztosítását említők az életkorhatárt az átlagnál későbbre teszik, legnagyobb arányban a 31 - 35 éves korcsoportot jelölik meg, de viszonylag sokan említik a 36 - 40 éves korcsoportot is.

3. Vélemények a gyermekgondozási segély igénybevételéről

A gyermekgondozási segélyt 1967-ben vezették be, s ekkor világviszonylatban egyedülálló rendszer volt. Előnyeinek elismerése mellett az utóbbi időben egyre több a kérdőjel, hallhatók, olvashatók a rendszer hátrányait hangsúlyozó vélemények is. Gazdasági vezetők teszik szövé, hogy a női munkaerő két-három éves kiesése üzemük, kereskedelmi hálózatuk folyamatos működését hátráltatja. Ez valóban erőteljesen jelentkezik azokban a népgazdasági ágakban - például a könnyűiparban, a kereskedelemben, az egészségügy terén, stb. - amelyekben a nők foglalkoztatása az átlagosnál magasabb, és magas az alacsony keresetű, szakképzettséggel nem rendelkező munkaerő aránya, hiszen tudott, hogy ez a réteg veszi a leghosszabb ideig igénybe a segélyt.

A GYES-en lévő anyák egy része szívesen él a három éves szabadság lehetőségével, de olyanok is sokan vannak, akik - s erről a lapok, folyóiratok hasábjain megjelenő cikkek, interjúk is tanuskodnak - elvesztegetett időnek érzik ezeket az éveket, úgy vélik, hogy társadalmi és családi helyzetüket is hátrányosan befolyásolja háziasszonyi, családanyai funkcióik átmeneti előtérbe kerülése.

lése. Természetesen az objektív feltételek mellett - foglalkozás, iskolai végzettség, jövedelem - más, inkább egyéni feltételek is (mint pl. a házastársak viszonya egymáshoz, a férj részvétele a családi feladatok ellátásában, a feleség időbeosztása) hozzájárulnak a GYES-en lévő anya jó, vagy rossz közérzetéhez.

Részletes, megbízható információkkal ezideig - megfelelő kutatások hiányában - nem rendelkezünk. Kérdőívünkben most külön kérdéscsoport készült a gyermekgondozási segéllyel kapcsolatos vélemények megismerésére, hiszen a mintába került nők többsége gyermekeit a GYES bevezetése után szülte, s így kompetens véleményeket várhattunk tőlük e rendszer előnyeiről és hátrányairól. A kérdőív e szerkezeti egysége azonban korántsem a teljesség igényével készült, mivel csak azokat a problémákat kívántuk vizsgálni, amelyek kutatásunk célkitűzéséhez kapcsolódtak.

Kérdéseink a következő témaköröket érintették:

Igénybe vették-e, és milyen hosszú ideig válaszadóink a gyermekgondozási segélyt; ha nem, vagy nem végig vették igénybe, mi volt az oka ennek; s végül érdeklődtünk a GYES jelenlegi rendszerét módosító javaslataik, elgondolásaik iránt is. A válaszok alapján a következő megállapításokat tehetjük:

A megkérdezett nők 28 %-a egyik gyermekével sem vette igénybe a gyermekgondozási segélyt, sem teljesen, sem pedig részlegesen, 13 %-uk pedig mindegyik gyermekével kivette a teljes, három éves szabadságot. E két szélsőség között 20 %-ot képvisel azok aránya, akik igénybe vették ugyan - akár egy, akár több gyermekükkel - a segélyt, de egyik gyermekkel sem három évig, végül 39 % azok aránya, akik valamelyik gyermekükkel kivették a három éves szabadságot, de nem mind-egykkel.

A GYES-t igénybe nem vevő - döntő többségükben községi lakosu nők - általában objektív okok miatt (igényjogosultság hiányában) nem élhettek a gyermekgondozási segéllyel, így részletesebb elemzésüktől a továbbiakban el kell tekintenünk.

A háromgyermekesek között nagyobb arányban találunk olyan anyákat, akik a GYES-t soha nem vették igénybe (34 %). A kétgyermekeseknél ez az arány alacsonyabb (24 %), és ők többen éltek a teljes három éves szabadság lehetőségével is (16 %), mint a háromgyermekesek (5 %).

Figyelemre méltó, hogy a mintába került értelmiségi nők közül senki sem vette mindegyik gyermekénél végig igénybe a GYES-t, ők legnagyobb arányban azt a megoldást választották, hogy rövidebb-hosszabb ideig otthon maradtak még a szülési szabadság lejárta után, de a három évet egyik gyermekükönél sem töltötték ki.

Azt tapasztaltuk tehát, hogy a megkérdezettek tulnyomó többsége valamilyen formában igénybe vette ugyan a gyermekgondozási segélyt, de különböző okokból általában megszakították azt. Így a törvény által biztosított három éves gyermekgondozási szabadság lehetőségével - mintasokaságunkból - csak kevesen éltek.

Az utóbbi években nem készült olyan felmérés, amelyből a gyermekgondozási segély idő előtti beszüntetéseinek okai megállapíthatóak lennének. Így nem rendelkezünk olyan információs alappal, amelyhez vizsgálatunk eredményeit viszonyíthatnánk. Az utolsó teljeskörű felvételt e témában 1969-ben a KSH Szociálisstatistikai Osztálya és a Népeségtudományi Kutató Intézet végezte, s az okok ekkor így alakultak: anyagi nehézségek miatt szüntette be mintegy 41 %, újabb gyermeke születése miatt kb. 13 %, munkahelyi ok miatt kb. 11 %, végül gyermeke elhelyezését, gondozását közben megoldotta mintegy 19 %.

Az 1966-ban házasságot kötött többgyermekes nőknél az említett okok gyakoriságai a következők voltak:

Miért nem vette végig igénybe a GYES-t?
(százalékban)

	Két- gyermekes nők	Három- gyermekes nők	Négy- és több- gyermekes nők	Összesen
anyagi nehézség	43,4	37,9	25,0	41,3
sikerült gyermekét elhelyezni	22,6	17,2	8,9	20,8
munkahelyi ok	18,4	14,4	1,8	16,7
ujabb gyermeke született	28,9	54,6	85,7	37,0
nem elégítette ki a háztartás	5,9	5,2	1,8	5,5
egyéb ok	2,6	2,9	1,8	2,6

Az anyagi nehézségek említése tehát az 1969. évi felvételnél is, ennél a vizsgálatnál is - hozzávetőlegesen azonos arányban - első helyen szerepel. A második leggyakoribb ok az, hogy az anyának újabb gyermeke született (kétfgyermekeseknél 28,9 %, háromgyermekeseknél 54,6 %). Ez azonban nem a segély beszüntetését jelenti, hiszen - mint tudjuk - az igényjogosultság újabb gyermek születése esetén, a szülési szabadság befejeztével az előző gyermekre is érvényes lesz, annak három éves koráig az anya egyszerre két gyermek után részesül gyermekgondozási segélyben.

A kérdezettek mintegy 20 %-a (kétfgyermekeseknél 22,6 %, háromgyermekeseknél 17,2 %) hivatkozott arra, hogy sikerült gyermekét bölcsődében elhelyezni, illetve napközben felügyeletét más-hogy megoldani. Feltételezhető azonban, hogy ez az ok az esetek többségében csak másodlagos: az elhelyezés szükségességét voltaképpen önük is anyagi nehézségek, illetve munkahelyi körülmények indokolják. Intézményes elhelyezés híján az anyának egyszerűen nem volt más választása, mint GYES-re menni, a segély pusztán csak késleltette az újbóli munkábaállást. Összehasonlítva az 1969. évi teljeskörű felvétel adataival, akkor is hasonló arányban, 20 % körül említették ezt az okot. Ez azt mutatja, hogy a három éven aluli, bölcsődés koru gyermekek elhelyezése az eltelt 10 év alatt számottevően nem javult.

Munkahellyel kapcsolatos okot a két-, illetve háromgyermekes nők gyakorlatilag azonos arányban - 18,4 %, illetve 14,4 % - említettek. Pozitív kapcsolatot találtunk az említések gyakorisága és az egy főre jutó jövedelem között, továbbá szignifikáns eltéréseket foglalkozási csoportonként, amennyiben az értelmiségi foglalkozású nők kiugróan magas arányban indokolták a GYES megszakítását munkájukkal, munkahelyükkel összefüggő okokkal.

A megkérdezettek mindössze 5,5 %-a említette, hogy azért rövidítette le a gyermekgondozási szabadságot, mert nem tartotta kielégítőnek, hogy három évig, vagy még hosszabb ideig kizárólag háztartással, gyermekneveléssel foglalkozzon. A nem számottevő említési arány miatt a válaszadók demográfiai összetétele nem elemezhető, de igen jellegzetes, hogy a kétfgyermekes értelmiségi nők mintegy 24 %-a hivatkozott erre az okra.

Vizsgáltuk azt is, hogy van-e összefüggés a női munkavállalásról alkotott vélemények és a gyermekgondozási segély igénybevételének módja között.

A női munkavállalásról alkotott vélemények és a gyermekgondozási segély igénybevételének gyakorlata között látszólag ellentmondás van. Ugyanis joggal számíthatnánk arra, hogy az a réteg, amely ideális megoldásmódnak a kereső férjből, háziasszony-feleségből álló, hagyományos szereposztású családot tekint, élni fog majd a felkinált lehetőséggel, és maximális ideig igénybe veszi a gyermekgondozási szabadságot. A női munkavállalással kapcsolatos vélemények és a segély igénybevétele között azonban szignifikáns kapcsolatot nem tudtunk kimutatni. Az ideálisnak vélt és a tényleges életforma közötti inkompabilitás arra enged következtetni, hogy a gyermekes anyák jelentős része - ha tehetné - a jelenleginél akár hosszabb ideig is élne a GYES által biztosított előnyökkel, erre azonban objektív okok miatt nincs lehetősége. Ezt támasztja alá az is, hogy a hagyományos családi szerepeket választók viszonylag nagyobb arányban jelölték meg az anyagi nehézségeket a GYES beszüntetésének okaként.

Nemcsak a segély igénybevételének sajátosan alakuló gyakorlata, hanem a különböző fórumokon elhangzó, gyakran kritikus észrevételek miatt is felvetődik: van-e mód olyan korrekciók, módosítások bevezetésére, amelyek - a rendszer lényegének meghagyása mellett - jobban követnék a reális szükségleteket. Ilyen korrekciós javaslatokat gyűjtöttünk megkérdezettjeinktől, arra számítva, hogy - mivel 72 % hosszabb-rövidebb ideig maga is igénybe vette a gyermekgondozási segélyt - véleményeik, elgondolásaik reális tapasztalatokra alapulnak. A javaslatok jellege a következőképpen alakult:

	Kétgyermekes nők	Háromgyermekes nők	(százalékban) Összesen
Csak anyagi vonatkozású javaslata van	22, 2	24, 1	22, 7
Csak az igénybevétel módjára van javaslata	6, 4	8, 3	6, 6
Mindkettőre van javaslata	14, 0	12, 0	13, 1
Összesen	42, 6	44, 4	42, 4
Nincs javaslata	57, 4	55, 6	57, 6
Mindösszesen:	100, 0	100, 0	100, 0

A megkérdezettek közel fele tartaná szükségesnek, hogy a gyermekgondozási segély jelenlegi rendszerén bizonyos változtatásokat eszközöljenek, s ez a vélemény a megkérdezettek gyermekszámától független. Kevésbé rendelkeztek határozott véleménnyel a közösségi lakosok, a mezőgazdasági dolgozók és az alacsonyabb jövedelműek.

A kérdezetteknek átlagosan mintegy 36 %-a szerint pénzügyi vonatkozású változtatásokat kellene végrehajtani a jelenlegi rendszerben. Nem meglepő, hogy ezen elsősorban a segély összegének felemelését értik, általában gyermekenként 1 000,- - 1 500,- Ft közötti összeget javasolva.

Többen azt találnák jónak, ha a segély összegét a fizetés százalékában állapítanák meg, illetve ha a segély emelése jobban követné az árváltozásokat. Figyelemre méltó az a javaslat - ezt elég sok válaszadó mondta - hogy három év helyett csak egy éves gyermekgondozási szabadságot biztosítson az állam, de erre az időre az anya kapjon teljes fizetést.

Válaszadóink mintegy 20 %-a az érvényben lévő feltételrendszeren hajtana végre korrekciókat. Legtöbben a segélyen lévő anya munkavállalását korlátozó rendeletek enyhítését szorgalmazzák, arra hivatkozva, hogy a bedolgozás, illetve a részfoglalkozás csökkentené a család anyagi gondjait, biztosítaná az otthon töltött idő jobb kihasználását és a népgazdaság munkaerőhelyzetének is használna. Többen javasolták a gyermekgondozási segély jogosultsági körének mindenre (pl. az egyetemi hallgatókra is) kiterjesztését. A javaslatok egy része a gyermekgondozási szabadság időtartamával foglalkozik. A "rövidebb szabadság teljes fizetéssel" igénye itt is felmerül (ez tehát nemcsak anyagi igényként fogalmazódik meg!), többen viszont a három év 1 - 2 - 3 évvel történő meghosszabbítását szeretnék. Az is felvetődött, hogy az igényjogosultságot az iskolába lépéskor egy évre ismét élesszék fel. (Ez utóbbi javaslat - ha ebben a formában nem is valósítható meg - nagyon reális problémára hívja fel a figyelmet).

A válaszadók egy része úgy véli, helyesebb lenne a családra bízni: melyik családtag (apa, esetleg nagymama) kíván, képes a gyermekkel huzamosabb ideig otthon maradni, vagy legalábbis azt kellene megvalósítani, hogy a gyermekgondozási szabadságot meghatározott ideig - 1 - 1,5 évig - csak az anya, ezután pedig más családtag is (elsősorban az apa) igénybe vehesse. A gyermek intézményi elhelyezése és a gyermekgondozási segély kapcsolatával foglalkozva többen szóvá tették, hogy az anyák számára csak a bölcsődei, óvodai férőhelyek számának növelése biztosíthatja a választás lehetőségét. Néhányan javasolták azt is, hogy ha a gyermek nem nyer felvételt gyermekintézménybe, a felvétel időpontjáig meg kellene hosszabbítani a gyermekgondozási segélyt.

4. Vélemények a gyermekes nők munkavállalásáról

Az utóbbi évtizedekben lezajlott társadalmi változások közül talán a legszenvedélyesebb vitákat a nők helyzetében bekövetkezett forradalmi átalakulások - az alkotmányosan biztosított egyenjogúsítás, a társadalmi termelésbe történő nagyarányú bekapcsolódás - váltották ki. Írók, társadalomkutatók, újságírók, közéleti személyek ragadtak tollat és fejtették ki különböző folyóiratok hasábjain gyakran egymással ellentétes álláspontjukat, sorolták fel érveiket a nők munkavállalása mellett és ellen.

Mérlegre téve ezeket a nézeteket, úgy tűnik, az utóbbi években egyre nagyobb hangsúlyt nyernek azok a vélemények, amelyek legalábbis megkérdőjelezzik a női foglalkoztatottság jelenlegi mértékének helyességét. Eltekintve azoktól, akik a nő egyetlen hivatását a családayai szerepben látják, egyre gyakrabban hallható és olvasható az a nézet, hogy a tényleges női egyenjogúságot a kereső, illetve a "csupán" háziasszonyi tevékenység közötti valódi, szabad választás jelenthetné.

Tekintsük át, hogyan illeszkedik be megkérdőjelezteink véleménye ezen elképzelésekbe, hogyan kívánják megoldani ezt a nők számára kétségtelenül meglevő konfliktushelyzetet. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a mintasokaságot csak nők, és pedig két-, háromgyermekes anyák képezték -, s így a vélemények nem tartalmazzák a férfiak hagyományosan konzervatívabb álláspontját.

Válaszadóinknak átlagosan 37 %-a azt tartaná a legmegfelelőbbnek, ha a férj keresetéből el tudná tartani a családot, a feleség pedig biztosítaná a megfelelő családi életet, a családi harmóniát, s vezetné a háztartást.

Szignifikáns összefüggést tapasztalunk a kérdésre adott válasz és a megkérdezettek gyermekszáma között, amennyiben a kétgyermekesek közül 33,7 %, a háromgyermekesek közül már 45,4 % és a négy- és több gyermekesek közül 50,3 % ért egyet ezzel a hagyományosnak nevezhető életszemlélettel.

A kérdőíven szereplő következő válaszalternatíva azt a lehetőséget vetette fel, hogy a feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon, s így több ideje maradhat a családra, a háztartásra.

Ez a válaszlehetőség már nem zárta ki a nő otthonon kívüli munkavégzését, de a családdal, háztartással kapcsolatos feladatok elvégzését ismét ráhárította, hiszen azért dolgozik rövidített munkaidőben, hogy családanyai teendőinek jobban meg tudjon felelni. Ily módon azt mondhatjuk, hogy mindazok, akik az előbb említett első és második válaszalternatívát jelölték meg alapvetően, valahol a nemek közötti tradicionális munkamegosztással értenek egyet, s ha ezt az állítást elfogadjuk, akkor a korábban említett megoszlásoknál lényegesen nagyobb értékeket kapunk. Tulajdonképpen úgy is fogalmazhatjuk, hogy igen kicsi azoknak a megkérdezetteknek az aránya, akik a modern, korszerűnek mondható életformát és tehermegosztást tartanak kívánatosnak - a férj és a feleség is dolgozik és a gyermeknevelést, háztartási munkát pedig egyenlő arányban osztják meg - ; ezek aránya a kétgyermekesek között 25,2 %, a háromgyermekeseknél 21,7 %, és a négy- és több gyermekeseknél 17,4 %. A megkérdezettek életkora szerint elemezve a válaszokat azt tapasztaljuk, hogy korántsem az idősebb generáció vallja magáénak ezt a konzervatívabb életszemléletet, a 30 évesnél fiatalabb háromgyermekes anyák 47 %-a vélekedik például úgy, hogy csak a férj vállaljon kereső tevékenységet és jövedelme elegendő legyen az egész család megélhetésére.

Településtípusonként vizsgálva a vélemények elég határozott szóródást mutatnak és szignifikáns kapcsolatra utalnak. Az a nézet, hogy asszonynak otthon a helye, a legerőteljesebben a községben lakó nőknél jelentkezik: (ez volt a véleménye a kétgyermekes megkérdezettek 41,5 %-ának és a háromgyermekesek 51,9 %-ának), míg a budapestieknek ez az egyetértési arány jelentősen kisebb, 23 %, ill. 19 %. A családi és a munkahelyi feladatok összeegyeztetésének azt a formáját, hogy a nők részmunkaidőben dolgozzanak leginkább a Budapesten (48 %), és az egyéb városokban lakók (40 %) tartanak megfelelőnek. A családi munkamegosztás legkorszerűbb formájának nevezhető, az egyenlő teherviselésen alapuló életvitel - mindketten dolgoznak és osszák meg a házimunkát - úgy tűnik, legnépszerűbb a háromgyermekes budapesti nők körében (32,6 %) s legkevésbé a háromgyermekes községi lakosok között, (16,9 %).

A vélemények társadalmi-gazdasági csoportok szerinti megoszlása azt bizonyítja, hogy a háztartási-családi feladatok egyenlő arányban történő megoszlása a legelfogadottabb az értelmiségi nők körében, de az egyetértők nem túl magas aránya (35,8 %) még mindig jelentős szemléletbeli és következtetésképp gyakorlati elmaradásra utal. Az értelmiségi nők elvetik ugyanakkor azt is, hogy a nőket csak a háziasszonyi szerepkörre korlátozzák, s többségük (50 - 60 % közötti arányuk) a rövidített munkaidőt tartaná optimális megoldási formának. A gyermekes anyák részfoglalkozásának támogatói az értelmiségi nők mellett az egyéb szellemi foglalkozásuk köréből kerülnek ki gyermekszám szerint (43 - 47 %). Az a felfogás, hogy egy anya életét kitölti a háztartás és a család és emellett lehetőleg munkát ne vállaljon (52 - 67 %) a legnépszerűbb az eltartottak (akik között feltehetően elég sok a mezőgazdasági foglalkozású férj segítő családtagja) és a munkások (47 - 44 %) között.

A kapott válaszokból nyert, egyesek számára talán meglepő megállapításokat olvasva felvetődhet a kérdés, hogy mennyire általánosíthatók ezek a vélemények, a válaszokból kicsengő konzervatív életszemlélet nem esetleges torzító kérdőív szerkesztési vagy kikérdezési technikára vezethető-e

viszsa. Amellett, hogy az újságokban, folyóiratokban megjelenő cikkek, riportok jelentős része azt bizonyítja, ez a nézet a társadalom széles rétegeiben még napjainkban is elevenen él; kutatásunk megállapításait az 1974-ben végzett népesedési kérdésekkel kapcsolatos közvéleménykutató vizsgálat is alátámasztja. A felvétel során a munkába került - összesen 3 837 személynek, férfiaknak és nőknek - tettük fel, azt a kérdést, hogy véleménye szerint egy gyermekes anya (kb. 14 éven aluli gyermekkel) folytasson-e kereső foglalkozást vagy inkább maradjon otthon. A megkérdezett férfiak 69,5%-a és a nők 63,2%-a vélte úgy, hogy egy gyermekes anya számára legfontosabb a gyermeknevelés, a háztartás vezetése és a kedvező családi légkör biztosítása, ezért mindenképpen kívánatos, hogy lehetőség szerint ne folytassa, szüneteltesse kereső munkáját.

A demográfiai ismérvek szerinti véleménykülönbségek jelen kutatásunk eredményeivel egyező tendenciát mutatnak: a nők háztartási funkcióit magasabb arányban tartják elsődlegesnek a községi, mint a budapesti lakosok, a fizikai dolgozók, mint a szellemiek.

Ezekből az eredményekből azonban - véleményünk szerint - korántsem szabad azt a következtetést levonni, hogy a gyermekes anyák jelentős része, ha tehetné, megszüntetné vagy legalábbis hosszabb ideig szüneteltetné munkaviszonyát. A vélemények azt tükrözik csupán, hogy a nők a rájuk nehezedő kettős, sőt hármas teher és a feladatok összeegyeztetéséből adódó konfliktusok miatt változtatni szeretnének ezen a helyzeten, s miután a legelsőbb női funkcióról az anyaságról nem akarnak lemondani, megoldásnak vélik, ha szakmájukról, hivatásukról mondanak le. De megoldás lehet-e az, ha a dolgozó nők tömegei hagynák ott egyik napról a másikra foglalkozásukat, hogy családjuk szerepüknek hiánytalanabban meg tudjanak felelni? Tudjuk jól, hogy nem, és méltán számolhatnánk tömeges felzudulással - valószínűleg éppen a most ellenzékben lévők részéről - ha erőnek erejével ki akarnánk őket vonni a termelőmunkából s bezárni a négy fal közé. A nőnek - akár tud róla, akár nem, - saját érdekében szüksége van kereső foglalkozásra, hivatásra, mint ahogy az a gyermekgondozási segélyen lévő nők véleményéből is kitűnik, akik úgy érzik, hogy szakmai elmaradásuk mellett a családon belüli helyzetüket is hátrányosan befolyásolja a GYES-en töltött három- gyakran kétszer, sőt háromszor három - év, amellett, hogy a gyermekneveléssel kapcsolatos vitathatatlan előnyeit elismerik.

Dolgozni kell egy nőnek családjá érdekében is. A mai megnőtt igényeket egy fizetésből kielégíteni a nagy többség számára nem lehet. Ugyanakkor a társadalomnak, az országnak is szüksége van a nők munkájára. A jelenlegi - és perspektívában csak rosszabbodó - munkaerőhelyzet mellett a keresők 43,9 %-át jelentő női munkaerőről lemondani nem lehet.

Megoldási sémát - úgy, mint sokan mások - mi sem tudunk adni. Annyi bizonyos azonban, hogy nem azzal segítünk a nőkön, ha lehetőséget teremtünk számukra, hogy megmaradjanak régi életformájuknál, hanem, ha segítjük őket - részben a szolgáltatások fejlesztésével, részben tudati ráhatással, szemléletformálással -, hogy ez az életforma ne jelentsen számukra aránytalan többletterhelést.

5. A harmadik gyermek vállalásának motivumai

A népesedéspolitikai törekvések többek között azt kívánják elősegíteni, hogy a családokban a jelenleginél nagyobb arányban szülessenek "harmadik gyermekek". Hogy megfelelőek, kellően differenciáltak és elég hatékonyak-e az ennek érdekében nyújtott szociálpolitikai kedvezmények, azt az érintett népesség véleményei, megítélései alapján kíséreltük meg feltárni. Mindenekelőtt azt igyekez-

tünk megtudni, hogy a házasságuk tizedik éve után két gyermekre vállalkozó nőknek mekkora hányada az, amely semmilyen körülmények között nem vállalkozott volna harmadik gyermekre, s mivel indoklják e döntésüket, továbbá mekkora arányt képviselnek a kétgyermekesek között azok az anyák, akik bizonyos feltételek megvalósulása esetén harmadik gyermeket is vállaltak volna, s melyek ezek a feltételek. Ennek kiegészítéseként - más oldalról - a házasságuk tizedik éve után három gyermekkel rendelkező nőktől azt igyekeztünk megtudni: milyen elhatározások alapján vállalkoztak harmadik gyermekük megszületésére.

A házasságuk tizedik éve után két gyermekkel rendelkező nők döntéseinek két, markáns csoportját különböztethettük meg: 52,1 % volt azok aránya, akik lényegében már házasságkötésükkor tudták, hogy harmadik gyermekre semmilyen körülmények között nem vállalkoznak, de feltűnően jelentős azoké is (39,3 %), akik az elmúlt tíz esztendőben - bizonyos feltételek megvalósulása mellett harmadik gyermeküket is megszülték volna. (A kérdezett kétgyermekes anyák 8,6 %-a e kérdésre nem tudott felelni határozottan.)

Meglepő, hogy a kétgyermekesek attitűdjeiben így eltérő két fő csoportjának életkor-összetétele csaknem teljesen azonos; nem állítható tehát az, hogy a két gyermek melletti végleges döntés a házasságukat idősebb korban kötőkre inkább jellemző, sőt inkább azt állapíthattuk meg, hogy a harmadik gyermek ellen ható, rosszabb körülmények nem életkor-specifikusan jelentkeznek.

Településtípus, iskolai végzettség és foglalkozás szerint már jelentősebb különbségek voltak a két csoport között. Azok körében, akik jobb körülmények között harmadik gyermeküket is megszülték volna, több a fővárosban, illetve városokban lakó, magasabb iskolai végzettségű és a szellemi foglalkozású nő, mint a terveiket véglegesen két gyermekben meghatározók között. Ugy tűnik tehát, hogy - különböző okokból - e rétegek inkább kényszerülnek harmadik gyermekükről való lemondásra, mint a vidéken, főként falun élő, szakképzetlen, alacsonyan iskolázott nők, akik aránya a háromgyermekeseken belül valóban jelentősen magasabb. E megállapítással egybevágott a gyermekszámmal kapcsolatos döntések és a lakáshelyzettel való elégedettség összefüggésének vizsgálata is: míg a két gyermek mellett véglegesen döntő nőknek 27 %-a, addig a harmadik gyermeket csupán a megfelelő feltételek hiánya miatt nem vállalóknak 36 %-a volt olyan, aki lakását jelenleg sem tartja megfelelőnek, s jól tudjuk, hogy ez utóbbiak elsősorban városi lakosok.

Vizsgáljuk meg a továbbiakban, hogy a harmadik gyermeket semmilyen körülmények között nem vállaló nők hogyan indokolták meg e döntésüket.

Legtöbben (51,4 %)* azt a kézenfekvő választ adták, hogy eredetileg, házasságkötésükkor is, két gyermeket terveztek. Elgondolkoztató, hogy milyen magas a fennmaradó, családterveikben tehát kevésbé határozott nők aránya (48,6 %), azoké, akiknek két gyermek melletti végleges döntését nem direkt módon a születendő gyermekek számára irányuló családtervük szabta meg, hanem az, hogy objektív körülményeikkel eleve számolniuk kellett, s azt perspektivikusan olyannak találták, amely harmadik gyermek vállalását nem teszi lehetővé.

* Ez az 51,4 % a különböző véleménykérdésekkel elhatárolt sajátos népességre vonatkozik csupán, nem pedig a kétgyermekes nők egészére.

Az eredetileg is két gyermeket tervezők és a két gyermek mellett véglegesen egyéb okok miatt döntők társadalmi-demográfiai összetételében alig van különbség, a lakáshelyzettel való elégedettség azonban valamelyest ezuttal is differenciáló volt: az eredetileg is két gyermeket tervezők 23 %-a, a két gyermek mellett egyéb, külső okokból döntők 30,2 %-a volt olyan, amely lakását most sem találja megfelelőnek.

Az egyéb, külső okok halmozottan jelentkeztek, közülük egy válaszadó többet is megjelölhetett, így ezek gyakorisági sorrendjét tudjuk bemutatni.

A harmadik gyermeket semmilyen feltétel mellett nem vállaló kétgyermekes nők indokai
(százalékban)

Eredetileg is két gyermeket tervezett	51,4	
Egyéb ok miatt döntött két gyermek mellett	48,6	
Ezen belül:		
- saját, vagy a család egészségi problémái miatt	70,8*	(34,4)**
- nem tudta volna biztosítani a gyermeknevelés megfelelő színvonalát	41,6	(20,2)
- kedvezőtlen anyagi helyzet miatt	28,3	(13,2)
- nagyobb lakás hiánya miatt	20,2	(9,8)
- nem tudta volna biztosítani a gyermek elhelyezését	20,0	(9,7)
- attól tartott, hogy gyermeke neve más lesz, mint szeretné	15,4	(7,5)
- önálló lakás hiánya miatt	12,6	(6,1)
- attól tartott, hogy három gyermek már hátráltatná munkájában	11,2	(5,4)
- egyéb okból	10,2	(5,0)
Összesen:	100,0	

Mint látható, az okok között az egészségi problémák a családtervezésnél vizsgált, "kétgyermekes alultervezőkhöz" hasonlóan itt is kiugróan magasán vezetnek. Mivel az okok e csoportja igen összetett (hiszen benne nem csak az anya, hanem a család többi tagja egészségi problémái is benne foglaltatnak), válaszadóink társadalmi-demográfiai összetételében nem fedezhettünk fel értelmezhető különbségeket: ez minden rétegen és csoporton belül a legnyomósabb indok a harmadik gyermekkel szemben. Hasonlóan összetett nehézségeket takar a "gyermeknevelés megfelelő színvonalának biztosítása" miatti aggodalom, amely ugyancsak magas aránnyal a második fő okot jelenti: úgy gondoljuk, ezen belül különböző szintű igények jelentkeznek, amelyek az anyagi, megélhetési problémáktól a gyermeknevelés-iskoláztatás komplex feladatainak egészéig egyaránt kiterjednek, s ez lehet az oka annak, hogy jelentősebb különbségeket nem találhattunk az egyes társadalmi rétegek-csoportok vélemény-gyakoriságai között.

* Az "egyéb ok miatt így döntők" %-ában (N= 422)

** Az eredetileg két gyermeket vállaló összes nő %-ában (N= 868)

A kisebb gyakorisággal említett okoknál már jelentősebb különbségeket találtunk. A fővárostól a falu felé haladva, minél kisebb településről van szó, annál inkább jönnek számításba a döntéseknél anyagi megfontolások. A községektől a nagyobb települések, a városok és a főváros felé haladva pedig az a jellemző, hogy a lakáshelyzet kilátástalansága egyre komolyabb érvet jelentett az anyák végleges döntéseiben. (Míg a községi lakosok 11,7 %-a említette az önálló lakás hiányát, a fővárosiaknak 21,1 %-a; a községiak 17,5 %-ánál játszott szerepet a nagyobb lakás hiánya, a fővárosiaknál ez az arány 28,1 %.) Egybevág ezzel az említett okok és a lakáshelyzettel való elégedettség összefüggésének vizsgálata is: míg általánosságban 12,6 % említette végleges döntése okaként az önálló lakás hiányát, addig a lakásukkal jelenleg is elégedetlenek körében arányuk 29,4 % volt. Általánosságban 20,1 % látta harmadik gyermekvállalása akadályának a lakás kis méretét, zsúfoltságát, a lakásukkal jelenleg is elégedetleneknél azonban 36,5 % döntéseiben volt éppenséggel ez az egyik legdöntőbb ok.

Első pillantásra talán meglepő, hogy a gyakorisági átlagok rangsorában utolsó helyen szerepel az attól való aggodalom, hogy a harmadik gyermek hátráltatni fogja az anyát munkája, foglalkozása folytatásában. Megfigyelhető azonban, hogy a szakképzettebb munka, illetve a magasabb iskolai végzettség mind jobban együttjár ezzel a megfontolással: az értelmiségi foglalkozású, illetve egyetemi végzettséggel rendelkező anyáknak 60 %-ot is meghaladó aránya - az egészségügyi problémák említése után - éppen ezt az érvet gondolja legnyomósabbnak amellet, hogy eleve lemondjon harmadik gyermekéről.* Kevésbé erősen, de hasonló összefüggést találtunk a foglalkozás, iskolai végzettség, valamint a gyermek intézményes elhelyezésével kapcsolatos gondok említése között.

A születendő gyermek nemével kapcsolatos fenntartások - bár nem elhanyagolható sullyal jelentkeznek - nem kapcsolódnak szorosan a válaszadók társadalmi-demográfiai hovatartozásához.**

A továbbiakban azoknak az anyáknak a döntéseit vizsgáljuk, akik kifejezetten úgy nyilatkoztak: az elmúlt tíz év alatt harmadik gyermekük megszületésére is vállalkoztak volna, ha bizonyos feltételek kedvezőbben alakulnak. A "feltételek" bemutatásánál látni fogjuk, mennyire indokolt e csoport megkülönböztetése az előzőtől, azoktól, akik semmilyen körülmények között nem vállalkoztak volna harmadik gyermekre: bizonyos motívumok felerősödnek, sokkal intenzívebbekké válnak, mások sajátosan rétegspecifikus arculatot kapnak.

Ez azzal magyarázható, hogy az e csoportba tartozó nők sokkal motiváltabbak a harmadik gyermek kívánásában, az erről való lemondás kifejezetten megalkuvás részükről, ami pszichikusan is jobban érinti őket, mint a körülményeknek, lehetőségeknek a házasságkötéskor történő racionális megtervezése, bekalkulálása.

Minthogy a motívumok ezuttal sem egyetlen feltételhez, hanem több, kedvező feltétel szerencsés egybeeséséhez kötődtek, az említett "okok" ismét halmozottan jelentkeztek. Ennek gyakoriságai a következők:

* A mintába kerülő értelmiségi nők száma igen alacsony. A jelzett tendencia azonban több összefüggésben is megerősítést nyert, ezért tartottuk megengedhetőnek, hogy adatszerűen is illusztráljuk.

** Azt azonban megfigyelhettük, hogy akik körében ez a szempont számításba jön, azoknak túlnyomó többsége (mintegy 4/5-e) azonos nemű gyermekekkel rendelkezik.

A harmadik gyermeket feltételesen vállaló nők döntéseinek okai
(százalékban)

Harmadik gyermekre is vállalkozott volna, ha:

- saját, vagy valamely családtagja egészségi állapota megfelelő	37,5
- anyagi helyzete megfelelő	35,8
- biztos lett volna születendő gyermeke nemében	26,2
- megfelelő színvonalon biztosítani tudta volna harmadik gyermeke felnevelését is	25,9
- nagyobb lakása van	25,0
- előbb jut önálló lakáshoz	23,0
- a gyermek(ek) elhelyezését biztosítani tudja	18,0
- nem tartott volna attól, hogy a három gyermek hátráltatná munkája folytatásában	11,6
- egyéb	7,9

Összehasonlítva az említési gyakoriságokat az előző csoportéval, ezek eleve nagyobb intenzitással érvényesülő motivumokról árulkodnak.*

Ezuttal is az egészségügyi megfontolások állnak az első helyen. Most azonban már megállapíthattuk, hogy a három gyermek iránt erősebben motivált nőknél ez a "lemondási kényszer" életkor-specifikus is volt: a most 36 éves, vagy ennél idősebb nőknél már magas arányban (50 - 70 % között) játszott szerepet.

Igen kevés különbséggel követik ezt az anyagi megfontolások, s mint előbb, most is tapasztalhattuk, hogy ezek elsősorban a vidéki, főként falvakban élő nők fenntartásai.

Figyelemreméltónak kell tartanunk, hogy a harmadik gyermek vállalásában erősebben motivált nők között mennyire felerősödnek a vállalandó gyermek nemével kapcsolatos megfontolások: nagyon jelentős aránnyal a rangsor harmadik helyét foglalja el ez a szempont. Jellemző, hogy a falusi nők a fővárosiakénál 10 százalékpontnyival magasabb arányánál jelentett ez kifejezetten akadályt a harmadik gyermek vállalásában.

Ennél a csoportnál azok közt, akik e szempontot egyáltalán kiválasztották, már alig találtunk olyan anyát, akinek fia is és lánya is van (mindössze 7 %-nyi arányban). A harmadik gyermek várható nemével kapcsolatos szorongások a "fiús" anyákat inkább jellemzik, mint a "lányosakat": e szempontot említők többségének (52 %) két fia van, s 41 %-nak két lánya.

*Természetesen ezt mindenekelőtt az magyarázza, hogy az előző csoportnál a két gyermek melletti végleges döntés elsősorban ahhoz kötődött, hogy 51,4 %-uk eleve két gyermeket tervezett, a továbbiakban tehát már csak a fennmaradó 48,6 % válaszgyakoriságait elemezhetjük.

A lakásproblémák - ismét az előzőhöz hasonló módon - inkább a városi, fővárosi anyákat készítették harmadik gyermekükről való lemondásra. Átlagosan egynegyedük, a fővárosi anyáknak azonban egyharmada jelölte meg ezt az egyik legdöntőbb indokként. A lakás befolyásoló szerepét még inkább kontrollálhattuk, amikor a felsorolt feltételek és a jelenlegi lakással való elégedettség összefüggését vizsgáltuk. A harmadik gyermek vállalásában erősebben motivált, de erről mégis lemondani kényszerült nők 25 %-a az egyik legfőbb akadályt lakása zsúfoltságában, kis méretében látta, de ez az arány a lakásukkal jelenleg is elégedetlenek körében már 44,4 %. (Aki jelenleg is megfelelőnek tartják lakásukat, azoknak csupán 14,5 %-a említette ezt az okot.)

Igen erős kapcsolat van a végzett munka, illetve az iskolai végzettség színvonala, valamint azon megfontolás között, hogy a harmadik gyermek már kifejezetten akadálya a munkahelyi fejlődésnek, előrejutásnak. Míg a gyakorisági átlagokat tekintve e szempont ezuttal is az utolsó helyre került, a három gyermek vállalásában erősebben motivált értelmiségi foglalkozású nők 43 %-ánál már főként ez határozza meg, hogy mégis lemondanak harmadik gyermekről, s ez a szempont - egyedül önáluk - az egészségügyi megfontolásokat is megelőzi.

Ugyanez jellemzi a diplomával rendelkező anyák magatartását is. Az értelmiségi és diplomás nők körében a harmadik gyermek intézményes elhelyezésével kapcsolatos nehézségek is nagyobb súlyúak esnek latba, mint másoknál, s így önáluk ez az átlagosnál kétszeres sűrűbben, a rangsorban pedig a harmadik-negyedik helyen szerepel.

A házasságuk tizedik éve után három gyermekkel rendelkező anyák számára azt a kérdést fogalmaztuk meg, hogy hogyan, miért vállalkoztak harmadik gyermekre is, milyen feltételek, illetve körülményeik milyen változásai tették ezt lehetővé számukra.

Az összes háromgyermekes megkérdezettnek viszonylag kis aránya (30 %) adta azt a választ, hogy harmadik gyermekükkel voltaképpen eredeti családtervüket valósították meg, mivel már házasságkötésükkor is három gyermeket terveztek. A nagy többség (70 %) terveiben ez eredetileg nem így szerepelt. Az okok, a különböző feltételek változásai ismét együttesen, egymással szoros összefonódottan, tehát halmozottan jelentkeztek.

A háromgyermekes nők harmadik gyermek melletti döntései (százalékban)

Eredetileg is három gyermeket tervezett	30,2		
Egyéb okból vállalkozott harmadik gyermekre	69,8		
Ezen belül:			
- teherbe esett és megtartotta	59,1*	41,2**	
- férje akarta így	33,6	23,4	
- a gyermeknevelésben nyújtott kedvezmények miatt	31,1	21,7	
- a lakáshelyzet javulása miatt	21,3	14,9	
- az anyagi helyzet javulása miatt	18,9	13,2	
- új házasságában is szeretett volna gyermeket	16,1	10,9	
- kiegyensúlyozott házassága fenntartása miatt	14,3	10,0	
- a meglévő gyermekek kívánságára	12,9	8,8	
- a gyermek elhelyezése megoldhatónak látszott	12,6	8,8	
- a családoknak adott kedvezmények miatt	8,7	6,1	
- a nagyobb társadalmi megbecsülés miatt	4,9	3,4	
- egyéb okból	20,3	14,1	
Összesen	100,0		

*A nem tervező, "egyéb okból" vállalkozók %-ában (N= 286)
 **Az összes háromgyermekes nő %-ában (N= 410)

Elgondolkoztató, hogy a harmadik gyermekek nagy többsége e családokban nem is a tudatos családtervezés, nem is a körülmények változása, javulása következtében születik meg, hanem döntő mértékben amiatt - a családtervezésnél vizsgált háromgyermekes "alultervezőkhöz" hasonlóan -, hogy az anya beletörődik terhességébe. (Nem lehetetlen, hogy a valóságban ez az arány még magasabb, hiszen ismeretes, hogy az anyák meglévő gyermekükről később már nem szívesen nyilatkoznak úgy, hogy az nemkívánt terhesség, vagy éppenséggel elutasított művi abortusz iránti kérelem eredménye.) Az ezt követő motívum - ha kisebb aránnyal is - de eléggé jelentős súllyal szintén egyfajta beletörődésről árulkodik: annak deklarálása, hogy a harmadik gyermek a férj kívánságára született, szintén arról vall, hogy a háromgyermekes nők jelentős része inkább csak elfogadja az adott helyzetet.

Az indokok következő főbb csoportját az objektív feltételek javulása jelenti. A gyermeknevelés feltételeinek, az anyagi helyzetnek és a lakáshelyzetnek javulása együttesen már eléggé nagy súllyal esnek latba, s mindenképp arra utalnak, hogy e körülmények javulásától nagy biztonsággal remélhető a harmadik gyermek vállalásának elterjedése.

Az ugynevezett "pszichológiai okok" nem képviselnek jelentős súlyt a harmadik gyermek melletti döntésekben, általában un. járulékos, fontosság szempontjából harmadikként említett motívumok közt szerepelnek főként. Közülük is elsősorban az érdemel figyelmet, hogy az anyák egy számottevő aránya új házasságában is kívánt gyermeket. (Csak emlékeztetünk arra, hogy a vizsgálatban résztvevő, 1966-ban házasságot kötött nők közül igen kevesen kötöttek csak azóta újabb házasságot, ezek arányában az említett motívum intenzitása már jelentősen nagyobb.)

Az 1974-ben hozott népesedéspolitikai intézkedésekhez legszorosabban azok a motívumok kötődnek, amelyek ezuttal a rangsor végén foglalnak csak helyet: a gyermekes családoknak nyújtott nagyobb kedvezmények, továbbá a nagyobb létszámú családok társadalmi megbecsülésének erősödése az 1966-ban házasságot kötött generáció számára csak igen-igen ritkán játszott szerepet a harmadik gyermek vállalásában.

A harmadik gyermek melletti motívumok rétegspecifikus vizsgálata csak kevés eltérést mutatott az általános tendenciáktól.

- A gyermeknevelés feltételeinek és az anyagi helyzetnek javulása a 30 éves vagy ennél fiatalabb háromgyermekes anyáknál kevésbé játszik szerepet harmadik gyermekük vállalásánál, mint az idősebbek körében. E "legfiatalabbak" viszont a lakáshelyzet javulását (feltehetően az önálló lakáshoz jutást) érezték az átlagosnál sűrűbben döntőnek.

- Településtípus szerint vizsgálva igen jellegzetesnek kell tartanunk, hogy a "teherbe esett és megtartotta", valamint a "férje kívánságára" motívumok elsősorban a harmadik gyermeküket szülő falusi nőkre jellemzőek, míg a fővárosi háromgyermekesek (akik az eredetileg is három gyermeket tervezők közt is a legnagyobb arányt képviselik) az átlagosnál gyakrabban említik, hogy harmadik gyermeküket új házasságuk, illetve a gyermeknevelés feltételeinek javulása miatt vállalták.

- Ez a tendencia a motívumok foglalkozás-, és iskolai végzettség szerinti megoszlásánál is érvényesül. A fizikai foglalkozásuaknak, az eltartottaknak, a 8 általánost vagy annál kevesebb osztályt végzetteknek 60 %-ot is meghaladó arányára jellemző, hogy harmadik gyermeküket csupán azért szülték meg, mert teherbe estek, vagy pedig - 40 % feletti arányban - azért, mert férjük így kívánta. Bár ezek az okok a szellemi foglalkozásu és magasabb iskolai végzettségű anyáknál is vezető helyen szerepelnek, az ő körükben már számottevővé válik az objektív feltételek (anyagi-, és lakáskörülmények, kedvezmények) javulásának ösztönző szerepe, sőt, a "pszichológiai okok" mérlege-

lése is. Ugy tűnik, ez utóbbi motivumcsoport legerősebben az értelmiségi foglalkozásu, illetve diplomás nők számára játszhat szerepet, minthogy azonban ezek száma a háromgyermekesek között igen alacsony, az összefüggés statisztikailag nem bizonyítható.

6. Vélemények az egy-, a két- és a háromgyermekes családok helyzetéről

Minthogy az általunk megkérdezett személyek valamennyien "kompetens" véleménnyel rendelkeznek (hiszen két, vagy ennél több gyermekük van), élethapasztalataik alapján feltehetően reális véleményt tudnak alkotni arról, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak a családon belüli nagyobb gyermekszámnak. Ugyanakkor e vélemények - úgy gondoljuk - nem függetlenek azoktól a sztereotípiáktól, előítéletektől, amelyeket közvéleményünk egésze hordoz a családon belül megfelelőnek tartott gyermekszámról. Éppen ezért tartottuk fontosnak megismerni azt, hogy a gyermekvállalásban leginkább érintett, fiatal házasság nők milyen mértékben vallják magukénak a sztereotípiákat.

Problémánk vizsgálatára két kérdést alkalmaztunk. Az egyik kérdésben válaszadóinkat arra kértük, hogy az egy- és a kétgyermekes családok helyzetét hasonlítsák össze az általunk megadott hat szempont szerint, s azok mindegyikéről mondják meg: az egykés családok helyzete a kétgyermekesekéhez képest e szempontokból jobb, ugyanolyan, vagy pedig rosszabb-e. A másik kérdésben - ugyanezen szempontok alapján - arra kértük a megkérdezetteket, hogy most a két- és a háromgyermekes családok helyzetét hasonlítsák össze.

Az összehasonlítás szempontjainak összeállításánál arra törekedtünk, hogy közöttük szerepeljenek anyagi megfontolások, a gyermeknevelés, illetve a családi harmonia megfelelő feltételeinek biztosítására törekvés, valamint a család és a társadalom összhangjának biztosítása, mint az összehasonlítás lehetséges alapjai. Így tehát a következők szerint kellett véleményt nyilvánítani válaszadóinknak:

- a/ a család életszínvonala
- b/ az anya kereső munkája
- c/ a gyermek személyiségének fejlődése
- d/ a családi légkör
- e/ a szülők egymáshoz való viszonya
- f/ a társadalom megbecsülése.

Mint említettük, mindegyik szempontnál azt kellett megmondaniuk a kérdezetteknek, hogy e vonatkozásokban jobb, ugyanolyan, vagy pedig rosszabb-e az egygyermekes családok helyzete a kétgyermekesekéhez képest (illetve a kétgyermekesek helyzete a háromgyermekesekéhez képest).

Egyértelműen kirajzolódott az a tendencia, hogy a család életszínvonalára, az anya kereső munkájára a több gyermek hátrányosan hat: mindkét almintában túlnyomó többsége (70 % körüli aránya) vélekedett így. Különösen feltűnő a kétgyermekes anyák véleményalakulása: az egygyermekes családok életszínvonalát 69,6 % tartja jobbnak, mint a kétgyermekesekét, de több mint 10 százalékponttal növekszik az arány (77,9 %), amikor a két- és háromgyermekesek életszínvonalát hasonlítják össze - a kétgyermekes családok javára. Megfigyelhettük azt is, hogy a tapasztalatokkal is rendelkező háromgyermekes anyák már valamivel kevésbé tartanak az életszínvonal csökkenésétől a harmadik gyermek következtében, s még inkább jellemző ez azok véleményére, akik háromnál több gyermekkel rendelkeznek. Ugyanezt figyeltük meg az anya kereső munkájának mérlegelése során is. E szempontból

a kétgyermekes anyák 56,5 %-a gondolja kedvezőbbnek az egykés családok helyzetét, de már 69 % tart attól, hogy a harmadik gyermek az anya kereső munkájára kifejezetten hátrányosan hat. A háromgyermekes anyák körében - bár tendenciájában ugyanígy alakulnak a vélemények - ismét az tapasztalható, hogy a harmadik gyermek, jóllehet nagy hátrányt jelent, ha az anya dolgozik, nem minőségi különbség a kétgyermekesek helyzetéhez képest.

Konszenzus van a véleményekben abban a vonatkozásban is, hogy a gyermek személyiségének fejlődésére kedvezően hat, ha testvére van. (A kétgyermekes anyák 55,4 %-a, a háromgyermekes anyák 56,6 %-a véli úgy, hogy az "egyke-státus" nem kedvez a személyiség fejlődésének.) Ám abban már jóval ingadozóbbak a vélemények, hogy a gyermek személyiségének fejlődése szempontjából előnyös-e, ha harmadik testvér is van: a kétgyermekes anyák 33,3 %-a, a háromgyermekes anyák 41,7 %-a gondolja csak úgy, hogy a személyiség fejlődésének használ a harmadik testvér.

Kevésbé tudtak véleményt alkotni válaszadóink arról, hogy a családi légkör, a szülők egymáshoz való viszonya, valamint a társadalom megbecsülése szempontjából van-e különbség az egy-, a két- és a háromgyermekes családok helyzetében. Míg az előzőeknél "normálisnak" volt mondható a "nem tudom"-mal válaszolók aránya (kb. 4 - 5 %), ez ennél az utóbbi három szempontnál 9 % körüli növekedett. A véleménnyel rendelkezők nagy többsége (közel fele, vagy 50 %-ot is meghaladó aránya) úgy gondolja, hogy sem a családi légkör, sem a szülők egymáshoz való viszonya nem változik a gyermekszámnövekedés következtében, illetve, hogy a környezet, a társadalom megbecsülése sem tér el a különböző gyermekszám miatt. Így csak kisebbségi vélemény az, hogy ezek a szempontok annál kedvezőbben alakulnak, minél több gyermeke van egy házaspárnak.

Az összehasonlítás alapjául szolgáló szempontok rangsorai így a következőképpen alakultak:

Az összehasonlítás szempontjai *	(százalékban)			
	A kétgyermekes anyák véleménye szerint		A háromgyermekes anyák véleménye szerint	
	JOBB		JOBB	
	az egygyermekes családok helyzete, mint a kétgyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a háromgyermekeseké	az egygyermekes családok helyzete, mint a háromgyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a háromgyermekeseké
A család életszínvonala	68,1	77,9	70,8	72,6
Az anya kereső munkája	56,5	69,0	61,7	65,2
A gyermek személyisége	25,3	25,6	20,7	22,7
A családi légkör	21,4	20,0	19,8	15,4
A szülők viszonya	14,6	14,0	13,2	14,4
A társadalom megbecsülése	14,0	23,5	19,8	24,1

* A véleménnyel nem rendelkezők aránya az egyes összehasonlítási szempontoknál eltérő volt, 4 - 9 % között mozgott.

Az összehasonlítás szempontjai*	(százalékban)			
	A kétgyermekes anyák véleménye szerint		A háromgyermekes anyák véleménye szerint	
	ROSSZABB		ROSSZABB	
	az egygyermekes családok helyzete, mint a két-gyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a három-gyermekeseké	az egygyermekes családok helyzete, mint a két-gyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a három-gyermekeseké
A gyermek személyisége	55,4	33,3	56,6	41,7
A családi légkör	38,3	19,3	38,8	29,0
A szülők viszonya	20,6	12,2	23,2	14,4
A társadalom megbecsülése	19,2	21,2	21,5	18,8
Az anya kereső munkája	7,0	7,9	3,9	5,1
A család életszínvonala	1,9	4,1	1,0	2,7

* A véleménnyel nem rendelkezők aránya az egyes összehasonlítási szempontoknál eltérő volt, 4 - 9 % között mozgott.

Az összehasonlítás szempontjai *	(százalékban)			
	A kétgyermekes anyák véleménye szerint		A háromgyermekes anyák véleménye szerint	
	UGYANOLYAN		UGYANOLYAN	
	az egygyermekes családok helyzete, mint a két-gyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a három-gyermekeseké	az egygyermekes családok helyzete, mint a két-gyermekeseké	a kétgyermekes családok helyzete, mint a három-gyermekeseké
A szülők viszonya	59,6	64,1	55,3	64,4
A társadalom megbecsülése	59,6	45,6	48,9	50,3
A családi légkör	36,9	51,0	33,4	50,2
Az anya kereső munkája	29,4	16,6	21,7	20,2
A család életszínvonala	27,7	13,9	24,1	22,0
A gyermek egyénisége	16,5	34,1	15,4	30,5

* A véleménnyel nem rendelkezők aránya az egyes összehasonlítási szempontoknál eltérő volt, 4 - 9 % között mozgott.

A társadalmi-demográfiai csoporthoz tartozás általában csak kevésbé befolyásolta a véleményeket, a megmutatkozó különbségek elsősorban az egyes összehasonlítási szempontok valamelyest eltérő értelmezéseiben érdemelnek figyelmet. Ezek főbb jellemzői a következők:

a/ A család életszínvonalának alakulása

Mint említettük, e szempontnál minden esetben igen erős többségi vélemény az, hogy egy-egyel több gyermek ront a család életszínvonalán.

Figyelemre méltó, hogy minél fiatalabb életkorú válaszadóról van szó, annál nagyobb a valószínűsége, annak, hogy a háromgyermekes családok életszínvonalát rosszabbnak tartják, mint a kétgyermekesekét.

A harmadik gyermek családi életszínvonalat csökkentő hatását a városi lakosság jobban érzékeli, mint a falusiak, illetve a kétgyermekes városi nők jobban tartanak ettől, mint falun élő, kétgyermekes nőtársaik. Ugyanez rajzolódik ki a vélemények foglalkozás szerinti alakulásában is: az eltartott nők kevésbé érzékelik a harmadik gyermek életszínvonal-csökkentő hatását, mint a keresők, s inkább hajlamosak azt mondani, hogy életszínvonal szempontjából a két-, és háromgyermekes családok helyzete egyforma.

A magas iskolai végzettséggel rendelkező kétgyermekes anyák az átlagosnál is nagyobb mértékben vallják azt, hogy a harmadik gyermek kedvezőtlenül befolyásolja a család életszínvonalát.

b/ Az anya kereső munkája

Ezuttal is általános az a vélemény, hogy a magasabb gyermekszám az anya kereső munkáját hátrányosan befolyásolja. Az átlagosnál is intenzívebben érzékelik ezt a városokban élő, magasabb iskolai végzettségű, elsősorban szellemi foglalkozású nők, míg a falusi lakosok, illetve az eltartottak - a dolog természetéből adódóan - e hátrányokat kevésbé érzik.

A fiatalabb korosztályhoz tartozók - az idősebbekhez képest - jobban tartanak a magasabb gyermekszám hátrányaitól, ha kereső munkájuk folytatására gondolnak.

c/ A gyermek személyiségének fejlődése

Többségi vélemény, hogy a gyermek egyéniségének, személyisége fejlődésének kedvez, ha van testvére. A háromgyermekes anyák körében ez a vélemény egyértelműen a második, illetve harmadik testvér szükségességére is vonatkozik, a kétgyermekes anyák azonban a harmadik testvér szükségességét már kevésbé ismerik el.

A legfiatalabb életkorú (30 éves, vagy annál fiatalabb) kétgyermekes anyák között az átlagost meghaladja azok aránya, akik a gyermek személyiségének fejlődése szempontjából a harmadik testvért már inkább hátrányosnak tartják. Ugyanez a vélemény jellemzi a fővárosban élők eléggé jelentős részét (30 %-át) is.

Azt a véleményt, hogy mind a második, mind a harmadik testvér kedvez a gyermek személyisége fejlődésének, elsősorban a magasabb iskolai végzettségű, illetve szellemi foglalkozású anyák osztják. Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők körében viszont azok vannak átlagost meghaladó arányban, akiknek e kérdésről nincsen véleményük.

d/ A szülők közötti viszony

Mindkét vizsgált almintánkban többségi vélemény az, hogy a több gyermek a szülők viszonyát nem befolyásolja, különösen akkor, ha a házaspárnak két gyermeke már van.

A fiatalabb koru (35 éves, vagy fiatalabb) nők körében az idősebbeknél valamivel sűrűbb az a vélemény, hogy több gyermek a szülők egymáshoz való viszonyának is jót tesz. Ez a vélemény a háromgyermekes fiatalabb koru anyák körében gyakoribb, mint a hasonló koru kétgyermekes anyák körében.

Akár az egy-, és kétgyermekes, akár pedig a két-, és háromgyermekes családok helyzetének összehasonlításáról van szó, kifejezetten erőteljesen rajzolódik ki az a tendencia, hogy a fővárosi nők szerint a szülők közötti viszonynak a kevesebb, a vidékiek szerint pedig a több gyermek használ.

A magasabb iskolai végzettségűek - az általános véleménytől eltérően - inkább afelé hajolnak, hogy minél több gyermek van, annál inkább kedvez ez a szülők közötti viszony alakulásának.

e/ A családi légkör

Mindkét almintában az a többségi vélemény, hogy a második gyermek kedvezően hat a családi légkörre, a harmadik gyermek azonban már nem gyakorol erre különösebb hatást.

A fővárosban élők között az átlagost meghaladó arányban vallják azt, hogy a családi légkörnek a kevesebb gyermek kedvez: 27 %-uk például még az egykés családok családi légkörét is kedvezőbbnek itéli, mint a kétgyermekesekét. Közülük - és országosan is - a magas iskolai végzettségű, illetve szellemi foglalkozású anyák válnak csak ki: ők, bármilyen gyermekszámu családok összehasonlításáról is van szó, az átlagost meghaladó mértékben vallják, hogy minél több gyermeke van egy házaspárnak, annál kedvezőbben hat ez a családi légkörre.

f/ A környezet, a társadalom megbecsülése

Általánosságban az a legelterjedtebb vélemény, hogy a környezet, a társadalom megbecsülése szempontjából nincsen különbség az egy-, két-, és háromgyermekes családok helyzetében, jóllehet, azt is meg kell jegyeznünk, hogy e kérdésről közel 10 % a véleménnyel nem rendelkezők aránya.

A társadalmi-demográfiai változók véleménybefolyásoló hatása éppen ennél az összehasonlítási szempontnál érvényesül legkevésbé.

Legjellegzetesebb eltérésnek azt tarthatjuk, hogy a vidéken élő nők körében sűrűbben vannak olyanok, akik szerint minél nagyobb gyermekszámu családról van szó, annál inkább megbecsüli azokat a társadalom, a fővárosi nők között azonban viszonylag kevesen osztják ezt a véleményt.

A környezet, a társadalom megbecsülése szempontjából valamivel többen látják egyformának az egy-, és a kétgyermekes családok helyzetét, mint a két-, és háromgyermekesekét, az utóbbiak összehasonlítása már inkább a háromgyermekeseknek kedvez. Ez a véleményalkotás a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező nők körében a leggyakoribb.

Az egyes összehasonlítási szempontokban mutatkozó véleményeltéréseket összességében áttekintve ilymódon a következőket állapíthattuk meg:

- A "kompetens véleménnyel", megfelelő élettapasztalatokkal rendelkező házas nők a különböző gyermekszámu családok összehasonlítása során legfontosabb szempontnak a család életszínvonalát és az anya kereső munkájának folytatását tekintik. E két területen azonban úgy vélik, hogy már a második gyermek is, de különösen a harmadik kedvezőtlenül befolyásolja a családok helyzetét. Az összehasonlítások során sokkal kevésbé mozgatják meg a véleményeket a család pszichikus egyensúlyát érintő szempontok. Ezek között csupán a gyermek személyiségének fejlődése játszik szerepet: a vélemények szerint egy testvér mindenképpen, de a harmadik gyermek már nem feltétlenül szükséges a gyermek személyiségének fejlődéséhez.

- A magasabb iskolai végzettség, illetve a szellemi foglalkozás valamelyest differenciálja a véleményeket: a nagyobb gyermekszámu családok kedvezőbb pszichikus egyensúlyát elsősorban az iskolázottabb nők ismerik el. Ugyanakkor éppen ők azok is, akik a nagyobb gyermekszám családi életszínvonalat csökkentő hatásától, illetve az anya kereső munkájára gyakorolt hátrányaitól jobban tartanak, mint az alacsonyabb végzettségűek és a fizikai foglalkozásúak - különösen a harmadik gyermek vállalása esetén. Az elmondottak érvényesek a fiatalabb (35 éves, vagy fiatalabb) korosztályokra is, aminek - úgy találtuk - elsősorban az a magyarázata, hogy körükben több a magas iskolai végzettséggel, illetve szellemi foglalkozással rendelkező.

- A véleményalkotást a városi, illetve falusi életmód tapasztalatai is befolyásolják: a városi, elsősorban fővárosi nők - bármilyen szempontból is hasonlítják össze az egy-, a két-, és a háromgyermekes családok helyzetét, inkább hajlamosak arra, hogy a kevesebb gyermekszámot kedvezőbbnek ítéljék.

- Végül igen figyelemreméltónak kell tartanunk, hogy a megkérdezett háromgyermekes anyák - konkrét tapasztalataik alapján - saját helyzetüket, vagyis a háromgyermekes családok helyzetét minden tekintetben kedvezőbbnek látják, mint a harmadik gyermeket már nem vállaló, a harmadik gyermek valóságos, vagy vélt hátrányaitól tartó kétgyermekesek.

7. Az 1974-ben vagy később sorra kerülő szülések és a népesedéspolitikai intézkedések kapcsolata

Az 1966-ban házasságot kötött két-, és többgyermekes nők közül sokan voltak, akik második, harmadik vagy további gyermekük szülésére 1974 után vállalkoztak, vagyis a népesedéspolitikai intézkedéseket követően. (A kétgyermekesek 23,6 %-a, a háromgyermekesek 56,8 %-a, a négy-, és többgyermekeseknek pedig 65,2 %-a.) Nagy számuk módot adott arra, hogy megkérdezzük, 1974. évi, illetve későbbi gyermekvállalásukat befolyásolták-e a népesedéspolitikai intézkedések.

Előzetesen csak annyit, hogy az 1974-ben vagy azt követően szülő nők - életkor-összetételük kivételével - nem különböznek azoktól, akik 1966-1973 között teljesítették termékenységi-, és családterveiket. Az 1974 után (is) szülő nők azonban valamivel fiatalabbak, mint azok, akik 1974 után már nem szültek, s közöttük többen vannak olyanok is, akiknek lakáskörülményeik az átlagnál jobbak.

Az 1974-ben vagy később újabb szülésre vállalkozóknak csupán 12 %-a (az egész minta 3,9 %-a) kalkulálta bele tudatosan gyermekvállalásában a népesedéspolitika által nyújtott kedvezményeket.

Ezeknek mintegy 2/3-a szerint az intézkedések elősegítették a döntést, 1/3-uk pedig kifejezetten az intézkedések következtében vállalkozott újabb gyermeke. (Ez utóbbi indítékot azonban már a kis elemszám miatt nem lehetett kapcsolatba hozni sem az életkorral, sem a lakáskörülményekkel.)

E nem tulságosan magas aránynál vegyük figyelembe, hogy az 1966-ban házasságot kötött nőkre - életkoruk következtében - az intézkedések eleve kevésbé hathattak, mint az ennél később kötött házasságokra. Figyelembe kell venni a retrospektív kérdezésmódból adódó hatásokat is: feltételezhető, hogy a családokban élő, három-, négyéves életkorú kisgyermekről - visszatekintve - talán nem szívesen nyilatkoznak már úgy az anyák, hogy "csupán" az intézkedések miatt születtek meg. Végül számolni kell a népesedéspolitikai intézkedések összetett, vagy nem direkt hatásával is, amely nem feltétlenül közvetlen módon tudatosul azok számára, akik gyermekekre vállalkoznak.

A 12 %-os arány szóródása a három almintá között ugyan nem volt tulságosan nagy (kétyermekesek: 11,2 %, háromgyermekesek: 14,2 %, többgyermekesek: 9,9 %), a jelekből mégis arra gondolhatunk: az intézkedések ebben a körben a harmadik gyermek vállalására valamivel jobban hatottak. (Ezt mutatja más oldalról, hogy míg az összes 1974 után szülő nők között a harmadik gyermeküket szülőik aránya 32 % volt, a népesedéspolitikai intézkedésekre hivatkozóknál arányuk 38 %-ra emelkedett.)

Az intézkedések hatására hivatkozó válaszadóktól azt is megkérdeztük: konkrétan melyik intézkedés volt az, amely a gyermekvállalást befolyásolta. (Egy válaszadó többfajta intézkedést is megemlíthetett.) A véleménymondók százalékában így a következő fontossági sorrend alakult ki:

	(százalékban)
1. A gyermekgondozási segély összegének felemelése	78
2. A családi pótlék összegének felemelése	75
3. A gyermekes anyáknak nyújtott munkahelyi kedvezmények	41
4. A gyermekes családok nagyobb megbecsülése	26
5. A több gyermekes családok lakáshoz juttatása	22
6. Bölcsődei, óvodai elhelyezés biztosítása	17
7. A terhességmegszakítás szigorítása	13

A fontossági sorrendek az egyes almintákban csak igen kismértékben térnek el. A mindenkit egyformán érintő pénzbeli juttatásokon túl a harmadik és a további gyermekükre vállalkozóknál valamivel nagyobb volt a szerepe a több gyermekes családok nagyobb megbecsülésének, s a művi abortuszok szigorítása is jobban befolyásolta a harmadik, mint a második, vagy pedig a háromnál magasabb sorszámú gyermekek megszületését.

Ismeretes, hogy a lakással való ellátottság - főként városainkban - ma még nem kielégítő, más kutatások, többek közt a népesedéspolitikával kapcsolatos, néhány évvel ezelőtt végzett közvéleménykutatásunk tapasztalatai pedig arra utaltak, hogy a rossz lakásellátottságot közvéleményünk is a nem megfelelő népesedési helyzet egyik okának tekinti.

Mint láthattuk, az 1974 után szülő nők gyermekvállalásait csak kevésbé befolyásolta annak reménye, hogy a családlétszámnövekedés miatt megfelelőbb lakáshoz jutnak. Ennek többek közt az is oka, hogy az általunk vizsgált nők lakáshelyzete az elmúlt tíz esztendő alatt már többé-kevésbé rendeződött. A gyermekvállalás és a lakáshelyzet közötti kapcsolatot ezért a házasságkötés óta eltelt időszak lakáskörülményeire jellemző változások objektív és szubjektív mutatóinak segítségével kívántuk feltárni. Részben válaszadóink településtípus szerinti megoszlásával (jelentős arányuk közsé-

gi lakos), részben pedig a házasságkötés óta eltelt idővel függ össze, hogy lakáshelyzetük - mint említettük - a kérdés időpontjában már rendeződött. Közel 80 %-uk tulajdonosként, vagy tulajdonos családtagjaként, a fennmaradó rész főként főbérletként vagy szolgálati lakás bérletjeként lakik a lakásban. A kétgyermekes anyák 1 %-a a háromgyermekesek 1,7 %-a albérlet.

A háromgyermekes nők rosszabb minőségű lakásokban laknak, mint a kétgyermekesek, s a gyermekszám további növekedésével a lakás minősége is tovább romlik. Ez megnyilvánul a lakások komfortfokozatában* is: a kétgyermekeseknek "csupán" 27 %-a, a háromgyermekeseknek 42 %-a, az ennél több gyermekeseknek azonban már csaknem 60 %-a komfort nélküli lakásokban él. (Ez természetesen többek közt annak is következménye, hogy a magasabb gyermekszámu családok sűrűbben találhatók községekben, ahol komfort nélküli, saját tulajdonu családi házakban élnek.)

A jelzett kedvezőtlen irányzat még jobban kifejeződik a lakások zsúfoltságában. A lakások nagysága nagyjából megfelel az országos átlagnak, jóllehet, itt is megfigyelhető, hogy minél több gyermeke van valakinek, annál kisebb az esélye a kettőnél több szobás lakásra. (A kétgyermekeseknél 2,16 a háromgyermekeseknél 2,09, a négy- és többgyermekeseknél 1,94 a szobaszám átlaga.) Az átlagos lakásnagyság és az átlagost meghaladó családnagyság a nagyobb gyermekszámu családoknál a lakások rendkívüli túlzásfokához vezet. Míg a kétgyermekes nők 80 %-a a két fő, vagy kevesebb szobánkénti lakó sűrűség mellett lakik, a háromgyermekesek 20 %-ánál már 4 vagy több személy lakik egy szobában, s 44 %-uknál van az egy szobára jutó személyek száma 2 - 4 között. Ennél rosszabb a helyzet a négy- és többgyermekesek körében, akiknek közel 30 %-a él olyan lakásban, ahol egy szobában öt, vagy ennél több személy lakik.

Az elmondottakkal egybevégezve az egy főre jutó alapterület nagyságának alakulása is. A lakás teljes alapterületét (mellékhelyiségekkel együtt) számítva a kétgyermekesek több mint 1/3-a 20, vagy ennél több m²/fő alapterületen lakik, 38 %-uknál egy főre mintegy 13 - 18 m² jut, s csak egyötödük lakik ennél szűkösebben. A háromgyermekes anyák 44 %-ának lakásaiban már csak 12 m² vagy ennél kevesebb (10 %-nál 6 m² vagy kevesebb) terület jut egy személynek. A négy- és többgyermekeseknél a 10 m² vagy kevesebb/fő alapterülettel rendelkezők aránya már 65 %-ra növekszik, s ezen belül 25 %-uk él rendkívül kis - 6 m² vagy kevesebb/fő - alapterületen.

A lakás minőségi jellemzőit együttesen figyelembe véve úgy tűnik számunkra: a három- és többgyermekesek lakáshelyzete nem a másodikát követő gyermek(ek) megszületése következtében romlott le, hanem a harmadik és további gyermekek többsége eleve rosszabb lakáskörülmények közé születik, mint amilyenben a két gyermeket vállalók laknak. Erre utal többek közt az is, hogy - jóllehet mindegyik almintának igen számottevő része, csaknem 30 %-a - jelenleg is abban a lakásban lakik, amelyben házasságkötésekor - a későbbiekben kettőnél több gyermekre vállalkozóknál ez a lakás már a házasság megkötésekor is alacsonyabb színvonalú volt, mint azoknál, akik kevesebb gyermekre vállalkoztak.

A lakást változtató három és több gyermekeseknek ezen túlmenően valamivel több lépésre (több költözködéssre) volt szükségük ahhoz, hogy jelenlegi lakásukat elérjék. A lakást változtató kétgyermekesek 60 %-a, a háromgyermekesek 51 %-a egyszer kényszerült lakásváltoztatásra, a két, három, vagy ennél több alkalommal költözködők között pedig a háromgyermekesek arányai minden esetben meghaladják a kétgyermekesekét.

* A komfortfokozatokat a következő ismérvek alapján alakítottuk ki: összkomfortos (központi fűtés, fürdőszoba, vízöblítéses WC van), komfortos (központi fűtés nincs, többi van), félkomfortos (csak vízöblítéses WC van), komfort nélküli (egyik sincs).

Házasságkötésük óta lakáshelyzetét válaszadóink többsége javulónak látja, így nyilatkozott a kétgyermekesek 53 %-a, a háromgyermekesek 60 %-a. Azonban a háromgyermekesek - akiknek a jó lakás eléréseért többször kellett költözködniük, mint a kétgyermekeseknek - mégis kevésbé szívesen lakásokhoz jutottak el, mint "lakásváltoztató" kétgyermekes társaik. A viszonylag kisebb arányok ellenére is figyelemreméltó, hogy lakás-életutjuk értékelése során a kétgyermekesek 8 %-a, a háromgyermekeseknek már 12,5 %-a, a háromnál több gyermekeseknek pedig kerek 30 %-a gondolja azt, hogy házasságuk tíz esztendeje alatt lakáshelyzetük fokozatosan romlott, illetve mindig is rossz volt.

A lakással való elégedettség és a lakás egyes minőségi tulajdonságainak kapcsolatát vizsgálva azt tapasztalhattuk, hogy az elégedettséget különösebben nem befolyásolja, hogy a lakás mennyire komfortos. Érzékenyebben reagál az elégedettség a lakás zsúfoltságára, elsősorban a saját használatu szobák számára. Elégedettség szempontjából az egy, illetve két szoba jelenti a legnagyobb minőségi különbséget. Az egy szobával rendelkezőknél az elégedetlenek vannak túlsúlyban (arányuk 70 % körüli), a kétszobás lakásban élőknel azonban ez csaknem teljesen megfordul, akárhány gyermekről is legyen szó a családon belül. A minőségi különbséget tehát általában mindenki számára az jelenti, hogy egyáltalán van-e lehetőség a gyermekek elkülönítésére, vagy nincsen.

A retrospektív kérdezésmód arra kevésbé adott módot, hogy a lakáshelyzet gyermekszámot befolyásoló hatására a szubjektív beszámolók alapján is visszakövetkeztethessünk. Mégis úgy tűnik, a rossz lakáshelyzet kisebb mértékben a gyermekek számát, s nagyobb mértékben inkább a szülések időpontját befolyásolta. Kérdezetteink 1974 utáni (vagyis a népesedéspolitikai intézkedéseket követő) szüléseit a jobb lakáshoz jutás reménye szinte egyáltalán nem ösztönözte már, azonban abba, hogy - a későbbiekben bemutatjuk - a fiatal házások gyermekvállalásának ösztönzésére igen fontosnak látnák a lakáshelyzet megoldását, minden bizonnyal saját, negatív tapasztalataik is közrejátszanak.

8. Vélemények a három gyermek vállalását ösztönző állami kedvezményekről

A KSH Népeségtudományi Kutató Intézet e kérdéskörrel kapcsolatban korábban is vizsgálta a véleményeket. Az 1973 őszen hozott népesedéspolitikai intézkedéseket követően pl. a 18 - 55 éves életkorú nők és a 18 - 60 éves életkorú férfiak körében folyt országos közvéleménykutatás, s ekkor a nagy többség véleménye megegyezett abban, hogy - jöllehet a közvetlen pénzbeli juttatások (pl. a GYES és a családi pótlék összegének felemelése) - is elősegíthetik több gyermek vállalását, ezeknél mégis jóval fontosabb a fiatal házások, illetve a sokgyermekes családok lakáshoz juttatása, valamint a gyermekek bölcsődei, óvodai elhelyezésének biztosítása.

Most, amikor kizárólag az ún. "kompetens népesség" véleményeit kérdeztük, vagyis olyan két- vagy többgyermekes nőket, akiknek a harmadik gyermek vállalásához (illetve nem vállalásához) személyes élményeik kötődnek, azt tapasztalhattuk, hogy a közvélemény néhány évvel ezelőtti állásfoglalásával e körben csak bizonyos társadalmi rétegekhez, csoportokhoz tartozók véleménye egyezik meg.

Már eleve figyelemre méltó, hogy mind a két-, mind a három-, mind pedig az ennél több gyermekes nőknek mintegy 1/5-e így nyilatkozott: olyan állami kedvezményeket, amelyek harmadik gyermek vállalását ösztönöznék, egyáltalán nem tudnak elképzelni, illetve nem tudják, lehetséges-e ezt egyáltalán állami eszközökkel ösztönözni.

A különböző ösztönző eszközök fontossági rangsorában - a közvélemény korábbi állásfoglalásához képest - önük gyakoribb volt a családi pótlék emelésének, valamint a gyermekruházi cikkek ármérséklésének említése (ez utóbbiban - úgy véljük - inkább e cikkek magas árával való elégedetlenség fejeződik ki), s a közvélemény által korábban erősen preferált "lakáshoz jutás", illetve "bölcsődei, óvodai férőhely biztosítása" pedig ebben a körben a fontossági rangsorban hátrábbra szorult. Ennek feltehetően az a magyarázata, hogy válaszadóink lakáshelyzete - mint erre más helyen utalunk - házasságuk tíz esztendeje alatt többé-kevésbé megoldódott, s a megkérdezés időpontjában ez számukra már kevésbé aktuális, mint a mindennapi anyagi gondok. Figyelemreméltó viszont, hogy e "kompetens" női népesség a közvélemény egészénél ösztönzőbbnek találná azt a lehetőséget, hogy a gyermekes anyák ne teljes munkaidőben dolgozzanak. Különösen jellemzi ez a vélemény a szellemi - főként értelmiségi - foglalkozású nőket. A GYES összegének felemelése, mint ösztönző eszköz - a fontossági rangsor vége felé kap csak helyet, s így arra kell gondolnunk: a gazdaságilag aktív két-gyermekes nők eléggé tekintélyes része lehet olyan, amely szívesebben vállalkozna további gyermekre, ha rövidebb munkaideig dolgozhatna, ahelyett, hogy gyermekgondozási segítyt vegyen igénybe.

Azok szerint, akik lehetségesnek tartják a harmadik gyermek vállalásának állami ösztönzését, fontossági rangsor a következőképpen alakul:

			(százalékban)*		
Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők	
véleménye szerint					
1. A gyermekruházi cikkek ármérséklése	51,0	A gyermekruházi cikkek ármérséklése	51,9	A családi pótlék összegének felemelése	57,0
2. A családi pótlék összegének felemelése	44,7	A családi pótlék összegének felemelése	51,9	A gyermekruházi cikkek ármérséklése	54,4
3. Bölcsődei, óvodai elhelyezés biztosítása	42,2	Lakás a sokgyermekes családoknak	42,8	Lakás a sokgyermekes családoknak	47,4
4. Nem teljes munkaidő a gyermekes anyáknak	40,4	Nem teljes munkaidő a gyermekes anyáknak	37,2	A GYES összegének felemelése	33,3
5. Lakás a fiatal házasoknak	40,0	Bölcsődei, óvodai férőhelyek biztosítása	36,9	Lakás a fiatal házasoknak	32,5
6. Lakás a sokgyermekes családoknak	37,8	Lakás a fiatal házasoknak	33,3	Nem teljes munkaidő a gyermekes anyáknak	28,9
7. A GYES összegének felemelése	22,1	A GYES összegének felemelése	24,5	Bölcsődei, óvodai férőhelyek biztosítása	27,9
8. Munkahelyi kedvezmények a terhes anyáknak	8,7	Munkahelyi kedvezmények a terhes anyáknak	5,6	Munkahelyi kedvezmények a terhes anyáknak	7,9
9. Rendszeres üdülés a sokgyermekes családoknak	3,1	Rendszeres üdülés a sokgyermekes családoknak	4,1	Rendszeres üdülés a sokgyermekes családoknak	2,6

* Mivel a válaszadók általában három ösztönző eszközt jelölhettek fontosnak, a százaléértékek összege a 100-at meghaladja.

A rangsorok - mint látható - valamelyest eltérnek attól függően, hogy a véleménynyilvánítók hány gyermekük van. A kétgyermekes nők fontosabbnak tartanak a harmadik gyermek vállalásához a bölcsődei, óvodai férőhelyek biztosítását, a gyermekes anyák csökkentett munkaidejét és a fiatalok lakáshoz juttatását, mint azok, akik a harmadik (és további) gyermekre már vállalkoztak. A kettőnél - főként pedig a háromnál is több - gyermekkel rendelkezők a fiatal házaspárok lakáshoz juttatásánál ösztönzőbbnek látnák a sokgyermekesek lakáshoz juttatását, illetve az utóbbiak (a négy- vagy többgyermekesek) körében már kifejezetten többségi vélemény, hogy a harmadik gyermek vállalását főként a közvetlen pénzbeli juttatások ösztönöznék.

A részletesebb elemzés során azonban úgy találtuk, hogy e véleményeltéréseket elsősorban mégsem a válaszadók gyermekeinek száma magyarázza, hanem a két-, három-, és a háromnál több gyermekkel rendelkező nők csoportjainak eltérő társadalmi összetétele.

Az életben lévő gyermekszámtól függetlenül, általánosságban is elmondható, hogy a városi lakosok, kivált a fővárosiak, a szellemi foglalkozásuak, a magas iskolai végzettségűek a harmadik gyermek vállalását ösztönző állami eszközök között szívesebben gondolnak olyan lehetőségekre, amelyek az életmód egészét befolyásolják (mint pl. a lakás, a gyermekintézmények, a csökkentett munkaidő), mint a közvetlen pénzbeli juttatásokra. (A budapesti nőknek például - függetlenül gyermekeik számától - több, mint 50 %-a a bölcsődei, óvodai elhelyezést és a lakáshoz jutást találja a legfontosabb ösztönzőnek, náluk e kettő a fontossági rangsor 1. és 2. helyén áll. A fővárosi nők véleménye hasonlít tehát legjobban a néhány évvel korábban tapasztalt országos közvélemény-alakuláshoz. Hasonló ehhez az értelmiségi foglalkozású, illetve a diplomás nők véleményének alakulása, azzal az eltéréssel, hogy a bölcsődei, óvodai elhelyezés kiemelése mellett náluk 50 % feletti szavazatot kapott a "nem teljes munkaidő" is, s körükben ez a második a fontossági rangsorban.) Ugy tűnik tehát, e rétegek körében a harmadik gyermek vállalása ellen elsősorban nem anyagi szempontok szólnak, hanem az attól való félelem (illetve az a tapasztalat), hogy a harmadik gyermek már szinte megoldhatatlanul nehezzé teszi számukra a mindennapi életvitelt.

A községi lakosok, valamint az alacsonyabban iskolázott, fizikai foglalkozású vagy eltartott nők ezzel szemben nagyobb súlyt helyeznek a közvetlen pénzbeli juttatásokra, és harmadik gyermek vállalása esetén nem annyira életmódbeli változásoktól tartanak, mint attól, hogy a család létszám-növekedése miatt több kiadásuk lesz.

A két-, a három-, és az ennél több gyermekkel rendelkező nők véleményeltérései mögött elsősorban az áll, hogy a kétgyermekesek közt több az értelmiségi, a szellemi foglalkozású, a magasabban iskolázott, városi lakos, mint azok között, akik az elmúlt 10 évben kettőnél több gyermekre is vállalkoztak.

Azt természetesen nem állíthatjuk, hogy a vélemények kialakítása kizárólag a válaszadók társadalmi csoporthoz tartozásától függ, gyermekeik számától pedig független. Hiszen eleve nagy különbséget jelent, hogy egyik almintánk (a kétgyermekes nőké) olyan személyekből áll, akik nem vállalkoztak harmadik gyermekre, míg a többiek a harmadik (vagy további) gyermek vállalásával, eltartásával kapcsolatban tényleges tapasztalatokkal rendelkeznek. Ez a különbség is magyarázata lehet annak, hogy akiknek harmadik (és további) gyermeke már van, a gyermek eltartásával kapcsolatos anyagi nehézségeket érzik igazán megterhelőnek, s ezért is gondolnak ők arra, hogy e nehézségek enyhítése talán növelné a gyermekvállalási kedvet. Azok számára viszont, akiknek ilyen tapasztalataik nincsenek, a családlétszám-növekedéssel kapcsolatos - csupán elképzelt - gondoknak nem csak pénzbeli vetületével számolnak, hanem mindazokkal a nehézségekkel, amelyeket már kialakított életvitelükben egy új családtag megjelenése jelentene.

Az elmondottakkal egybevágunk azok a tapasztalataink is, amelyek azt mutatják: milyen ösztönző eszközöket említettek leggyakrabban együtt, egymás mellett a megkérdezettek.

Mindhárom almintán belül többségben voltak, akik a "három fontosnak tartott ösztönző eszköz" között kizárólag közvetlen pénzbeli juttatásokat említettek (családi pótlék emelése, GYES emelése, gyermekruházati cikkek ármérséklése), s eléggé szűk csoportot jelentettek, akik ilyent egyáltalán nem említettek, és a három fontos ösztönző közé kizárólag a dolgozó nő számára három gyermek esetén is megfelelő életvitelt biztosító feltételeket soroltak (megfelelő lakás, a bölcsődei, óvodai férőhelyek biztosítása, és a gyermekes anyák nem teljes munkaidőben foglalkoztatása). Az előző csoport aránya a válaszadók gyermekszámának emelkedésével együtt növekedett, míg az utóbbi a gyermekszám emelkedésével csökkent.

Az 1966-ban házasságot kötött, termékenységmentes jórészt már befejező nők véleménynyilvánításából nehéz lenne egy következő generáció termékenységi magatartására következtetni. Adataink alapján azonban mégis arra kell gondolnunk, hogy a közvetlen pénzbeli juttatásoknak inkább a gyermekes családok szociális segítése, támogatása terén van szerepe, semmint további gyermekvállalások ösztönzésében. A harmadik gyermek vállalását a mind nagyobb arányú, városi körülmények között dolgozó, magasabb szakképzettséggel rendelkező nők számára a pénzbeli juttatások csak igen kis mértékben ösztönzik, számukra ezt a munkavégzés és a családi élet megfelelő feltételeinek biztosításával: a lakáshoz jutással, a munkaidő csökkentésével és bölcsődei, óvodai férőhelyek biztosításával lehetne ösztönözni.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a harmadik gyermek vállalásának kérdésében - az érintett anyák véleménye szerint - korántsem lehetünk optimisták; a háromgyermekes családmódel általánosabbá válása a korábban hittél jóval nehezebb.

9. A minta kiválasztásának szempontjai; a minta összetétele

A kutatás célkitűzéseinek megfelelően a minta kiválasztásánál a következő szempontokat kellett figyelembe vennünk:

1. Olyan életkorú nőket kívántunk elérni, akik gyermekvállalásaikat lényegében már megvalósították, gyermekeik azonban még kiskorúak. Ez a szempont azért volt szükséges, hogy a "kompetenciaszintet" biztosítsuk: ebben az esetben ugyanis minden megkérdezett személynek aktuális, élő tapasztalatai vannak a több gyermek gondozásáról, ugyanakkor lényegében valamennyien eldöntötték, hogy további gyermeket már nem szülnék.
2. Minthogy ebben a körben a népesedéspolitikai intézkedések hatását is vizsgálni kívántuk, olyan női népességet kellett kiválasztanunk, akiknek tagjai a/ házasság, b/ módjukban volt igénybe venni a gyermekgondozási segélyt (miután többségük 1967 után szült), és gyermekvállalási időpontjaik jórészt az 1974. évi intézkedéseket is magukban foglalják.
3. Végül kíváncsiak voltunk volna, ha a kiválasztott nők családtörténetére és termékenységtörténetére vonatkozó adatokat nem ujonnan, retrospektív módon kell felvennünk, mivel ez igen sok torzító hatást rejt magában. Ezért megkíséreltük válaszadóinkat olyan körből kiválasztani, amelyben ezekről az adatokról korábban rögzített, és folyamatosan továbbított információk állnak rendelkezésre.

A mintával szemben támasztott követelmények megvalósítására jó lehetőséget kínált az 1966-ban házasságot kötött nők reprezentatív mintája. Mint ismert, a KSH Népesedésszatisztikai Főosztálya több mint egy évtizede kezdte meg a termékenységi-, és családtervezési vizsgálatoknak azt a sorozatát, amely egy-egy kiválasztott házassági kohorsz női népessége termékenységi és családterveinek alakulását folyamatosan követi nyomon.*

Az 1966-ban házasságot kötött nők adatfelvételünk időpontjára (1977-re) gyermekvállalásaikat lényegében megvalósították. Minthogy házasságkötésük pillanatától kezdve több alkalommal kikérdezték őket, igen sok un. "háttér-információ"-val rendelkezünk róluk, többek közt családi állapotuk, családterveik, illetve termékenységük alakulásáról. Ezeket az adatokat tehát nem kellett retrospektív módon újra megkérdezni, kérdőívünkön szinte kizárólag vélemény-, és attitűdkérdések szerepelhettek.

Végül is ebből a mintából választottuk ki mindazokat a nőket, akik tízéves házasságuk után legalább két, vagy pedig annál több gyermeket vállaltak.

Indokolásra szorul, miért nem terjesztettük ki vizsgálatunkat azokra a személyekre, akik tíz évvel házasságkötésük után gyermektelenek maradtak, vagy csupán egy gyermeket szültek.

Ami a gyermekteleneket illeti, a korábbi termékenységi-, és családtervezési vizsgálatok, valamint az 1966-ban házasságot kötött nők többszöri kikérdezése is valószínűsítette: a gyermektelenség indokai között az idősebb korban kötött házasság, illetve az egészségi okok a legjelentősebbek. (Nincsen ma olyan házassági minta, amelybe a statisztikai elemezhetőség szempontjából is kellő számban kerülne be olyan gyermektelen nők, akik kifejezetten elleneznék, hogy akárcsak egy gyermekük is legyen.) Az ő esetükben tehát semmiképpen nem számíthattunk a "gyermekes anya" státusára, munkavállalására, a gyermekgondozási segélyre, illetve a gyermekes családok szociális helyzetére vonatkozó tapasztalatokon alapuló kompetens véleményekre.

Több megfontolás után döntöttünk úgy, hogy mintánkba egygyermekes nők se kerüljenek be. Ugyanis azok az egygyermekes nők, akik 1966-ban házasodtak, gyermeküket többnyire a házasságkötés évében, illetve az azt követő egy-két évben megszülték. Tíz évvel később a kisgyermek melletti munkavállalás, a gyermekgondozási segély - ami vizsgálatunk egyik fő témája - az ő számukra már nem igazán élő probléma. A több kiskorú gyermek eltartásával kapcsolatos nehézségekről, a családi életvitel szervezésének súlyos terheiről, a több gyermek (testvérek) nevelésének pszichológiai előnyeiről és egyben nehézségeiről - ami másik fő kutatási célunk volt - tapasztalataik nincsenek. Kompetenciájuk tehát kutatásunk tárgyára vonatkozóan erősen megkérdőjelezhető.

Az elmondottakból következik, hogy adatfelvételünk nem tekintette céljának az 1966-ban házasságot kötött nők termékenységének és családterveinek vizsgálatát, ezt a női népesség korábban már elvégzett és folyamatos megfigyelése biztosítja. Célunk a több gyermeket gondozó nők helyzetének, véleményeinek, attitűdjeinek vizsgálata volt. Hogy valamennyien 1966-ban kötöttek házasságot, számunkra csupán azt jelentette, hogy egy olyan népesség helyzetét, véleményeit, attitűdjeit elemezhettük, amely élete fontos eseményeit (házasságkötés, lakásszerzés, egy új életforma kialakulása, gyermekszülés, stb.) nagyjából egy időben élte át, azonos történelmi, társadalmi, gazdasági feltételek mellett.

* Az 1966-ban házasságot kötöttek családtervezési, termékenységi és születésszabályozási magatartása 1966-1972 között. Központi Statisztikai Hivatal kiadványa 1974.

Az adatfelvételnél alkalmazott kérdőív - a korábban elvégzett longitudinális vizsgálattal való azonosítás célját szolgáló, a kérdezettek objektív jellemzőire, személyi adataira vonatkozó néhány kérdés mellett - zömmel ún. "lágy adatok"-ra, véleményekre, attitűdökre vonatkozó olyan kérdéseket tartalmazott, amelyeket személyes megkérdezéssel a helyi védőnők tettek fel. A vizsgálat körébe kerülő megfigyelési egységek - két- és több gyermekes anyák - kiválasztásának alapját tehát a KSH Népesedéssziszti Főosztály 1966-ban indult longitudinális vizsgálata 1975-ös felvételének mintasokasága képezte.

Az 1975-ben végrehajtott felvétel mintáját képező 3 758 nő megoszlása élő gyermekszám szerint a következő volt:

Gyermekszám	Megoszlás (%)
nincs gyermeke	7,0
egy gyermeke van	29,7
kettő gyermeke van	50,5
három gyermeke van	9,4
négy és több gyermeke van	3,4
	100,0

Kiválasztásra az alapsokaság 63,3 %-a, azaz 2 379 személy került, amelyből a címváltozás miatt nem találhatók, illetve a válaszolni nem kívánók száma összesen 149 volt, tehát értékelhető kérdőívet 2 230 gyermekes anyával töltöttek ki a védőnők. Mintánk ily módon nem reprezentálja országosan a két- és több gyermekes anyákat csupán az 1966-ban házasságot kötött és házasságuk tizedik éve után kettőnél több gyermekkel rendelkező nőket. A 2 230 nő gyermekszám szerinti megoszlása a következő volt:

Gyermekszám	Nők száma	Megoszlás (%)
kettő	1 665	74,7
három	410	18,4
négy- és több	155	6,9
	2 230	100,0

A két-, három-, valamint négy- és több gyermekes nők korösszetétele valamelyest eltér egymástól. A kétgyermekeseknél 86,4 %, a háromgyermekeseknél 82,4 % a 35 évesek és ennél fiatalabbak aránya, de ezen belül a kétgyermekesek között 36,5 %, a háromgyermekeseknél pedig 43,4 % 30 éves, vagy ennél fiatalabb.

A háromgyermekes nők almintájának fiatalabb korösszetételét elsősorban az okozza, hogy a fiatalabb korban házasságot kötők körében nagyobb volt az esélye a harmadik gyermek megszületésének. Ez a hatás még a négy-, és többgyermekes nők körében is érzékelhető: a 30 évesek és ennél fiatalabbak aránya (35,5 %) csaknem teljesen azonos a kétgyermekesekével, de - minthogy ebben az almintában öt, vagy ennél több gyermekes nők is szerepelnek - itt már valamivel nagyobb súlyúvá válik az idősebb korcsoportok aránya is.

Mindhárom almintára jellemző, hogy a nagy többségnek fennáll az 1966-ban kötött házassága. A megszűnt házasságok túlnyomó többsége válás következtében szakadt meg, ezek nagy részét újabb házasságkötés követte.

A három női almintá összetétele családi állapot szerint

(százalékban)

Alminták	Házas		Elvált	Özvegy
	fennáll az 1966. évi házasság	új házasságot kötött		
kétgyermekes	91,8	5,0	2,5	0,7
háromgyermekes	90,0	8,3	1,2	0,5
négy- és több gyermekes	83,9	12,3	1,9	1,9

Feltehetően elsősorban az újraházasodások következtében mindhárom almintában előfordul, hogy a megkérdezett nők családjában több, vagy kevesebb kiskorú gyermek él, mint amennyi a mintábakerülés alapjául szolgáló élveszülések száma volt. (Az új házastárs gyakran magával hozza előző házasságából származó gyermekeit.)

A családban élő gyermekek száma az egyes női almintákban (százalékban)

Alminták	A családban élő gyermekek száma										Ösz- sze- sen
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9 és több	
kétgyermekes	0,1	0,4	99,4	0,1	-	-	-	-	-	-	100,0
háromgyermekes	-	0,2	1,0	98,1	0,7	-	-	-	-	-	100,0
négy- és több gyermekes	-	-	2,6	3,2	62,5	16,8	6,5	3,9	1,3	3,2	100,0

A családban élő gyermekek többsége iskoláskorú, a kétgyermekes nők 53 %-ának, a háromgyermekesek 79 %-ának 6 évesnél kisebb gyermeke is van, ezen belül a kétgyermekesek 12,7 %-ának, a háromgyermekesek 42,4 %-ának van 3 évesnél kisebb gyermeke is.

A három almintá meglehetősen eltérő társadalmi összetétele arra utal, hogy társadalmi rétegenként eltérő esélyei vannak a három, vagy annál többgyermekes családok létrejöttének.

A gyermekszám emelkedésével növekszik a községi lakosok aránya: míg a 2 gyermekes nők 51 %-a városokban él (közülük 14 % a fővárosban), a 3 gyermekeseknek már csak 42 %-a; a négy és többgyermekes nőknek pedig 72 %-a a községi lakos. A gyermekszám emelkedésével jelentős mértékben növekszik az eltartott nők aránya is: míg a kétgyermekeseknek csupán 15 %-a, a háromgyermekeseknek 27 %-a, a négy- és több gyermekeseknek már 41 %-a eltartott.

A kétgyermekes nők 40 %-a szellemi foglalkozású, a négy- és több gyermekesek között azonban már csak 6 % szellemi foglalkozású: ebben a körben az alkalmazásban állók túlnyomó többsége fizikai munkát végez.

A foglalkozási különbségeknél még nagyobb eltéréseket mutat a három almintá iskolai végzettségének alakulása:

Az iskolai végzettség a három női almintában

Alminták	Nem járt iskolába	(százalékban)					Összesen
		8 általánosnál kevesebb	8 általános	Közép- iskola	Egyetem, főiskola	Szak- munkás- képző	
kétgyermekes	0,2	6,4	46,2	26,4	7,0	13,8	100,0
háromgyermekes	0,5	15,9	51,7	16,6	4,6	10,7	100,0
négy- és több gyermekes	4,5	39,4	47,7	3,9	-	4,5	100,0

Minthogy mindhárom almintán belül viszonylag fiatal korösszetételű népességről van szó (két gyermekesek 86 %-a, a háromgyermekesek 82 %-a, a négy- és több gyermekesek 71 %-a 35 éves vagy fiatalabb), az iskolai végzettségbeli különbség a korösszetétel eltéréseivel nem magyarázható, hanem arról van szó, hogy a harmadik, s főként a további gyermekek megszületése nagyobb arányú a szakképzetlenebb és az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező népességben.

Részben a foglalkozással és a szakképzettséggel, részben pedig a családlétszámmal összefüggésben a három alminta jövedelmi viszonyai meglehetősen különböznek egymástól: általánosságban az jellemző, hogy a gyermekszám növekedése szerint az 1 főre jutó jövedelem mintegy 500,- Ft - 1 000,- Ft-tal csökken.

1. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, ÉLETKOR SZERINT

Életkor	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
30 éves vagy fiatalabb	608	36,5	178	43,4	55	35,5	841	37,7
31 - 35 éves	831	49,9	160	39,0	55	35,5	1 046	46,9
36 - 40 "	158	9,5	49	12,0	22	14,2	229	10,3
41 - 45 "	45	2,7	13	3,2	10	6,5	68	3,0
46 - 50 "	20	1,2	10	2,4	12	7,7	42	1,9
51 éves és idősebb	3	0,2	-	-	1	0,6	4	0,2
<i>Összesen</i>	<i>1 665</i>	<i>100,0</i>	<i>410</i>	<i>100,0</i>	<i>155</i>	<i>100,0</i>	<i>2 230</i>	<i>100,0</i>

2. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, CSALÁDI ÁLLAPOT SZERINT

Családi állapot	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Házass	83	5,0	34	8,3	19	12,3	136	6,1
Özvegy	12	0,7	2	0,5	3	1,9	17	0,8
Elvált	41	2,5	5	1,2	3	1,9	49	2,2
Fennáll az 1966-ban kötött házassága	1 529	91,8	369	90,0	130	83,9	2 028	90,9
<i>Összesen</i>	<i>1 665</i>	<i>100,0</i>	<i>410</i>	<i>100,0</i>	<i>155</i>	<i>100,0</i>	<i>2 230</i>	<i>100,0</i>

3. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, TELEPÜLÉS SZERINT

Településtípus	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Budapest	229	13,8	43	10,5	10	6,5	282	12,6
Város	620	37,2	130	31,7	34	21,9	784	35,2
Község	816	49,0	237	57,8	111	71,6	1 164	52,2
<i>Összesen</i>	<i>1 665</i>	<i>100,0</i>	<i>410</i>	<i>100,0</i>	<i>155</i>	<i>100,0</i>	<i>2 230</i>	<i>100,0</i>

4. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT

Iskolai végzettség	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és több gyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Nem járt iskolába	4	0,2	2	0,5	7	4,5	13	0,6
8 általánosnál kevesebb osztályt	107	6,4	65	15,9	61	39,4	233	10,4
8 általánost	768	46,2	212	51,7	74	47,7	1 054	47,3
Középiskolát	439	26,4	68	16,6	6	3,9	513	23,0
Egyetemet, főiskolát	117	7,0	19	4,6	-	-	136	6,1
Szakk munkástanulóiskolát	230	13,8	44	10,7	7	4,5	281	12,6
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

5. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORT SZERINT

Társadalmi-foglalkozási csoport	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és több gyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Irányító, értelmiségi	91	5,5	18	4,4	-	-	109	4,9
Egyéb szellemi	579	34,8	88	21,5	9	5,8	676	30,3
Munkás fizikai	664	39,8	170	41,5	75	48,5	909	40,7
Munkás irányító	8	0,5	-	-	-	-	8	0,4
Szövetkezeti paraszt	57	3,4	23	5,6	7	4,5	87	3,9
Kisáru termelő	4	0,2	-	-	-	-	4	0,2
Eltartott	249	15,0	110	26,8	63	40,6	422	18,9
Nyugdíjas	13	0,8	1	0,2	1	0,6	15	0,7
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

6. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, A LAKÁSHASZNÁLAT JOGCIME SZERINT

A lakáshasználat jogcime	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és több gyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Tulajdonos	1 127	67,7	273	66,7	101	65,1	1 501	67,3
Tulajdonos családtagja	164	9,8	42	10,2	10	6,5	216	9,7
Főbérlet	256	15,4	67	16,3	31	20,0	354	15,9
Főbérlet családtagja	21	1,3	6	1,5	-	-	27	1,2
Társbérlet	6	0,4	1	0,2	-	-	7	0,3
Társbérlet családtagja	-	-	1	0,2	-	-	1	-
Albérlet	17	1,0	7	1,7	5	3,2	29	1,3
Ágybérlet	-	-	-	-	-	-	-	-
Szolgálati lakás	70	4,2	11	2,7	8	5,2	89	4,0
Egyéb	4	0,2	2	0,5	-	-	6	0,3
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

7. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, A LAKÁS KOMFORTJA SZERINT

A lakás komfortja	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Összkomfortos	588	35,4	108	26,3	23	14,8	719	32,3
Komfortos	497	29,8	87	21,2	30	19,4	614	27,5
Félkomfortos	129	7,7	41	10,0	9	5,8	179	8,0
Komfort nélküli	446	26,8	172	42,0	92	59,4	710	31,8
Nem megállapítható	5	0,3	2	0,5	1	0,6	8	0,4
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

8. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, LAKÁSUK ALAPTERÜLETE SZERINT

Egy főre jutó négyzetméter	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
6 m ² alatt	40	2,4	39	9,5	39	25,2	118	5,3
7 - 12 m ²	321	19,3	141	34,5	61	39,3	523	23,5
13 - 18 m ²	631	37,9	117	28,5	24	15,5	772	34,6
19 - 24 m ²	280	16,8	51	12,4	4	2,6	335	15,0
25 vagy több m ²	282	16,9	30	7,3	9	5,8	321	14,4
Nem tudja	111	6,7	32	7,8	18	11,6	161	7,2
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

9. A MINTÁBAN SZEREPLŐK, A LAKÁSSAL VALÓ ELÉGEDETTSÉG SZERINT

Elégedettség a lakással	Kétgyermekes nők		Háromgyermekes nők		Négy- és többgyermekes nők		Összesen	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Elégedett	1 159	69,6	256	62,4	74	47,7	1 489	66,8
Nem elégedett	499	30,0	152	37,1	79	51,0	730	32,7
Nem tudja	7	0,4	2	0,5	2	1,3	11	0,5
Összesen	1 665	100,0	410	100,0	155	100,0	2 230	100,0

KÉRDŐÍV

az 1966-ban házasságot kötött nők vizsgálatára
1977.

I. ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

1. a. Azonosítási szám:

1. b. A feleség születési időpontja: 19 ... év hó ... nap

1. c. Lakcime: község megye
város kerület
..... utca házszám emelet
ajtó

Megjegyzés: (ha nem találta meg)
.....

A kérdező neve:

A kérdezés időpontja: hó nap

2. Ön 1966-ban házasságot kötött, jelenleg fennáll-e az 1966. évi házassága?

1 - Igen ↓ térjen rá a 4. kérdésre	2 - Nem ↓ 3. Kötött-e újabb házasságot 1966. óta? <table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 1 - igen ↓ 3.a. Hányszor? 3.b. Mikor? 1. 19...évhó 2. 19...évhó 3. 19...évhó </td><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 2 - nem ↓ térjen rá a 3.c. kérdésre </td></tr></table> 3.c. Mi a jelenlegi családi állapota? <table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 33%; text-align: center; vertical-align: top;"> 1 - házas ↓ térjen rá a 4. kérdésre </td><td style="width: 67%; text-align: center; vertical-align: top;"> 2 - özvegy 3 - elvált ↓ ↓ 3.d. Együtt él-e valakivel élettársi kapcsolatban? <table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 1 - igen ↓ </td><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 2 - nem ↓ </td></tr></table> térjen át az 5. kérdésre </td></tr></table>	1 - igen ↓ 3.a. Hányszor? 3.b. Mikor? 1. 19...évhó 2. 19...évhó 3. 19...évhó	2 - nem ↓ térjen rá a 3.c. kérdésre	1 - házas ↓ térjen rá a 4. kérdésre	2 - özvegy 3 - elvált ↓ ↓ 3.d. Együtt él-e valakivel élettársi kapcsolatban? <table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 1 - igen ↓ </td><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 2 - nem ↓ </td></tr></table> térjen át az 5. kérdésre	1 - igen ↓	2 - nem ↓
1 - igen ↓ 3.a. Hányszor? 3.b. Mikor? 1. 19...évhó 2. 19...évhó 3. 19...évhó	2 - nem ↓ térjen rá a 3.c. kérdésre						
1 - házas ↓ térjen rá a 4. kérdésre	2 - özvegy 3 - elvált ↓ ↓ 3.d. Együtt él-e valakivel élettársi kapcsolatban? <table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 1 - igen ↓ </td><td style="width: 50%; text-align: center; vertical-align: top;"> 2 - nem ↓ </td></tr></table> térjen át az 5. kérdésre	1 - igen ↓	2 - nem ↓				
1 - igen ↓	2 - nem ↓						

4. Ön jelenleg házas családi állapotú. Együtt él-e a férjével?

1 - Igen ↓ térjen rá az 5. kérdésre	2 - Nem ↓ 4.a. Mióta élnek külön? 19 ... év hó 4.b. Együtt él-e valakivel élettársi kapcsolatban? 1 - igen 2 - nem
--	--

III. HÁZTARTÁS ÉS CSALÁDALAKULÁS

5. Kikkel él Ön együtt, közös háztartásban?

Kikből áll a háztartás?

Sor-szám	A háztartás tagjainak a kérdezett nőhöz való kapcsolata	Születési időpontja	Foglalkozása	Havi jövedelme	Megjegyzés
1.	A kérdezett nő				

III. FOGLALKOZÁS, JÖVEDELEM, ISKOLÁZOTTSÁG

6. Dolgozik-e jelenleg?

A betegállományban lévőket, vagy szülési szabadságon lévőket dolgozónak kell tekinteni.

1 - Igen

2 - Nem

21 - gyermekgon-
dozási se-
gélyen van

22 - nyugdíjas

23 - eltartott

térjen át a
7. kérdésre

6.a. Foglalkozása (beosztása, munkaköre)

6.b. Munkáltatója (vállalat, üzem, hivatal, tsz, stb. neve) rövidítéseket kérjük mellőzni!

.....
.....

6.c. Havi jövedelme: Ft

7. Dolgozik-e az ön férje (élettársa)

1 - Igen

2 - Nem

21 - nyugdíjas

22 - eltartott

térjen át a
8. kérdésre

7.a. Foglalkozása (beosztása, munkaköre)

7.b. Munkáltatója (vállalat, üzem, hivatal, tsz neve) rövidítéseket kérjük mellőzni!

.....
.....

7.c. Havi jövedelme: Ft

8. Mi az Önök iskolai végzettsége?

Az elvégzett osztályok száma:	Feleség	Férj (élettárs)
általános (elemi) iskola	nem járt iskolába	nem járt iskolába
	 osztályát végezte	 osztályát végezte
középiskola	 osztályát végezte	 osztályát végezte
egyetem, főiskola	 évfolyamát végezte	 évfolyamát végezte
szakmunkástanuló iskola	 osztályát végezte	 osztályát végezte

IV. LAKÁSHELYZET

9. Milyen jogcímen laknak a lakásban?

1 - tulajdonosok	6 - társbérlők családtagjai
2 - tulajdonosok családtagjai	7 - albérlők
3 - főbérlők	8 - ágybérlők
4 - főbérlo családtagjai	9 - szolgálati, készenléti lakás
5 - társbérlők	10 - egyéb címen, mégpedig:
.....	

10. A lakásra vonatkozó kérdések:

10. a. A lakás összes szobáinak száma:
10. b. Az Önök saját használatu szobáinak száma:
10. c. Hány m ² a lakás alapterülete, beleértve a mellékhelyiségeket is m ²
9 - nem tudja

10.d. Van-e az Önök lakásában

1 - központi (táv, konvektor, etázs) fűtés	van	nincs
2 - fürdőszoba, mosdófülke	van	nincs
3 - vizöblítéses WC	van	nincs

11. Elégedett Ön mostani lakásával, vagy nem elégedett?

1 - elégedett

2 - nem elégedett

9 - nem tudja megmondani

12. Meg tudná mondani, hogy 1966. óta hányszor változtatott lakást (függetlenül attól, hogy milyen jogcímen lakott korábbi lakásában)?

1 - nem változtatott

2 - változtatott. Hány alkalommal? alkalommal

9 - nem tudja megmondani

13. Gondoljon vissza arra, hogy 1966. óta hogyan alakultak a lakáskörülményei? Mi volt a legjellemzőbb?

1 - lényegében mindig jó lakáskörülmények között élt
2 - volt rosszabb is, de javult
3 - változó volt, hol jó, hol rossz
4 - volt jobb is, de romlott
5 - lényegében mindig rossz lakáskörülmények közt élt
9 - nem tudja megmondani

14. Családterveik megvalósítását befolyásolták-e lakáskörülményeik?

14. a. A gyermekek számának meghatározásában	igen hogyan?	nem
14. b. A gyermekek születési időpontjának meghatározásában	igen hogyan?	nem
14. c. A házasság alakulásában	igen hogyan?	nem

V. FOGAMZÁSGÁTLÁS

15. Védekezik-e jelenleg teherbeesés ellen?

1 - igen ↓	2 - nem ↓	3 - jelenleg terhes ↓	4 - nem lehet több gyermeke ↓
15. a. Milyen módszerrel védekezik? módszerrel	15. c. Miért nem védekezik jelenleg? (Több ok is lehet)	térjen át a 16. kérdésre	
15. b. Miért védekezik jelenleg? 1 - nem akarnak több gyermeket 2 - egyéb ok:.....	1 - a véletlenre bizza, hogy terhes lesz-e, nem bánja, ha terhes lesz 2 - az egészségére károsnak tartja 3 - túlságosan zavaró dolognak tartja 4 - nem ismer megfelelő eszközt 5 - férje, élettársa nem hajlandó védekezni 6 - egyéb ok (pl. szoptat, nincs rá szüksége, stb.)		

VI. TERMÉKENYSÉGTÖRTÉNET

16. Kérem, emlékezzen vissza, és sorolja fel az
1974. január óta befejeződött terhességeit.

Terhességek táblázata

A terhesség sor-száma	A terhesség befejezésének		Élveszületések				Hal- va szü- le- tés (+)	Spon- tán veté- lés (+)	Müvi veté- lés (+)	Méhen- kivüli ter- hesség (+)
			neme (F-L)	otthon él (+)	máshol él (+)	meg- halt (+)				
	éve	hónapja								
1.										
2.										
3.										
4.										
5.										
6.										
7.										
8.										
9.										
10.										

Kérdező: A következő két kérdést annak kell feltenni, aki 1974-ben, vagy később szült! Ha a kérdezett nő utolsó szülése 1973-ban vagy korábban történt, térjen át a 19. kérdésre!

VII. A NÉPESSÉGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK HATÁSA

17. 1973. őszén az állam a születések számának növelése, a gyermekes családok fokozott támogatása céljából több intézkedést hozott. Befolyásolta-e valamelyik intézkedés Önt abban, hogy ezt követően gyermeke született?

1 - egyáltalán nem befolyásolta, mindenképpen szült volna

térjen át a 19. kérdésre

2 - szeretett volna gyermeket, és az intézkedések elősegítették elhatározását

3 - az intézkedések következtében határozta el, hogy még egy gyermekre vállalkozik

9 - nem tudja

térjen át a 19. kérdésre!

18. Melyik intézkedés befolyásolta elhatározását?

(Soronként kérdezzük, mind a hét sornál külön jelöljük a megfelelő választ!)

1 - arra számított, hogy így megfelelő lakáshoz jut	igen	nem
2 - A gyermekgondozási segély összegének felemelése lehetővé tette, hogy otthon maradjon gyermekével	igen	nem
3 - a családi pótlék felemelt összege anyagilag kedvezőnek bizonyult	igen	nem
4 - eredetileg nem tervezett több gyermeket, csak a terhességmegszakítással kapcsolatos intézkedések után döntött így	igen	nem
5 - arra számított, hogy könnyebben tudja elhelyezni a gyermeket, mert több bölcsődei, óvodai férőhelyet biztosítanak	igen	nem
6 - számított azokra a munkahelyi kedvezményekre, melyeket a gyermekes anyáknak nyújtanak (táppénz, pótszabadság, stb.)	igen	nem
7 - úgy gondolta, hogy az intézkedések után jobban megbecsülik azt, akinek több gyermeke van	igen	nem

VIII. CSALÁDTERVEZÉS

19.

Kérdező: A következő kérdést eltérően tesszük fel azoknak, akik 1966. óta nem kötöttek újabb házasságot, és azoknak, akik 1966. óta újabb házasságot kötöttek.

Ha nem kötött újabb házasságot 1966. óta:

19. a. 1966-ban kötött házassága előtt volt-e saját gyermeke?

1 - igen gyermek
2 - nem

19. b. (A már meglévőkhöz kívül) 1966-ban kötött házasságukban hány gyermeket terveztek?

1 - gyermeket
2 - nem terveztek
9 - nem tudja

Kérdező: A számokat adja össze és írja be a kockába!

TERVEZETT
GYERMEKSZÁM:

Ha 1966. évi házassága után újabb házasságot kötött:

19. c. Amikor utolsó házasságát megkötötte, volt-e saját gyermeke?

1 - igen gyermek
2 - nem

19. d. (A már meglévőkhöz kívül) utolsó házasságukban hány gyermeket terveztek?

1 - gyermeket
2 - nem terveztek
9 - nem tudja

Kérdező: A számokat adja össze és írja be a kockába!

20. Ön tehát élete folyamán gyermeket tervezett. Jelenleg hány életben lévő gyermeke van?

..... gyermek

Kérdező: Ha a kérdezett terhes, terhességét 1 kívánt gyermekként kell feltüntetni, és arra is rá kell kérdezni, hogy jelenlegi terhességén kívül kíván-e még szülni.

21. Kíván-e még szülni?

1 - igen. Hány gyermeket?

2 - nem

3 - nem lehet gyermeke

9 - nem tudja

ÖSSZESEN

KIVÁNT

GYERMEKSZÁM:

Kérdező: Írja be az összesen kívánt gyermekszámot! (A 20. és 21. kérdésekre mondott gyermekszám együttes összege)

A következő kérdést akkor kell feltenni, ha a tervezett gyermekszám nagyobb, mint az összesen kívánt. (A 19. és 21. kérdéseknél a kockába írott számok alapján.) Legfeljebb három válasz adható!

22. Ön tehát eredetileg több gyermeket tervezett, mint ahány gyermeke életben van és amennyit még szülni kíván. Miért?

1 - házassága megszűnt (elvált, özvegy vagy külön él)
2 - életkora, férje életkora miatt
3 - előző, nehéz terhessége miatt
4 - saját egészségi problémái miatt
5 - félt, hogy nem lesz egészséges gyermeke
6 - anyagi nehézségek miatt
7 - meg szeretnék őrizni jelenlegi életszínvonalukat
8 - nem megfelelő lakáskörülmények miatt
9 - a gyermekgondozással járó nehézségek miatt
10 - munkája, szakmai fejlődésének biztosítása miatt
11 - kiegyensúlyozott házasságuk fenntartása miatt
12 - házasságuk romlása miatt
13 - férje nem kívánt gyermeket
14 - egyéb, mégpedig

A következő kérdést akkor kell kérdezni, ha a tervezett gyermekszám kisebb, mint az összesen kívánt! (A 19. és 21. kérdéseknél, a kockába írott számok alapján.) Legfeljebb három válasz adható!

23. Ön tehát eredetileg kevesebb gyermeket tervezett, mint ahány gyermeke életben van és amennyit még szülni kíván. Meg tudná-e mondani, miért vállalkozott több gyermek szülésére?

1 - új házasságából is kíván gyermeket
2 - nem akart már több gyermeket, de teherbe esett, és megtartotta
3 - a meglévő gyermek(ek) kívánságára
4 - nagyobb családot szeretett volna
5 - férje szeretett volna még egy gyermeket
6 - a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt
7 - anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is
8 - kedvezőbb lakáshelyzetük miatt
9 - a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak
10 - egyéb, mégpedig:

24. Véleménye szerint általában egy nő életében mi az a felső korhatár, ameddig célszerű lenne megszülni összes, kívánt gyermekét?

..... éves kor
9 - nem tudja
Miért? Kérem, indokolja meg részletesebben véleményét!
.....
.....
.....

IX. GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY

25. 1967-ben, vagy később született gyermekei után igénybe vett-e gyermekgondozási segélyt?

Melyik gyermek után?	A gyermek születési éve	igen		nem
		évet	hónapot	
1. gyermek után				
2. gyermek után				
3. gyermek után				
4. gyermek után				

Ha volt olyan gyermek, aki után egyáltalán nem vett igénybe GYEST:

26. Miért nem vette igénybe a gyermekgondozási segélyt?

- 1 - szüksége volt egész keresetére
- 2 - nem akarta hosszabb időre félbeszakítani munkáját
- 3 - nem volt jogosult a gyermekgondozási segélyre

Ha volt olyan gyermeke, akinél nem vette VÉGIG igénybe a GYEST:

27. Miért nem vette igénybe a gyermekgondozási segélyt?

	Hányadik gyermeknél?
1 - anyagi nehézségek miatt	
2 - sikerült gyermekét elhelyeznie	
3 - munkahelyi okok miatt	
4 - újabb gyermeke született	
5 - nem elégítette ki a háztartás és a gyermeknevelés, szeretett volna újra dolgozni	
6 - egyéb:	
.....	

28. Vannak-e elképzelései arról, hogy hogyan lehetne javítani, módosítani a gyermekgondozási segély jelenlegi rendszerét?

1 - anyagi vonatkozásban:
.....
2 - az igénybevétel módjával, lehetőségeivel kapcsolatban:
.....
.....
3 - nincs javaslata

29. A gyermekes nők munkavállalásával kapcsolatban különféle vélemények vannak. Véleménye szerint mi lenne a legmegfelelőbb a következők közül?

Kérdező: ha szükséges, mutassa meg a kérdőívet!

1 - ha a férj keresetéből el tudná tartani a családot, a feleség pedig biztosítani a megfelelő családi életet, a családi harmóniát, s vezetné a háztartást
2 - ha a feleség rövidebb munkaidőben dolgozna, hogy több ideje maradjon a családra, a háztartásra
3 - ha a férj és a feleség is dolgozik, és a gyermeknevelést és a háztartási munkát pedig egyenlő arányban osztanák meg
9 - nem tudja

X. A TOVÁBBI GYERMEKVÁLLALÁS FELTÉTELEI

30. Véleménye szerint van-e különbség az EGY-, és a KÉTGYERMEKES családok helyzete között a következő szempontokból:

(Soranként kérdezzük, mind a hat sornál külön jelöljük a megfelelő választ.)

Szempontok	Az EGY GYERMEKESEK helyzete a KÉTGYERMEKESEKÉHEZ képest			
	JOBB	UGYAN- OLYAN	ROSSZABB	NEM TUDJA
1 - a környezet, az emberek megbecsülése, elismerése szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
2 - a szülők közötti viszony, a házasság biztonsága, tartóssága szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
3 - az anya kereső munkája, szakmai előrelépése szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
4 - a család életszínvonala, anyagi helyzete szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
5 - a családi légkör, hangulat szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
6 - a gyermekek egyéniségének, tulajdonságainak fejlődése szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja

31. És ha a KÉT-, és HÁROMGYERMEKES családok helyzetét hasonlítjuk össze, mi a véleménye?

(Soronként kérdezzük, mind a hat sornál külön jelöljük a megfelelő választ!)

Szempontok	A KÉTGYERMEKESEK helyzete a HÁROMGYERMEKESEKÉHEZ képest			
	JOBB	UGYAN- OLYAN	ROSSZABB	NEM TUDJA
1 - a környezet, az emberek megbecsülése, elismerése szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
2 - a szülők közötti viszony, a házasság biztonsága, tartóssága szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
3 - az anya kereső munkája, szakmai előrehaladása szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
4 - a család életszínvonala, anyagi helyzete szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
5 - a családi légkör, hangulat szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja
6 - a gyermek egyéniségének, tulajdonságainak fejlődése szempontjából	jobb	ugyanolyan	rosszabb	nem tudja

32. Véleménye szerint elképzelhetőek lennének-e olyan állami kedvezmények, melyek elősegítenék, hogy a fiatalok nagyobb család alapítására, három gyermek szülésére is szívesen vállalkozzanak?

1 - igen

2 - nem

9 - nem tudja

33. A felsoroltak közül melyik lenne ilyen?

Kérdező: Fontossági sorrendben jelölje meg a három legfontosabbat. Ha szükséges, mutassa meg a kérdőívet

térjen át a 34. kérdésre, illetve a négy- és többgyermekesekkel fejezze be a kérdezést

1 - ha felemlnék a családi pótlék összegét a harmadik gyermek után

2 - ha felemlnék a gyermekgondozási segély összegét a harmadik gyermek után

3 - ha nem lenne gond a gyermek óvodai, bölcsődei elhelyezése

4 - ha biztosítani lehetne, hogy a 3, vagy többgyermekes családok lakást kapjanak

5 - ha a fiatal házasulandók lakást kapnának

6 - ha a terhes anya, aki dolgozik, még több rendkívüli munkahelyi kedvezményeket kapna

7 - ha a többgyermekes anyák nem teljes munkaidőben dolgoznának

8 - ha a gyermekes családoknak rendszeresen biztosítanának üdülést

9 - ha a gyermekruházati cikkek árát leszállítanák

10 - egyéb, mégpedig:
.....
.....

11 - nem tudja

Kérdező: A négy-, és több gyermekesekkel fejezze be a kérdezést!
A továbbiakban csak azokat kérdezzük, akiknek KÉT, vagy
HÁROM gyermekük van!
A most következő két kérdést a KÉTYGYERMEKESEKTŐL kérdezze!

34. Önnek két gyermeke van. El tudott volna képzelni olyan feltételeket, amelyek megvalósulása esetén, még egy gyermek szülésére vállalkozik?

1 - igen

2 - nem

3 - nem tudja

4 - még szülni kíván, illetve jelenleg terhes

fejezze be a kérdezést

térjen át a 36. kérdésre

35. a.

35. b.

Milyen feltételek esetén? (Legfeljebb három válasz adható). Jelölje a fontossági sorrendet

- 1 - ha nem lettek volna egészségügyi vagy családi problémái
- pl. 11 - életkori okok
12 - betegség, egészségügyi ok
13 - házasság megszűnése (özvegyülés, válás, különélés)

2 - ha biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiú/lány lesz

3 - ha anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak

4 - ha fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz

5 - nagyobb, komfortosabb lakás esetén

6 - ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani

7 - ha a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja

8 - ha munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja

9 - egyéb:

Miért nem? (Legfeljebb három válasz adható). Jelölje a fontossági sorrendet.

1 - egészségügyi, családi problémák miatt

- pl. 11 - életkori okok
12 - betegség, egészségügyi ok
13 - házasság megszűnése, (özvegyülés, válás, különélés)

2 - attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű (fiú/lány) lesz, mint amit szeretne

3 - kedvezőtlen anyagi körülmények miatt

4 - önálló lakás hiánya miatt

5 - megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt

6 - nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését, gondozását

7 - nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését

8 - attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja

9 - egyéb:

10 - eredetileg is két gyermeket tervezett

Kérdező: A KÉTFYERMEKESEKKEL fejezze be a kérdést!

A most következő kérdést a HÁROMGYERMEKESEKTŐL kérdezze:

36. Általában a legtöbb ember a háromgyermekes családot tartja ideálisnak. Kérem, mondja meg, Ön pl. miért vállalkozott harmadik gyermekre? (Legfeljebb három válasz adható, jelölje meg a fontossági sorrendet!)

1 - eredetileg is három gyermeket tervezett
2 - új házasságából is kívánt gyermeket
3 - nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és megtartotta
4 - a meglévő gyermekek kívánságára
5 - a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van
6 - férje szeretett volna még egy gyermeket
7 - a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt
8 - anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is
9 - kedvezőbb lakáshelyzetük miatt
10 - az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak
11 - a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak
12 - úgy gondolta, a többgyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik
13 - egyéb, mégpedig:
0 - nem tudja
Ezzel a kérdőív végére értünk. Köszönjük, hogy válaszolt kérdéseinkre!

Kérdező: A további kérdéseket a kérdezés befejezése után töltse ki, akkor, amikor a megkérdezett lakásáról már eltávozott.

1. Milyennek találta a megkérdezett magatartását?

1 - voltak kérdések, amelyekre nem szívesen válaszolt

Melyek voltak ezek? A kérdés számát írja be!

2 - minden kérdésre szívesen válaszolt

2. Voltak-e olyan kérdések, amelyeknél úgy érezte, hogy a válasz nem volt egészen őszinte?

1 - volt, mégpedig: (A kérdés számát írja be!)

2 - nem volt

3. Volt-e olyan kérdés, amelyre a megkérdezett nehezen tudott válaszolni?

1 - volt, mégpedig: (A kérdés számát írja be!)

2 - nem volt

Kérem, írja le röviden, hogy mint kérdezőnek, mi okozott Önnek legnagyobb problémát munka közben!

TÁBLÁZATOK

A táblázatok a mintába került két-, és háromgyermekes nők részletes adatait tartalmazzák. A négy-, és ennél több gyermekkel rendelkező nők véleményeit - kis elemszámuk miatt - nem elemezhattük részletesen. Az "együtt" rovatok azonban a négy-, és többgyermekes nők véleményeit is magukban foglalják.

1.1. 1966-BAN A HÁZASSÁGKÖTÉSKOR TERVEZETT GYERMEKSZÁM ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT*/

A tervezett gyermekszám	Iskolai végzettség						Összesen
	Nem járt iskolába	8 ált. -nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép-iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás-tanuló iskolát	
		végzett					
SZÁM							
Kétgyermekes nők							
1	-	12	46	8	6	17	89
2	2	67	588	354	89	164	1 264
3	-	8	32	35	16	14	105
4	-	3	1	4	-	2	10
5	-	-	-	1	-	-	1
6	-	-	1	-	-	-	1
Összesen	2	90	668	402	111	197	1 470
Nem tervezett	2	11	34	6	3	5	61
Mindösszesen	4	101	702	408	114	202	1 531
Háromgyermekes nők							
1	-	4	12	1	-	2	19
2	-	23	87	36	3	26	175
3	1	19	60	20	12	6	118
4	-	-	1	3	3	-	7
5	-	1	-	-	-	-	1
6	-	-	1	1	-	-	2
Összesen	1	47	161	61	18	34	322
Nem tervezett	1	10	17	1	1	3	33
Mindösszesen	2	57	178	62	19	37	355
Együtt							
1	-	22	65	9	6	19	121
2	4	100	692	392	92	192	1 472
3	1	37	107	55	28	22	250
4	-	6	8	7	3	2	26
5	-	1	2	1	-	-	4
6	-	-	2	1	-	-	3
7	1	-	-	-	-	-	1
Összesen	6	166	876	465	129	235	1 877
Nem tervezett	5	37	60	8	4	10	124
Mindösszesen	11	203	936	473	133	245	2 001
SZÁZALÉK							
Kétgyermekes nők							
1	-	11,9	6,6	2,0	5,3	8,4	5,8
2	-	66,3	83,8	86,8	78,1	81,2	82,6
3	-	7,9	4,6	8,6	14,0	6,9	6,8
4	-	3,0	0,1	0,9	-	1,0	0,6
5	-	-	-	0,2	-	-	0,1
6	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Összesen	..	89,1	95,2	98,5	97,4	97,5	96,0
Nem tervezett	..	10,9	4,8	1,5	2,6	2,5	4,0
Mindösszesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők							
1	-	7,0	6,7	1,6	-	5,4	5,4
2	-	40,4	48,8	58,1	15,8	70,3	49,2
3	..	33,3	33,7	32,3	63,1	16,2	33,2
4	-	-	0,6	4,8	15,8	-	2,0
5	-	1,8	-	-	-	-	0,3
6	-	-	0,6	1,6	-	-	0,6
Összesen	..	82,5	90,4	98,4	94,7	91,9	90,7
Nem tervezett	..	17,5	9,6	1,6	5,3	8,1	9,3
Mindösszesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt							
1	-	10,8	6,9	1,9	4,5	7,8	6,0
2	36,3	49,3	74,0	82,9	65,2	78,4	73,6
3	9,1	18,2	11,4	11,6	21,1	8,9	12,5
4	-	3,0	0,9	1,5	2,2	0,8	1,3
5	-	0,5	0,2	0,2	-	-	0,2
6	-	-	0,2	0,2	-	-	0,1
7	9,1	-	-	-	-	-	0,1
Összesen	54,6	81,8	93,6	98,3	97,0	95,9	93,8
Nem tervezett	45,5	18,2	6,4	1,7	3,0	4,1	6,2
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*/A táblázat nem tartalmazza azon személyek adatait, akik 1966 óta újabb házasságot kötöttek, illetve nem emlékeztek a házasságkötéskor tervezett gyermekszámra.

1.2. 1966-BAN A HÁZASSÁGKÖTÉSKOR TERVEZETT GYERMEKSZÁM TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT^{*/}

A tervezett gyermekszám	Településtípus			Összesen
	Budapest	Város	Község	
SZÁM				
Kétgyermekes nők				
1	18	29	42	89
2	151	481	632	1 264
3	18	41	46	105
4	3	4	3	10
5	-	1	-	1
6	-	1	-	1
7	-	-	-	-
Összesen	190	557	723	1 470
Nem tervezett	12	13	36	61
Mindösszesen	202	570	759	1 531
Háromgyermekes nők				
1	1	5	13	19
2	19	59	97	175
3	14	33	71	118
4	1	4	2	7
5	-	-	1	1
6	-	-	2	2
Összesen	35	101	186	322
Nem tervezett	2	13	18	33
Mindösszesen	37	114	204	355
Együtt				
1	19	37	65	121
2	173	549	750	1 472
3	34	74	142	250
4	4	11	11	26
5	-	2	2	4
6	-	1	2	3
7	-	-	1	1
Összesen	230	674	973	1 877
Nem tervezett	17	33	74	124
Mindösszesen	247	707	1 047	2 001
SZÁZALÉK				
Kétgyermekes nők				
1	8,9	5,1	5,5	5,8
2	74,8	84,3	83,3	82,5
3	8,9	7,2	6,1	6,8
4	1,5	0,7	0,4	0,7
5	-	0,2	-	0,1
6	-	0,2	-	0,1
7	-	-	-	-
Összesen	94,1	97,7	95,3	96,0
Nem tervezett	5,9	2,3	4,7	4,0
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők				
1	2,7	4,4	6,4	5,4
2	51,4	51,8	47,5	49,3
3	37,8	28,9	34,8	33,2
4	2,7	3,5	1,0	2,0
5	-	-	0,5	0,3
6	-	-	1,0	0,5
Összesen	94,6	88,6	91,2	90,7
Nem tervezett	5,4	11,4	8,8	9,3
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt				
1	7,7	5,2	6,2	6,0
2	70,0	77,6	71,6	73,6
3	13,8	10,5	13,5	12,5
4	1,6	1,6	1,1	1,3
5	-	0,3	0,2	0,2
6	-	0,1	0,2	0,1
7	-	-	0,1	0,1
Összesen	93,1	95,3	92,9	93,8
Nem tervezett	6,9	4,7	7,1	6,2
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0

^{*/} A táblázat nem tartalmazza azon személyek adatait, akik 1966 óta újabb házasságot kötöttek, illetve nem emlékeztek a házasságkötéskor tervezett gyermekszámra.

1.3. RETROSPEKTÍVE TERVEZETT GYERMEKSZÁM ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT*/

Retrospektíve tervezett gyermekszám	Iskolai végzettség						Összesen
	Nem járt iskolába	8 ált.-nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép-iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakk munkás-tanuló iskolát	
		végzett					
SZÁM							
Kétfgyermekes nők							
0	-	4	6	3	-	-	13
1	2	21	105	38	8	27	201
2	2	49	404	292	75	132	954
3	-	2	25	29	19	10	85
4	-	2	1	1	3	-	7
5	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	1	-	1	2
Összesen	4	78	541	364	105	170	1 262
Nem tervezett	-	23	161	44	9	32	269
Mindösszesen	4	101	702	408	114	202	1 531
Háromgyermekes nők							
0	-	3	3	-	-	-	6
1	-	14	32	2	1	5	54
2	-	28	84	43	8	21	184
3	-	2	11	8	4	4	29
4	-	-	-	1	3	-	4
5	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	1	-	-	1
Összesen	-	47	130	55	16	30	278
Nem tervezett	2	10	48	7	3	7	77
Mindösszesen	2	57	178	62	19	37	355
Együtt							
0	-	15	10	3	-	-	28
1	2	41	152	40	9	34	278
2	5	95	511	337	83	154	1 185
3	-	6	40	37	23	14	120
4	-	2	2	2	6	-	12
5	-	-	1	-	-	-	1
6	-	1	1	1	-	-	3
7	-	-	-	1	-	1	2
Összesen	7	160	717	421	121	203	1 629
Nem tervezett	4	43	219	52	12	42	372
Mindösszesen	11	203	936	473	133	245	2 001
SZÁZALÉK							
Kétfgyermekes nők							
0	-	4,0	0,9	0,7	-	-	0,8
1	..	20,7	15,0	9,4	7,0	13,2	13,1
2	..	48,5	57,5	71,6	65,8	65,3	62,3
3	-	2,0	3,6	7,1	16,7	5,0	5,6
4	-	2,0	0,1	0,2	2,6	-	0,5
5	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	0,2	-	0,5	0,1
Összesen	..	77,2	77,1	89,2	92,1	84,2	82,4
Nem tervezett	-	22,8	22,9	10,8	7,9	15,8	17,6
Mindösszesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők							
0	-	5,3	1,7	-	-	-	1,7
1	-	24,6	18,0	3,2	5,3	13,5	15,2
2	-	49,1	47,1	69,4	42,1	56,8	51,8
3	-	3,5	6,2	12,9	21,1	10,8	8,2
4	-	-	-	1,6	15,7	-	1,1
5	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	1,6	-	-	0,3
Összesen	-	82,5	73,0	88,7	84,2	81,1	78,3
Nem tervezett	..	17,5	27,0	11,3	15,8	18,9	21,7
Mindösszesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt							
0	-	7,4	1,1	0,6	-	-	1,4
1	18,2	20,2	16,2	8,5	6,8	13,9	13,9
2	45,4	46,8	54,6	71,3	62,4	62,9	59,2
3	-	3,0	4,3	7,8	17,3	5,7	6,0
4	-	1,0	0,2	0,4	4,5	-	0,6
5	-	-	0,1	-	-	-	0,1
6	-	0,4	0,1	0,2	-	-	0,1
7	-	-	-	0,2	-	0,4	0,1
Összesen	63,6	78,8	76,6	89,0	91,0	82,9	81,4
Nem tervezett	36,4	21,2	23,4	11,0	9,0	17,1	18,6
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*/ A táblázat nem tartalmazza azon személyek adatait, akik 1986 óta újabb házasságot kötöttek, illetve nem emlékeztek a házasságkötéskor tervezett gyermekszámra.

1.4. RETROSPEKTÍVE TERVEZETT GYERMEKSZÁM TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Retrospektíve tervezett gyermekszám	Településtípus			Összesen
	Budapest	Város	Község	
SZÁM				
Kétgyermekes nők				
0	2	6	5	13
1	35	72	94	201
2	120	389	445	954
3	12	32	41	85
4	2	3	2	7
5	-	-	-	-
6	-	-	-	-
7	-	2	-	2
Összesen	171	504	587	1 262
Nem tervezett	31	66	172	269
Mindösszesen	202	570	759	1 531
Háromgyermekes nők				
0	-	3	3	6
1	4	14	36	54
2	26	66	92	184
3	3	12	14	29
4	-	2	2	4
5	-	-	-	-
6	-	-	1	1
7	-	-	-	-
Összesen	33	97	148	278
Nem tervezett	4	17	56	77
Mindösszesen	37	114	204	355
Együtt				
0	2	12	14	28
1	42	90	146	278
2	148	464	573	1 185
3	16	44	60	120
4	2	6	4	12
5	-	1	-	1
6	-	-	3	3
7	-	2	-	2
Összesen	210	619	800	1 629
Nem tervezett	37	88	247	372
Mindösszesen	247	707	1 047	2 001
SZÁZALÉK				
Kétgyermekes nők				
0	1,0	1,1	0,7	0,8
1	17,4	12,6	12,4	13,1
2	59,4	68,2	58,6	62,3
3	5,9	5,6	5,4	5,6
4	1,0	0,5	0,2	0,5
5	-	-	-	-
6	-	-	-	-
7	-	0,4	-	0,1
Összesen	84,7	88,4	77,3	82,4
Nem tervezett	15,3	11,6	22,7	17,6
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők				
0	-	2,6	1,5	1,7
1	10,8	12,3	17,6	15,2
2	70,3	57,9	45,1	51,8
3	8,1	10,5	6,9	8,2
4	-	1,8	1,0	1,1
5	-	-	-	-
6	-	-	0,4	0,3
7	-	-	-	-
Összesen	89,2	85,1	72,5	78,3
Nem tervezett	10,8	14,9	27,5	21,7
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt				
0	0,8	1,7	1,3	1,4
1	17,0	12,7	13,9	13,9
2	59,9	65,6	54,8	59,2
3	6,5	6,2	5,7	6,0
4	0,8	0,9	0,4	0,6
5	-	0,2	-	0,1
6	-	-	0,3	0,1
7	-	0,3	-	0,1
Összesen	85,0	87,6	76,4	81,4
Nem tervezett	15,0	12,4	23,6	18,6
Mindösszesen	100,0	100,0	100,0	100,0

*/ A táblázat nem tartalmazza azon személyek adatait, akik 1966 óta újabb házasságot kötöttek, illetve nem emlékeztek a házasságkötéskor tervezett gyermekszámra.

1.5. 1966-BAN A HÁZASSÁGKÖTÉSKOR ÉS A RETROSPEKTIVE TERVEZETT GYERMEKSZÁM

1966-ban a házasságkötéskor tervezett gyermekszám	Retrospektive tervezett gyermekszám											
	0	1	2	3	4	5	6	7	Össze- sen	Nem terve- zett	Nincs adat	Mind- össze- sen

SZÁM

1	8	49	24	3	-	-	-	-	84	37	12	133
2	6	173	990	53	3	-	-	2	1 227	245	33	1 505
3	2	30	122	59	-	-	-	-	213	37	14	264
4	1	6	10	2	6	-	-	-	25	1	-	26
5	-	2	-	-	-	1	1	-	4	-	-	4
6	-	-	2	-	-	-	1	-	3	-	-	3
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Összesen	17	260	1 148	117	9	1	2	2	1 556	321	59	1 936
Nem tervezett	11	18	37	3	3	-	1	-	73	51	7	131
Nem tudja	1	5	8	1	-	-	-	-	15	8	2	25
Ujabb házasság	1	6	10	1	-	-	-	-	18	24	96	138
Mindösszesen	30	289	1 203	122	12	1	3	2	1 662	404	164	2 230

SZÁZALÉK
(a tervezők százalékában)

1	47,0	18,8	2,1	2,6	-	-	-	-	5,4			
2	35,3	66,6	86,2	45,3	..	-	-	..	78,8			
3	11,8	11,5	10,6	50,4	-	-	-	-	13,7			
4	5,9	2,3	0,9	1,7	..	-	-	-	1,6			
5	-	0,8	-	-	-	..	..	-	0,3			
6	-	-	0,2	-	-	-	..	-	0,2			
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	..	..	..	..	100,0			

1.6. A TERVEZETT NÉL KEVESEBB GYERMEKET SZÜLT KÉTGYERMEKES ANYÁK INDOKAI
TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORTOK SZERINT

Indok	Foglalkozás								
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen

SZÁM

Előző, nehéz terhesség	1	9	5	-	-	-	5	1	21
Saját egészségügyi problémák	1	15	13	1	1	-	7	3	41
Félt, hogy gyermeke nem lesz egészséges	2	6	5	-	2	-	1	-	16
Meg szeretné őrizni egészségét	3	6	5	-	1	-	1	-	16
Anyagi nehézség	1	4	7	-	2	-	5	-	19
Nem megfelelő lakás	4	6	8	-	1	-	5	-	24
Gyermekgondozás nehézsége	1	7	2	-	1	-	1	-	12
Házassága megszűnt	-	2	2	-	-	-	-	-	4
Életkora, férje életkora	2	7	5	-	-	-	-	-	14
Kiegyensúlyozott házasság	1	1	2	-	-	-	1	-	5
Házasság romlása	1	1	4	-	-	-	1	-	7
Férje nem kívánt gyermeket	1	4	1	-	1	-	-	-	7
Munka, szakmai fejlődés	6	4	1	-	-	-	-	-	11
Egyéb	2	11	8	1	1	-	2	-	25
Összesen	26	83	68	2	10	-	29	4	222

SZÁZALÉK

Előző, nehéz terhesség	3,8	10,9	7,4	-	-	-	17,3	..	9,5
Saját egészségügyi problémák	3,8	18,1	19,1	..	..	-	24,2	..	18,4
Félt, hogy gyermeke nem lesz egészséges	7,8	7,2	7,4	-	..	-	3,4	-	7,2
Meg szeretné őrizni egészségét	11,5	7,2	7,4	-	..	-	3,4	-	7,2
Anyagi nehézség	3,8	4,8	10,3	-	..	-	17,3	-	8,6
Nem megfelelő lakás	15,4	7,2	11,7	-	..	-	17,3	-	10,8
Gyermekgondozás nehézsége	3,8	8,4	2,9	-	..	-	3,4	-	5,4
Házassága megszűnt	-	2,5	2,9	-	-	-	-	-	1,8
Életkora, férje életkora	7,8	8,4	7,4	-	-	-	-	-	6,3
Kiegyensúlyozott házasság	3,8	1,2	2,9	-	-	-	3,4	-	2,2
Házasság romlása	3,8	1,2	5,9	-	-	-	3,4	-	3,2
Férje nem kívánt több gyermeket	3,8	4,8	1,5	-	..	-	-	-	3,2
Munka, szakmai fejlődés	23,1	4,8	1,5	-	-	-	-	-	5,0
Egyéb	7,8	13,3	11,7	..	..	-	6,9	-	11,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	..	-	100,0	..	100,0

1.7. A TERVEZETTNÉL KEVESEBB GYERMEKET SZÜLT KÉTGYERMEKES ANYÁK INDOKAI TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Indokok	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM

Előző, nehéz terhesség	1	15	5	21
Saját egészségügyi problémák	7	18	16	41
Félt, hogy gyermeke nem lesz egészséges	3	8	5	16
Meg szeretné őrizni egészségét	1	11	4	16
Anyagi nehézség	5	8	6	19
Nem megfelelő lakás	6	13	5	24
Gyermekgondozás nehézsége	3	6	3	12
Házassága megszűnt	1	-	3	4
Életkora, férje életkora	4	7	3	14
Kiegyensúlyozott házasság	-	2	3	5
Házasság romlása	2	2	3	7
Férje nem kívánt gyermeket	1	3	3	7
Munka, szakmai fejlődés	3	6	2	11
Egyéb	5	11	9	25
Összesen	42	110	70	222

SZÁZALÉK

Előző, nehéz terhesség	2,4	13,6	7,1	9,5
Saját egészségügyi problémák	16,7	16,3	22,8	18,4
Félt, hogy gyermeke nem lesz egészséges	7,1	7,3	7,1	7,2
Meg szeretné őrizni egészségét	2,4	10,0	5,7	7,2
Anyagi nehézség	11,9	7,3	8,6	8,6
Nem megfelelő lakás	14,3	11,8	7,1	10,8
Gyermekgondozás nehézsége	7,1	5,5	4,3	5,4
Házassága megszűnt	2,4	-	4,3	1,8
Életkora, férje életkora	9,5	6,4	4,3	6,3
Kiegyensúlyozott házasság	-	1,8	4,3	2,2
Házasság romlása	4,8	1,8	4,3	3,2
Férje nem kívánt gyermeket	2,4	2,7	4,3	3,2
Munka, szakmai fejlődés	7,1	5,5	2,9	5,0
Egyéb	11,9	10,0	12,9	11,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

1.8. A TERVEZETTNÉL TÖBB GYERMEKET SZÜLT HÁROMGYERMEKES ANYÁK INDOKAI
TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORT SZERINT

Indok	Foglalkozás								
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen

SZÁM

Teherbe esett és megtartotta	1	23	54	-	5	-	32	-	115
Meglévő gyermekek kívánságára	1	3	3	-	1	-	3	-	11
Nagyobb családot akart	2	4	3	-	-	-	3	-	12
Férje akart még egy gyereket	-	5	10	-	2	-	12	-	29
Kiegyensúlyozott házasság biztosítására	-	-	2	-	-	-	4	-	6
Új házasságból is kívánt gyereket	-	-	3	-	1	-	4	-	8
Anyagi helyzet lehetővé tette	2	5	3	-	-	-	4	-	14
Kedvezőbb lakáshelyzet	-	6	9	-	-	-	5	-	20
Gyermekgondozás problémáit meg tudja oldani	1	1	6	-	1	-	1	-	10
Egyéb	2	13	8	-	3	-	15	-	41
Összesen	9	60	101	-	13	-	83	-	266

SZÁZALÉK

Teherbe esett és megtartotta	11,2	38,3	53,5	-	38,5	-	38,6	-	43,2
Meglévő gyermekek kívánságára	11,1	5,0	3,0	-	7,7	-	3,6	-	4,1
Nagyobb családot akart	22,2	6,7	3,0	-	-	-	3,6	-	4,5
Férje akart még egy gyereket	-	8,3	9,9	-	15,4	-	14,5	-	10,9
Kiegyensúlyozott házasság biztosítására	-	-	1,9	-	-	-	4,8	-	2,3
Új házasságból is kívánt gyereket	-	-	3,0	-	7,7	-	4,8	-	3,0
Anyagi helyzet lehetővé tette	22,2	8,3	3,0	-	-	-	4,8	-	5,3
Kedvezőbb lakáshelyzet	-	10,0	8,9	-	-	-	6,0	-	7,5
Gyermekgondozás problémáit meg tudja oldani	11,1	1,7	5,9	-	7,7	-	1,2	-	3,8
Egyéb	22,2	21,7	7,9	-	23,0	-	18,1	-	15,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0

1.9. A TERVEZETTNÉL TÖBB GYERMEKET SZÜLT HÁROMGYERMEKES ANYÁK INDOKAI TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Indok	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM

Teherbe esett és megtartotta	8	33	74	115
Meglévő gyermekek kívánságára	-	6	5	11
Nagyobb családot akart	3	6	3	12
Férje akart még egy gyereket	2	6	21	29
Kiegyensúlyozott házasság biztosítására	-	1	5	6
Új házasságból is kívánt gyermeket	-	3	5	8
Anyagi helyzet lehetővé tette	5	2	7	14
Kedvezőbb lakáshelyzet	3	8	9	20
Gyermekgondozás problémáit meg tudja oldani	-	3	7	10
Egyéb	6	20	15	41
Összesen	27	88	151	266

SZÁZALÉK

Teherbe esett és megtartotta	29,6	37,5	49,0	43,2
Meglévő gyermekek kívánságára	-	6,8	3,3	4,1
Nagyobb családot akart	11,1	6,8	2,0	4,5
Férje akart még egy gyereket	7,4	6,8	13,9	10,9
Kiegyensúlyozott házasság biztosítására	-	1,1	3,3	2,3
Új házasságból is kívánt gyermeket	-	3,4	3,3	3,0
Anyagi helyzet lehetővé tette	18,6	2,3	4,6	5,3
Kedvezőbb lakáshelyzet	11,1	9,2	6,0	7,5
Gyermekgondozás problémáit meg tudja oldani	-	3,4	4,6	3,8
Egyéb	22,2	22,7	10,0	15,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

2.1. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK ÉLETKOR SZERINT

A szülés korhatára	Életkor					Összesen
	30 éves és fiatalabb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 éves és idősebb	
		éves				

SZÁM
Kélgyermekes nők

21 - 25 éves korig	19	15	8	-	2	44
26 - 30 " "	257	377	63	16	9	722
31 - 35 " "	223	273	52	17	6	571
36 - 40 " "	32	61	16	6	4	119
41 - 45 " "	2	1	-	1	-	4
Összesen	533	727	139	40	21	1 460
Nem tudja	75	104	19	5	2	205
Mindösszesen	608	831	158	45	23	1 665

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	7	3	-	-	-	10
26 - 30 " "	76	59	18	4	6	163
31 - 35 " "	56	62	17	4	2	141
36 - 40 " "	13	15	5	3	-	36
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-
Összesen	152	139	40	11	8	350
Nem tudja	26	31	9	2	2	60
Mindösszesen	178	160	49	13	10	410

Együtt

21 - 25 éves korig	29	19	8	-	2	58
26 - 30 " "	361	455	86	22	22	946
31 - 35 " "	290	351	72	23	11	747
36 - 40 " "	49	80	29	9	5	172
41 - 45 " "	2	1	1	1	-	5
Összesen	731	906	196	55	40	1 928
Nem tudja	110	140	33	13	6	302
Mindösszesen	841	1 046	229	68	46	2 230

2.1. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK ÉLETKOR SZERINT*

A szülés korhatára	Életkor					Összesen
	30 éves és fiatalabb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 éves és idősebb	
		éves				

*SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők*

21 - 25 éves korig	3,6	2,1	5,8	-	9,5	3,0
26 - 30 " "	48,2	51,9	45,3	40,0	42,9	49,5
31 - 35 " "	41,8	37,5	37,4	42,5	38,6	39,1
36 - 40 " "	6,0	8,4	11,5	15,0	19,0	8,1
41 - 45 " "	0,4	0,1	-	2,5	-	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	4,6	2,2	-	-	-	2,8
26 - 30 " "	50,0	42,4	45,0	36,4	75,0	46,6
31 - 35 " "	36,8	44,6	42,5	36,4	25,0	40,3
36 - 40 " "	8,6	10,8	12,5	27,2	-	10,3
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Együtt

21 - 25 éves korig	3,9	2,1	4,1	-	5,0	3,0
26 - 30 " "	49,4	50,2	43,9	40,0	55,0	49,1
31 - 35 " "	39,7	38,8	36,7	41,8	27,5	38,7
36 - 40 " "	6,7	8,8	14,8	16,4	12,5	8,9
41 - 45 " "	0,3	0,1	0,5	1,8	-	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*A véleménnyel rendelkezők százalékában.

2.2. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK, ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT*

A szülés korhatára	Iskolai végzettség						Összesen
	Nem járt iskolába	8 általánosnál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép-iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakk munkás-tanuló iskolát	
		végzett					

SZÁM
Kétfgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	6	25	4	1	8	44
26 - 30 " "	1	33	344	211	38	95	722
31 - 35 " "	1	38	236	168	55	73	571
36 - 40 " "	1	15	54	22	12	15	119
41 - 45 " "	1	1	2	-	-	-	4
Összesen	4	93	661	405	106	191	1 460
Nem tudja	-	14	107	34	11	39	205
Mindösszesen	4	107	768	439	117	230	1 665

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	-	7	1	-	2	10
26 - 30 " "	-	22	83	32	6	20	163
31 - 35 " "	-	22	71	22	8	18	141
36 - 40 " "	-	4	18	9	2	3	36
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	-	48	179	64	16	43	350
Nem tudja	2	17	33	4	3	1	60
Mindösszesen	2	65	212	68	19	44	410

Együtt

21 - 25 éves korig	-	6	36	5	1	10	58
26 - 30 " "	2	75	463	244	44	118	946
31 - 35 " "	1	77	321	193	63	92	747
36 - 40 " "	2	24	81	32	14	19	172
41 - 45 " "	1	2	2	-	-	-	5
Összesen	6	184	903	474	122	239	1 928
Nem tudja	7	49	151	39	14	42	302
Mindösszesen	13	233	1 054	513	136	281	2 230

SZÁZALÉK
Kétfgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	6,4	3,8	1,0	0,9	4,2	3,0
26 - 30 " "	..	35,5	52,0	52,1	35,9	49,7	49,5
31 - 35 " "	..	40,9	35,7	41,5	51,9	38,2	39,1
36 - 40 " "	..	16,1	8,2	5,4	11,3	7,9	8,1
41 - 45 " "	..	1,1	0,3	-	-	-	0,3
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	-	3,9	1,6	-	4,6	2,8
26 - 30 " "	-	45,8	46,4	50,0	37,5	46,5	46,6
31 - 35 " "	-	45,8	39,7	34,4	50,0	41,9	40,3
36 - 40 " "	-	8,4	10,0	14,0	12,5	7,0	10,3
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Együtt

21 - 25 éves korig	-	3,3	4,0	1,1	0,8	4,2	3,0
26 - 30 " "	..	40,8	51,3	51,5	36,1	49,4	49,1
31 - 35 " "	..	41,8	35,5	40,7	51,6	38,5	38,7
36 - 40 " "	..	13,0	9,0	6,7	11,5	7,9	8,9
41 - 45 " "	..	1,1	0,2	-	-	-	0,3
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* A véleménynyel rendelkezók százalékában,

**2.3. A GYERMEKSZÜLÉS FELSZŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK
TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORT SZERINT***

A szülés korhatára	Foglalkozás								Összesen
	Irányító, értelmi- ség	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas	

SZÁM
Kétgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	7	27	-	1	-	9	-	44
26 - 30 " "	31	273	286	3	26	1	97	5	722
31 - 35 " "	46	210	213	2	20	2	76	2	571
36 - 40 " "	6	31	46	-	6	1	24	5	119
41 - 45 " "	-	-	-	-	1	-	3	-	4
Összesen	83	521	572	5	54	4	209	12	1 460
Nem tudja	8	58	92	3	3	-	40	1	205
Mindösszesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	1	7	-	-	-	3	-	10
26 - 30 " "	7	42	62	-	10	-	41	1	163
31 - 35 " "	7	30	58	-	5	-	41	-	141
36 - 40 " "	2	9	15	-	2	-	8	-	36
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	16	82	142	-	17	-	92	1	350
Nem tudja	2	6	28	-	6	-	18	-	60
Mindösszesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410

Együtt

21 - 25 éves korig	-	8	37	-	1	-	12	-	58
26 - 30 " "	38	319	378	3	39	1	161	7	946
31 - 35 " "	53	242	285	2	28	2	133	2	747
36 - 40 " "	8	41	69	-	9	1	39	5	172
41 - 45 " "	-	-	-	-	1	-	4	-	5
Összesen	99	610	769	5	78	4	349	14	1 928
Nem tudja	10	66	140	3	9	-	73	1	302
Mindösszesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	1,3	4,7	-	1,9	-	4,3	-	3,0
26 - 30 " "	37,4	52,4	50,0	..	48,1	..	46,4	41,7	49,5
31 - 35 " "	55,4	40,3	37,2	..	37,0	..	36,4	16,6	39,1
36 - 40 " "	7,2	6,0	8,1	-	11,1	..	11,5	41,7	8,1
41 - 45 " "	-	-	-	-	1,9	-	1,4	-	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	-	1,2	4,9	-	-	-	2,1	-	2,8
26 - 30 " "	43,8	51,2	43,7	-	58,8	-	44,6	..	46,6
31 - 35 " "	43,7	36,6	40,8	-	29,4	-	44,6	-	40,3
36 - 40 " "	12,5	11,0	10,6	-	11,8	-	8,7	-	10,3
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0

Együtt

21 - 25 éves korig	-	1,3	4,8	-	1,3	-	3,4	-	3,0
26 - 30 " "	38,4	52,3	49,1	..	50,0	..	46,1	50,0	49,1
31 - 35 " "	53,5	39,7	37,1	..	35,9	..	38,1	14,3	38,7
36 - 40 " "	8,1	6,7	9,0	-	11,5	..	11,2	35,7	8,9
41 - 45 " "	-	-	-	-	1,3	-	1,2	-	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0

* A véleménnyel rendelkezők százalékában.

2.4. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT*

A szülés korhatára	Településtípus			Összesen
	Budapest	Város	Község	

SZÁM				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
21 - 25 éves korig	1	16	27	44
26 - 30 " "	99	280	343	722
31 - 35 " "	79	220	272	571
36 - 40 " "	9	37	73	119
41 - 45 " "	-	2	2	4
Összesen	188	555	717	1 460
Nem tudja	41	65	99	205
Mindösszesen	229	620	816	1 665

<i>Háromgyermekes nők</i>				
21 - 25 éves korig	1	2	7	10
26 - 30 " "	17	59	87	163
31 - 35 " "	16	44	81	141
36 - 40 " "	5	12	19	36
41 - 45 " "	-	-	-	-
Összesen	39	117	194	350
Nem tudja	4	13	43	60
Mindösszesen	43	130	237	410

<i>Együtt</i>				
21 - 25 éves korig	3	18	37	58
26 - 30 " "	119	355	472	946
31 - 35 " "	99	271	377	747
36 - 40 " "	14	51	107	172
41 - 45 " "	-	2	3	5
Összesen	235	697	996	1 928
Nem tudja	47	87	168	302
Mindösszesen	282	784	1 164	2 230

SZÁZALÉK				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
21 - 25 éves korig	0,5	2,9	3,8	3,0
26 - 30 " "	52,7	50,4	47,8	49,5
31 - 35 " "	42,0	39,6	37,9	39,1
36 - 40 " "	4,8	6,7	10,2	8,1
41 - 45 " "	-	0,4	0,3	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

<i>Háromgyermekes nők</i>				
21 - 25 éves korig	2,6	1,7	3,6	2,8
26 - 30 " "	43,6	50,4	44,8	46,6
31 - 35 " "	41,0	37,6	41,8	40,3
36 - 40 " "	12,8	10,3	9,8	10,3
41 - 45 " "	-	-	-	-
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

<i>Együtt</i>				
21 - 25 éves korig	1,3	2,6	3,7	3,0
26 - 30 " "	50,6	50,9	47,4	49,1
31 - 35 " "	42,1	38,9	37,9	38,7
36 - 40 " "	6,0	7,3	10,7	8,9
41 - 45 " "	-	0,3	0,3	0,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

*A véleménnyel rendelkezők százalékában.

2.5. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHAT ÁRÁNAK INDOKLÁSA ÉLETKOR SZERINT*

Indok	Életkor					Összesen
	30 éves és fiatalabb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 éves és idősebb	
		éves				
SZÁM						
Kétgyermekes nők						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	143	156	31	9	7	346
Fiatal korban több a türelem	130	196	34	11	4	375
Egészségügyi szempontból	119	168	31	6	3	327
Legyen megfelelő anyagi körülmény	62	103	22	9	3	199
Idősebb korban tudja vállalni	4	8	2	-	1	15
Egyéb	48	77	14	3	2	144
Összesen	506	708	134	38	20	1 406
Nem tudja	102	123	24	7	3	259
Mindösszesen	608	831	158	45	23	1 665
Háromgyermekes nők						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	51	37	8	1	1	98
Fiatal korban több türelem	29	40	10	3	3	85
Egészségügyi szempontból	42	31	9	3	1	86
Legyen megfelelő anyagi körülmény	13	17	4	2	1	37
Idősebb korban tudja vállalni	-	2	-	-	1	3
Egyéb	8	8	5	2	1	24
Összesen	143	135	36	11	8	333
Nem tudja	35	25	13	2	2	77
Mindösszesen	178	160	49	13	10	410
Együtt						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	211	204	42	10	10	477
Fiatal korban több türelem	168	242	51	15	9	485
Egészségügyi szempontból	171	213	43	10	7	444
Legyen megfelelő anyagi körülmény	76	123	26	11	7	243
Idősebb korban tudja vállalni	5	11	2	-	2	20
Egyéb	62	90	21	7	3	183
Összesen	693	883	185	53	38	1 852
Nem tudja	148	163	44	15	8	378
Mindösszesen	841	1 046	229	68	46	2 230
SZÁZALÉK						
Kétgyermekes nők						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	28,3	22,0	23,1	23,7	35,0	24,6
Fiatal korban több türelem	25,7	27,7	25,4	28,9	20,0	26,7
Egészségügyi szempontból	23,5	23,7	23,1	15,8	15,0	23,3
Legyen megfelelő anyagi körülmény	12,2	14,6	16,4	23,7	15,0	14,1
Idősebb korban tudja vállalni	0,8	1,1	1,5	-	5,0	1,1
Egyéb	9,5	10,9	10,5	7,9	10,0	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	35,6	27,4	22,2	9,1	..	29,5
Fiatal korban több türelem	20,3	29,6	27,8	27,3	..	25,5
Egészségügyi szempontból	29,4	23,0	25,0	27,2	..	25,8
Legyen megfelelő anyagi körülmény	9,1	12,6	11,1	18,2	..	11,1
Idősebb korban tudja vállalni	-	1,5	-	-	..	0,9
Egyéb	5,6	5,9	13,9	18,2	..	7,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	..	100,0
Együtt						
Elég fiatal a gyermekneveléshez	30,5	23,1	22,7	18,9	26,3	25,7
Fiatal korban több türelem	24,2	27,4	27,6	28,3	23,7	26,2
Egészségügyi szempontból	24,7	24,1	23,2	16,9	18,4	24,0
Legyen megfelelő anyagi körülmény	11,0	13,9	14,1	20,7	18,4	13,1
Idősebb korban tudja vállalni	0,7	1,3	1,1	-	5,3	1,1
Egyéb	8,9	10,2	11,3	13,2	7,9	9,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* A véleménynyel rendelkezők százalékában.

2.6 A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁROK INDOKLÁSA ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT*

Indok	Iskolai végzettség						Összesen
	Nem járt iskolába	8 általános-nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép-iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás-tanuló iskolát	
		végzett					
SZÁM							
Kétgyermekes nők							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	2	22	168	87	22	45	346
Fiatalkorban több türelem	-	25	170	113	19	48	375
Egészségügyi szempontból	-	24	141	88	28	46	327
Legyen megfelelő anyagi körülmény	1	11	82	59	20	26	199
Idősebb korban tudja vállalni	-	1	7	2	2	3	15
Egyéb	-	5	68	42	13	16	144
Összesen	3	88	636	391	104	184	1 406
Nem tudja	1	19	132	48	13	46	259
Mindösszesen	4	107	768	439	117	230	1 665
Háromgyermekes nők							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	-	14	48	19	2	15	98
Fiatalkorban több türelem	-	9	40	21	4	11	85
Egészségügyi szempontból	-	11	47	15	4	9	86
Legyen megfelelő anyagi körülmény	-	6	21	4	1	5	37
Idősebb korban tudja vállalni	-	1	-	1	1	-	3
Egyéb	-	1	17	2	3	1	24
Összesen	-	42	173	62	15	41	333
Nem tudja	2	23	39	6	4	3	77
Mindösszesen	2	65	212	68	19	44	410
Együtt							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	3	44	236	108	24	62	477
Fiatalkorban több türelem	-	43	224	135	23	60	485
Egészségügyi szempontból	-	47	204	105	32	56	444
Legyen megfelelő anyagi körülmény	1	21	106	63	21	31	243
Idősebb korban tudja vállalni	-	3	8	3	3	3	20
Egyéb	1	12	92	44	16	18	183
Összesen	5	170	870	458	119	230	1 852
Nem tudja	8	63	184	55	17	51	378
Mindösszesen	13	233	1 054	513	136	281	2 230
SZÁZALÉK							
Kétgyermekes nők							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	..	25,0	26,4	22,3	21,2	24,5	24,6
Fiatalkorban több türelem	-	28,4	26,7	28,9	18,3	26,1	26,7
Egészségügyi szempontból	-	27,3	22,2	22,5	26,9	25,0	23,3
Legyen megfelelő anyagi körülmény	..	12,5	12,9	15,1	19,2	14,1	14,1
Idősebb korban tudja vállalni	-	1,1	1,1	0,5	1,9	1,6	1,1
Egyéb	-	5,7	10,7	10,7	12,5	8,7	10,2
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	-	33,3	27,8	30,6	13,3	36,6	29,5
Fiatalkorban több türelem	-	21,4	23,1	33,9	26,7	26,8	25,5
Egészségügyi szempontból	-	26,2	27,3	24,2	26,7	22,0	25,8
Legyen megfelelő anyagi körülmény	-	14,3	12,1	6,5	6,7	12,2	11,1
Idősebb korban tudja vállalni	-	2,4	-	1,6	6,6	-	0,9
Egyéb	-	2,4	9,8	3,2	20,0	2,4	7,2
Összesen	-	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt							
Elég fiatal a gyermekneveléshez	..	25,9	27,1	23,6	20,2	27,0	25,7
Fiatalkorban több türelem	-	25,3	25,7	29,5	19,3	26,1	26,2
Egészségügyi szempontból	-	27,6	23,5	22,9	26,9	24,3	24,0
Legyen megfelelő anyagi körülmény	..	12,3	12,2	13,8	17,7	13,5	13,1
Idősebb korban tudja vállalni	-	1,8	0,9	0,6	2,5	1,3	1,1
Egyéb	..	7,1	10,6	9,6	13,4	7,8	9,9
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*A véleménnyel rendelkezők százalékában.

2.7. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁNAK INDOKLÁSA TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORT SZERINT*

Indok	Foglalkozás								Összesen
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetkezeti paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	

SZÁM									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	11	122	134	2	19	1	55	2	346
Fiatalkorban több türelem	17	145	149	1	11	-	48	4	375
Egészségügyi szempontból	22	114	134	-	7	-	49	1	327
Legyen megfelelő anyagi körülmény	20	70	69	2	10	2	24	2	199
Idősebb korban tudja vállalni	1	3	7	-	1	1	2	-	15
Egyéb	12	53	52	-	4	-	23	-	144
Összesen	83	507	545	5	52	4	201	9	1 406
Nem tudja	8	72	119	3	5	-	48	4	259
Mindösszesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665

<i>Háromgyermekes nők</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	3	23	40	-	5	-	27	-	98
Fiatalkorban több türelem	5	24	28	-	4	-	23	1	85
Egészségügyi szempontból	3	19	36	-	5	-	23	-	86
Legyen megfelelő anyagi körülmény	1	8	22	-	-	-	6	-	37
Idősebb korban tudja vállalni	1	1	1	-	-	-	-	-	3
Egyéb	2	5	11	-	-	-	6	-	24
Összesen	15	80	138	-	14	-	85	1	333
Nem tudja	3	8	32	-	9	-	25	-	77
Mindösszesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410

<i>Együtt</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	14	147	190	2	25	1	96	2	477
Fiatalkorban több türelem	22	172	192	1	17	-	76	5	485
Egészségügyi szempontból	25	135	180	-	15	-	88	1	444
Legyen megfelelő anyagi körülmény	21	78	94	2	10	2	33	3	243
Idősebb korban tudja vállalni	2	4	9	-	2	1	2	-	20
Egyéb	14	58	72	-	4	-	35	-	183
Összesen	98	594	737	5	73	4	330	11	1 852
Nem tudja	11	82	172	3	14	-	92	4	378
Mindösszesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230

SZÁZALÉK									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	13,2	24,1	24,6	..	36,5	..	27,4	..	24,6
Fiatalkorban több türelem	20,5	28,6	27,3	..	21,2	-	23,9	..	26,7
Egészségügyi szempontból	26,5	22,5	24,6	-	13,5	-	24,4	..	23,3
Legyen megfelelő anyagi körülmény	24,1	13,8	12,7	..	19,2	..	11,9	..	14,1
Idősebb korban tudja vállalni	1,2	0,6	1,3	-	1,9	..	1,0	-	1,1
Egyéb	14,5	10,4	9,5	-	7,7	-	11,4	-	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0

<i>Háromgyermekes nők</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	20,0	28,8	29,0	-	35,7	-	31,8	-	29,5
Fiatalkorban több türelem	33,3	30,0	20,3	-	28,6	-	27,1	..	25,5
Egészségügyi szempontból	20,0	23,7	26,1	-	35,7	-	27,1	-	25,8
Legyen megfelelő anyagi körülmény	6,7	10,0	15,9	-	-	-	7,0	-	11,1
Idősebb korban tudja vállalni	6,7	1,3	0,7	-	-	-	-	-	0,9
Egyéb	13,3	6,2	8,0	-	-	-	7,0	-	7,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	..	100,0

<i>Együtt</i>									
Elég fiatal a gyermek neveléshez	14,3	24,7	25,8	..	34,2	..	29,1	18,2	25,7
Fiatalkorban több türelem	22,4	29,0	26,0	..	23,3	-	23,0	45,4	26,2
Egészségügyi szempontból	25,5	22,7	24,4	-	20,6	-	26,7	9,1	24,0
Legyen megfelelő anyagi körülmény	21,4	13,1	12,8	..	13,7	..	10,0	27,3	13,1
Idősebb korban tudja vállalni	2,0	0,7	1,2	-	2,7	..	0,6	-	1,1
Egyéb	14,4	9,8	9,8	-	5,5	-	10,6	-	9,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0

* A véleménnyel rendelkezők százalékában.

2.8. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHAT ÁRÁNAK INDOKLÁSA TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT*

Indok	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen
SZÁM				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	34	120	192	346
Fiatalkorban több türelem	49	156	170	375
Egészségügyi szempontból	44	126	157	327
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	28	81	90	199
Idősebb korban tudja vállalni	1	4	10	15
Egyéb	24	55	65	144
Összesen	180	542	684	1 406
Nem tudja	49	78	132	259
Mindösszesen	229	620	816	1 665
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	12	29	57	98
Fiatalkorban több türelem	8	38	39	85
Egészségügyi szempontból	10	27	49	86
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	4	12	21	37
Idősebb korban tudja vállalni	1	2	-	3
Egyéb	4	6	14	24
Összesen	39	114	180	333
Nem tudja	4	16	57	77
Mindösszesen	43	130	237	410
<i>Együtt</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	47	155	275	477
Fiatalkorban több türelem	58	203	224	485
Egészségügyi szempontból	57	159	228	444
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	32	94	117	243
Idősebb korban tudja vállalni	3	7	10	20
Egyéb	31	61	91	183
Összesen	228	679	945	1 852
Nem tudja	54	105	219	378
Mindösszesen	282	784	1 164	2 230
SZÁZALÉK				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	18,9	22,1	28,1	24,6
Fiatalkorban több türelem	27,2	28,8	24,8	26,7
Egészségügyi szempontból	24,4	23,3	22,9	23,3
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	15,6	14,9	13,2	14,1
Idősebb korban tudja vállalni	0,6	0,7	1,5	1,1
Egyéb	13,3	10,2	9,5	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	30,8	25,4	31,7	29,5
Fiatalkorban több türelem	20,5	33,3	21,7	25,5
Egészségügyi szempontból	25,6	23,7	27,2	25,8
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	10,3	10,5	11,6	11,1
Idősebb korban tudja vállalni	2,5	1,8	-	0,9
Egyéb	10,3	5,3	7,8	7,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Együtt</i>				
Elég fiatal a gyermek neveléséhez	20,6	22,8	29,1	25,7
Fiatalkorban több türelem	23,5	29,9	23,7	26,2
Egészségügyi szempontból	25,0	23,4	24,1	24,0
Legyen megfelelőbb anyagi körülmény	14,0	13,9	12,4	13,1
Idősebb korban tudja vállalni	1,3	1,0	1,1	1,1
Egyéb	13,6	9,0	9,6	9,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

*/ A véleménynyel rendelkezők százalékában.

2.9. A GYERMEKSZÜLÉS FELSŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK ÉS A VÉLEMÉNYEK INDOKAI

A szülés korhatára	Indok								
	Elég fiatal a gyermek neveléshez	Fiatalkorban több türelem	Egészségügyi szempontból	Legyen megfelelő anyagi körülmény	Idősebb korban tudja vállalni	Egyéb	Összesen	Nem tudja	Mind-összesen

SZÁM
Kétgyermekes nők

21 - 25 éves korig	13	16	6	4	-	2	41	3	44
26 - 30 " "	173	209	177	78	1	56	695	27	722
31 - 35 " "	147	136	115	90	2	58	548	23	571
36 - 40 " "	12	13	29	26	10	20	110	9	119
41 - 45 " "	1	1	-	-	-	1	3	1	4
Összesen	346	375	327	199	13	137	1 397	63	1 460
Nem tudja	-	-	-	-	2	7	9	196	205
Mindösszesen	346	375	327	199	15	144	1 406	259	1 665

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	5	3	2	-	-	-	10	-	10
26 - 30 " "	47	40	47	12	-	6	152	11	163
31 - 35 " "	35	39	31	18	2	10	135	6	141
36 - 40 " "	11	3	5	6	1	8	34	2	36
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	98	85	85	36	3	24	331	19	350
Nem tudja	-	-	1	1	-	-	2	58	60
Mindösszesen	98	85	86	37	3	24	333	77	410

Együtt

21 - 25 éves korig	19	20	9	4	-	3	55	3	58
26 - 30 " "	236	266	239	95	1	69	906	40	946
31 - 35 " "	193	179	159	109	4	72	716	31	747
36 - 40 " "	28	19	36	34	12	30	159	13	172
41 - 45 " "	1	1	-	-	-	2	4	1	5
Összesen	477	485	443	242	17	176	1 840	88	1 928
Nem tudja	-	-	1	1	3	7	12	290	302
Mindösszesen	477	485	444	243	20	183	1 852	378	2 230

2.9. A GYERMEKSZÜLÉS FELSZŐ KORHATÁRÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK ÉS A VÉLEMÉNYEK INDOKAI^{*/}

A szülés korhatára	Indok						Összesen
	Elég fiatal a gyermek-neveléshez	Fiatalkorban több türelem	Egészségügyi szempontból	Legyen megfelelő anyagi körülmény	Idősebb korban tudja vállalni	Egyéb	

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

21 - 25 éves korig	3,7	4,3	1,8	2,0	-	1,5	2,9
26 - 30 " "	50,0	55,7	54,1	39,7	7,7	40,9	49,8
31 - 35 " "	42,5	36,2	35,2	45,2	15,4	42,3	39,2
36 - 40 " "	3,5	3,5	8,9	13,1	76,9	14,6	7,9
41 - 45 " "	0,3	0,3	-	-	-	0,7	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Háromgyermekes nők

21 - 25 éves korig	5,1	3,5	2,3	-	-	-	3,0
26 - 30 " "	48,0	47,1	55,3	33,3	-	25,0	45,9
31 - 35 " "	35,7	45,9	36,5	50,0	-	41,7	40,8
36 - 40 " "	11,2	3,5	5,9	16,7	-	33,3	10,3
41 - 45 " "	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	-	100,0	100,0

Együtt

21 - 25 éves korig	4,0	4,1	2,0	1,7	-	1,7	3,0
26 - 30 " "	49,5	54,9	54,0	39,3	5,9	39,2	49,2
31 - 35 " "	40,4	36,9	35,9	45,0	23,5	40,9	38,9
36 - 40 " "	5,9	3,9	8,1	14,0	70,6	17,1	8,7
41 - 45 " "	0,2	0,2	-	-	-	1,1	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^{*/} A véleménnyel rendelkezők százalékában.

3.1. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELENEK MÓDJA TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORTOK SZERINT

Az igénybevétel módja	Foglalkozás								
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövet- kezeti paraszt	Kisáru termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen
SZÁM									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
Soha nem vette igénybe	32	46	153	1	16	2	152	4	406
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	45	215	105	3	6	-	6	3	383
Egyiknél három évet vett igénybe	14	231	271	4	21	1	59	5	606
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	87	135	-	14	1	32	1	270
<i>Összesen</i>	<i>91</i>	<i>579</i>	<i>664</i>	<i>8</i>	<i>57</i>	<i>4</i>	<i>249</i>	<i>13</i>	<i>1 665</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>									
Soha nem vette igénybe	-	10	40	-	8	-	80	1	139
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	13	25	16	-	1	-	3	-	58
Egyiknél három évet vett igénybe	5	49	106	-	10	-	23	-	193
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	4	8	-	4	-	4	-	20
<i>Összesen</i>	<i>18</i>	<i>88</i>	<i>170</i>	<i>-</i>	<i>23</i>	<i>-</i>	<i>110</i>	<i>1</i>	<i>410</i>
<i>Együtt</i>									
Soha nem vette igénybe	32	56	214	1	27	2	287	5	624
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	58	243	127	3	7	-	10	3	451
Egyiknél három évet vett igénybe	19	286	425	4	35	1	89	6	865
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	91	143	-	18	1	36	1	290
<i>Összesen</i>	<i>109</i>	<i>676</i>	<i>909</i>	<i>8</i>	<i>87</i>	<i>4</i>	<i>422</i>	<i>15</i>	<i>2 230</i>
SZÁZALÉK									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
Soha nem vette igénybe	35,2	7,9	23,0	..	28,1	..	61,0	30,8	24,4
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	49,4	37,2	15,8	..	10,3	-	2,4	23,0	23,0
Egyiknél három évet vett igénybe	15,4	39,9	40,9	..	36,8	..	23,7	38,5	36,4
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	15,0	20,3	-	24,8	..	12,9	7,7	16,2
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>..</i>	<i>100,0</i>	<i>..</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>									
Soha nem vette igénybe	-	11,4	23,5	-	34,8	-	72,8	..	33,9
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	72,2	28,4	9,4	-	4,3	-	2,7	-	14,1
Egyiknél három évet vett igénybe	27,8	55,7	62,4	-	43,5	-	20,9	-	47,1
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	4,5	4,7	-	17,4	-	3,6	-	4,9
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>
<i>Együtt</i>									
Soha nem vette igénybe	29,4	8,3	23,5	..	31,0	..	68,0	33,3	28,0
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	53,2	35,9	14,0	..	8,0	-	2,4	20,0	20,2
Egyiknél három évet vett igénybe	17,4	42,3	46,8	..	40,3	..	21,1	40,0	38,8
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	13,5	15,7	-	20,7	..	8,5	6,7	13,0
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>	<i>..</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

3.2. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÓDJA TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Az igénybevétel módja	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen
SZÁM				
<i>Kétygermekes nők</i>				
Soha nem vette igénybe	32	107	267	406
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	80	189	114	383
Egyiknél három évet vett igénybe	91	229	286	606
Mindegyiknél három évet vett igénybe	26	95	149	270
<i>Összesen</i>	<i>229</i>	<i>620</i>	<i>816</i>	<i>1 665</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Soha nem vette igénybe	2	33	104	139
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	16	23	19	58
Egyiknél három évet vett igénybe	24	68	101	193
Mindegyiknél három évet vett igénybe	1	6	13	20
<i>Összesen</i>	<i>43</i>	<i>130</i>	<i>237</i>	<i>410</i>
<i>Együtt</i>				
Soha nem vette igénybe	37	154	433	624
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	98	216	137	451
Egyiknél három évet vett igénybe	120	313	432	865
Mindegyiknél három évet vett igénybe	27	101	162	290
<i>Összesen</i>	<i>282</i>	<i>784</i>	<i>1 164</i>	<i>2 230</i>
SZÁZALÉK				
<i>Kétygermekes nők</i>				
Soha nem vette igénybe	14,0	17,3	32,7	24,4
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	34,9	30,5	14,0	23,0
Egyiknél három évet vett igénybe	39,7	36,9	35,0	36,4
Mindegyiknél három évet vett igénybe	11,4	15,3	18,3	16,2
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Soha nem vette igénybe	4,7	25,4	43,9	33,9
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	37,2	17,7	8,0	14,1
Egyiknél három évet vett igénybe	55,8	52,3	42,6	47,1
Mindegyiknél három évet vett igénybe	2,3	4,6	5,5	4,9
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Együtt</i>				
Soha nem vette igénybe	13,1	19,6	37,2	28,0
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	34,8	27,6	11,8	20,2
Egyiknél három évet vett igénybe	42,5	39,9	37,1	38,8
Mindegyiknél három évet vett igénybe	9,8	12,9	13,9	13,0
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

3.3. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÓDJA 1 FŐRE JUTÓ JÖVEDELEM SZERINT

Az igénybevétel módja	Jövedelem								Összesen
	600 alatt	601 - 1 000	1 001 - 1 500	1 501 - 2 000	2 001 - 2 500	2 501 - 3 000	3 001 - 3 500	3 501 - és több	
	Forint								

SZÁM
Kétgyermekes nők

Soha nem vette igénybe	19	129	147	61	33	13	3	1	405
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	1	23	120	180	50	9	-	-	383
Egyiknél három évet vett igénybe	-	59	301	203	39	4	-	-	606
Mindegyiknél három évet vett igénybe	2	35	129	86	17	1	-	-	270
Összesen	22	246	697	530	139	27	3	1	1 665

Háromgyermekes nők

Soha nem vette igénybe	22	68	27	12	5	5	-	-	139
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	1	6	29	17	3	2	-	-	58
Egyiknél három évet vett igénybe	5	64	112	12	-	-	-	-	193
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	9	11	-	-	-	-	-	20
Összesen	28	147	179	41	8	7	-	-	410

Együtt

Soha nem vette igénybe	78	225	180	79	39	19	3	1	624
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	4	31	153	199	53	11	-	-	451
Egyiknél három évet vett igénybe	17	160	429	216	39	4	-	-	865
Mindegyiknél három évet vett igénybe	2	44	140	86	17	1	-	-	290
Összesen	101	460	902	580	148	35	3	1	2 230

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Soha nem vette igénybe	86,4	52,5	21,1	11,5	23,7	48,2	..	..	24,3
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	4,5	9,3	17,2	34,0	36,0	33,3	-	-	23,0
Egyiknél három évet vett igénybe	-	24,0	43,2	38,3	28,1	14,8	-	-	36,5
Mindegyiknél három évet vett igénybe	9,1	14,2	18,5	16,2	12,2	3,7	-	-	16,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..	..	100,0

Háromgyermekes nők

Soha nem vette igénybe	78,5	46,3	15,1	29,3	..	..	-	-	33,9
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	3,6	4,1	16,2	41,4	..	..	-	-	14,1
Egyiknél három évet vett igénybe	17,9	43,5	62,6	29,3	-	-	-	-	47,1
Mindegyiknél három évet vett igénybe	-	6,1	6,1	-	-	-	-	-	4,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	..	..	-	-	100,0

Együtt

Soha nem vette igénybe	77,2	48,9	20,0	13,6	26,4	54,3	..	..	28,0
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	4,0	6,7	17,0	34,3	35,7	31,4	-	-	20,2
Egyiknél három évet vett igénybe	16,8	34,8	47,5	37,3	26,4	11,4	-	-	38,8
Mindegyiknél három évet vett igénybe	2,0	9,6	15,5	14,8	11,5	2,9	-	-	13,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..	..	100,0

3.4. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELE BESZÜNTETÉSÉNEK OKAI TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI*
CSOPORT SZERINT^x

A beszüntetés oka	Foglalkozás							
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas

SZÁM
Kétgyermekes nők

Anyagi nehézség	20	167	109	4	2	-	5	4	311
Sikerült gyermekét elhelyezni	12	86	57	1	3	-	3	-	162
Munkahelyi ok	14	85	29	-	1	-	2	1	132
Ujabb gyermeke született	10	98	65	2	6	1	23	2	207
Nem elégíti ki a háztartás	13	21	8	-	-	-	-	-	42
Egyéb	-	14	3	-	1	-	1	-	19
Összesen	69	471	271	7	13	1	34	7	873

Háromgyermekes nők

Anyagi nehézség	6	28	29	-	-	-	3	-	66
Sikerült gyermekét elhelyezni	5	14	10	-	-	-	1	-	30
Munkahelyi ok	7	11	6	-	-	-	1	-	25
Ujabb gyermeke született	8	29	42	-	3	-	13	-	95
Nem elégíti ki a háztartás	1	6	1	-	1	-	-	-	9
Egyéb	-	4	1	-	-	-	-	-	5
Összesen	27	92	89	-	4	-	18	-	230

Együtt

Anyagi nehézség	26	197	148	4	3	-	9	4	391
Sikerült gyermekét elhelyezni	17	102	70	1	3	-	4	-	197
Munkahelyi ok	21	97	35	-	1	-	3	1	158
Ujabb gyermeke született	18	130	142	2	12	1	43	2	350
Nem elégíti ki a háztartás	14	27	10	-	1	-	-	-	52
Egyéb	-	18	5	-	1	-	1	-	25
Összesen	96	571	410	7	21	1	60	7	1 173

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Anyagi nehézség	29,0	35,5	40,2	..	15,4	-	14,7	..	35,6
Sikerült gyermekét elhelyezni	17,4	18,3	21,0	..	23,1	-	8,8	-	18,6
Munkahelyi ok	20,3	18,0	10,7	-	7,7	-	5,9	..	15,1
Ujabb gyermeke született	14,5	20,8	24,0	..	46,1	..	67,6	..	23,7
Nem elégíti ki a háztartás	18,8	4,5	3,0	-	-	-	-	-	4,8
Egyéb	-	2,9	1,1	-	7,7	-	3,0	-	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0

Háromgyermekes nők

Anyagi nehézség	22,2	30,4	32,6	-	-	-	16,6	-	28,7
Sikerült gyermekét elhelyezni	18,5	15,2	11,2	-	-	-	5,6	-	13,0
Munkahelyi ok	25,9	12,0	8,8	-	-	-	5,6	-	10,9
Ujabb gyermeke született	29,7	31,5	47,2	-	..	-	72,2	-	41,3
Nem elégíti ki a háztartás	3,7	6,5	1,1	-	..	-	-	-	3,9
Egyéb	-	4,4	1,1	-	-	-	-	-	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	..	-	100,0	-	100,0

Együtt

Anyagi nehézség	27,1	34,5	36,1	..	14,3	-	15,0	..	33,3
Sikerült gyermekét elhelyezni	17,7	17,9	17,1	..	14,3	-	6,7	-	16,8
Munkahelyi ok	21,9	17,0	8,6	-	4,8	-	5,0	..	13,5
Ujabb gyermeke született	18,7	22,8	34,6	..	57,0	..	71,7	..	29,8
Nem elégíti ki a háztartás	14,6	4,7	2,4	-	4,8	-	-	-	4,4
Egyéb	-	3,1	1,2	-	4,8	-	1,6	-	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0

*Az összes említett ok százalékában.

3.5. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELE BESZÜNTETÉSÉNEK OKAI, TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT*

A beszüntetés oka	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Anyagi nehézség	71	140	100	311
Sikerült gyermekét elhelyezni	41	75	46	162
Munkahelyi ok	13	69	50	132
Ujabb gyermeke született	43	92	72	207
Nem elégíti ki a háztartás	8	27	7	42
Egyéb	2	10	7	19
Összesen	178	413	282	873

<i>Háromgyermekes nők</i>				
Anyagi nehézség	16	28	22	66
Sikerült gyermekét elhelyezni	9	13	8	30
Munkahelyi ok	5	8	12	25
Ujabb gyermeke született	18	33	44	95
Nem elégíti ki a háztartás	1	5	3	9
Egyéb	1	2	2	5
Összesen	50	89	91	230

<i>Együtt</i>				
Anyagi nehézség	89	172	130	391
Sikerült gyermekét elhelyezni	53	90	54	197
Munkahelyi ok	18	78	62	158
Ujabb gyermeke született	67	135	148	350
Nem elégíti ki a háztartás	9	32	11	52
Egyéb	3	12	10	25
Összesen	239	519	415	1 173

SZÁZALÉK				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Anyagi nehézség	39,9	33,9	35,5	35,6
Sikerült gyermekét elhelyezni	23,0	18,2	16,3	18,6
Munkahelyi ok	7,3	16,7	17,7	15,1
Ujabb gyermeke született	24,2	22,3	25,5	23,7
Nem elégíti ki a háztartás	4,5	6,5	2,5	4,8
Egyéb	1,1	2,4	2,5	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

<i>Háromgyermekes nők</i>				
Anyagi nehézség	32,0	31,5	24,2	28,7
Sikerült gyermekét elhelyezni	18,0	14,6	8,8	13,0
Munkahelyi ok	10,0	9,0	13,2	10,9
Ujabb gyermeke született	36,0	37,1	48,3	41,3
Nem elégíti ki a háztartás	2,0	5,6	3,3	3,9
Egyéb	2,0	2,2	3,2	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

<i>Együtt</i>				
Anyagi nehézség	37,2	33,1	31,3	33,3
Sikerült gyermekét elhelyezni	22,2	17,4	13,0	16,8
Munkahelyi ok	7,5	15,0	14,9	13,5
Ujabb gyermeke született	28,0	26,0	35,7	29,8
Nem elégíti ki a háztartás	3,8	6,2	2,7	4,4
Egyéb	1,3	2,3	2,4	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

3.6. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELE BESZÜNTETÉSÉNEK OKAI 1 FŐRE JUTÓ JÖVŐELEM SZERINT*

A beszüntetés oka	Jövedelem								
	600 alatt	601 - 1 000	1 001 - 1 500	1 501 - 2 000	2 001 - 2 500	2 501 - 3 000	3 001 - 3 500	3 501 - és több	Összesen
	Forint								

SZÁM
Kétgyermekes nők

Anyagi nehézség	1	20	124	136	28	2	-	-	311
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	3	51	84	22	2	-	-	162
Munkahelyi ok	-	4	40	66	17	5	-	-	132
Ujabb gyermeke született	-	14	99	78	14	2	-	-	207
Nem elégíti ki a háztartás	-	-	7	20	14	2	-	-	42
Egyéb	-	2	8	8	-	1	-	-	19
Összesen	1	43	329	392	95	14	-	-	873

Háromgyermekes nők

Anyagi nehézség	2	12	38	12	1	1	-	-	68
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	6	15	9	-	-	-	-	30
Munkahelyi ok	-	5	14	5	1	-	-	-	25
Ujabb gyermeke született	2	27	53	12	1	-	-	-	95
Nem elégíti ki a háztartás	-	-	5	1	1	2	-	-	9
Egyéb	-	-	4	1	-	-	-	-	5
Összesen	4	50	129	40	4	3	-	-	230

Együtt

Anyagi nehézség	3	38	168	150	29	3	-	-	391
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	11	68	94	22	2	-	-	197
Munkahelyi ok	-	9	55	71	18	5	-	-	158
Ujabb gyermeke született	14	69	160	90	15	2	-	-	350
Nem elégíti ki a háztartás	1	-	12	21	14	4	-	-	52
Egyéb	-	3	12	9	-	1	-	-	25
Összesen	18	130	475	435	98	17	-	-	1 173

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Anyagi nehézség	..	46,5	37,7	34,7	29,5	14,3	-	-	35,6
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	7,0	15,5	21,4	23,2	14,3	-	-	18,6
Munkahelyi ok	-	9,3	12,2	16,8	17,9	35,7	-	-	15,1
Ujabb gyermeke született	-	32,6	30,1	19,9	14,7	14,3	-	-	23,7
Nem elégíti ki a háztartás	-	-	2,1	5,1	14,7	14,3	-	-	4,8
Egyéb	-	4,6	2,4	2,1	-	7,1	-	-	2,2
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-	100,0

Háromgyermekes nők

Anyagi nehézség	..	24,0	29,5	30,0	..	..	-	-	28,7
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	12,0	11,6	22,5	-	-	-	-	13,0
Munkahelyi ok	-	10,0	10,9	12,5	..	-	-	-	10,9
Ujabb gyermeke született	..	54,0	41,1	30,0	..	..	-	-	41,3
Nem elégíti ki a háztartás	-	-	3,8	2,5	..	..	-	-	3,9
Egyéb	-	-	3,1	2,5	-	-	-	-	2,2
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	..	..	-	-	100,0

Együtt

Anyagi nehézség	16,7	29,2	35,4	34,5	29,6	17,6	-	-	33,3
Sikerült gyermekét elhelyezni	-	8,5	14,3	21,6	22,4	11,8	-	-	16,8
Munkahelyi ok	-	6,9	11,6	16,3	18,4	29,4	-	-	13,5
Ujabb gyermeke született	77,8	53,1	33,7	20,7	15,3	11,8	-	-	29,8
Nem elégíti ki a háztartás	5,5	-	2,5	4,8	14,3	23,5	-	-	4,4
Egyéb	-	2,3	2,5	2,1	-	5,9	-	-	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-	100,0

*Az összes említett ok százalékában.

3.7. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELE BESZÜNTETÉSÉNEK OKAI A NŐK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL*
ALKOTOTT VÉLEMÉNY SZERINT^x

A beszüntetés oka	A munkavállalásról alkotott vélemények				
	A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	Nem tudja	Összesen
SZÁM					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Anyagi nehézség	81	138	85	7	311
Sikerült gyermekét elhelyezni	32	80	46	4	162
Munkahelyi ok	31	60	40	1	132
Ujabb gyermeke született	56	96	52	3	207
Nem elégíti ki a háztartás	5	17	20	-	42
Egyéb	2	6	10	1	19
Összesen	207	397	253	16	873
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Anyagi nehézség	28	22	16	-	66
Sikerült gyermekét elhelyezni	10	14	6	-	30
Munkahelyi ok	4	14	7	-	25
Ujabb gyermeke született	38	38	19	-	95
Nem elégíti ki a háztartás	2	3	3	1	9
Egyéb	3	1	1	-	5
Összesen	85	92	52	1	230
<i>Együtt</i>					
Anyagi nehézség	114	163	107	7	391
Sikerült gyermekét elhelyezni	43	96	54	4	197
Munkahelyi ok	35	74	48	1	158
Ujabb gyermeke született	119	146	81	4	350
Nem elégíti ki a háztartás	8	20	23	1	52
Egyéb	6	7	11	1	25
Összesen	325	506	324	18	1 173
SZÁZALÉK					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Anyagi nehézség	39,1	34,7	33,6	43,8	35,6
Sikerült gyermekét elhelyezni	15,5	20,2	18,2	25,0	18,6
Munkahelyi ok	15,0	15,1	15,8	6,2	15,1
Ujabb gyermeke született	27,1	24,2	20,6	18,8	23,7
Nem elégíti ki a háztartás	2,4	4,3	7,9	-	4,8
Egyéb	0,9	1,5	3,9	6,2	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Anyagi nehézség	32,9	23,9	30,8	-	28,7
Sikerült gyermekét elhelyezni	11,8	15,2	11,5	-	13,0
Munkahelyi ok	4,7	15,2	13,5	-	10,9
Ujabb gyermeke született	44,7	41,3	36,5	-	41,3
Nem elégíti ki a háztartás	2,4	3,3	5,8	..	3,9
Egyéb	3,5	1,1	1,9	-	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0
<i>Együtt</i>					
Anyagi nehézség	35,1	32,2	33,0	38,8	33,3
Sikerült gyermekét elhelyezni	13,2	19,0	16,7	22,2	16,8
Munkahelyi ok	10,8	14,6	14,8	5,6	13,5
Ujabb gyermeke született	36,6	28,9	25,0	22,2	29,9
Nem elégíti ki a háztartás	2,5	4,0	7,1	5,6	4,4
Egyéb	1,8	1,3	3,4	5,6	2,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Az összes említett ok százalékában.

3.8. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLYT IGÉNYBE NEM VETT NŐK INDOKAI
TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORTOK SZERINT

Az igénybe nem vétel oka	Foglalkozás								
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövet- kezeti paraszt	Kisáru termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen
SZÁM									
Kétgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	17	59	36	1	-	-	3	2	118
Munkáját nem akarta megszakítani	33	16	9	-	1	-	-	-	59
Előző két indok együtt	2	3	4	-	-	-	2	-	11
Nem volt jogosult	6	78	211	1	26	2	168	1	493
A gyermek 1967 előtt született	4	43	83	-	8	-	16	4	158
Összesen	62	199	343	2	35	2	189	7	839
Nem kellett feltenni a kérdést	29	360	321	6	22	2	60	6	826
Mindösszesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665
Háromgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	5	9	14	-	2	-	2	-	32
Munkáját nem akarta megszakítani	4	3	-	-	-	-	-	-	7
Előző két indok együtt	1	1	1	-	-	-	-	-	3
Nem volt jogosult	2	17	78	-	14	-	89	-	200
Szülési szabadságon van*	-	1	3	-	-	-	-	-	4
A gyermek 1967 előtt született	-	14	22	-	1	-	5	1	43
Összesen	12	45	118	-	17	-	96	1	289
Nem kellett feltenni a kérdést	6	43	52	-	6	-	14	-	121
Mindösszesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410
Együtt									
Szükség volt a keresetére	22	68	54	1	3	-	5	2	155
Munkáját nem akarta megszakítani	37	19	9	-	1	-	-	-	66
Előző két indok együtt	3	4	6	-	-	-	3	-	16
Nem volt jogosult	8	97	329	1	42	2	310	1	790
Szülési szabadságon van*	-	1	3	-	-	-	-	-	4
A gyermek 1967 előtt született	4	60	115	-	11	-	30	6	226
Összesen	74	249	516	2	57	2	348	9	1 257
Nem kellett feltenni a kérdést	35	427	393	6	30	2	74	7	973
Mindösszesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230
SZÁZALÉK									
Kétgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	27,4	29,6	10,5	..	-	-	1,6	..	14,1
Munkáját nem akarta megszakítani	53,2	8,0	2,6	-	2,9	-	-	-	7,0
Előző két indok együtt	3,2	1,5	1,2	-	-	-	1,1	-	1,3
Nem volt jogosult	9,7	39,3	61,5	-	74,2	..	88,8	..	58,8
A gyermek 1967 előtt született	6,5	21,6	24,2	..	22,9	-	8,5	..	18,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0
Háromgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	41,7	20,0	11,9	-	11,8	-	2,1	-	11,1
Munkáját nem akarta megszakítani	33,3	6,7	-	-	-	-	-	-	2,4
Előző két indok együtt	8,3	2,2	0,8	-	-	-	-	-	1,0
Nem volt jogosult	16,7	37,8	66,2	-	82,3	-	92,7	-	69,2
Szülési szabadságon van*	-	2,2	2,5	-	-	-	-	-	1,4
A gyermek 1967 előtt született	-	31,1	18,6	-	5,9	-	5,2	..	14,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	..	100,0
Együtt									
Szükség volt a keresetére	29,7	27,3	10,5	..	5,3	-	1,4	..	12,3
Munkáját nem akarta megszakítani	50,0	7,6	1,7	-	1,8	-	-	-	5,3
Előző két indok együtt	4,1	1,6	1,2	-	-	-	0,9	-	1,3
Nem volt jogosult	10,8	39,0	63,7	..	73,6	..	89,1	..	62,8
Szülési szabadságon van*	-	0,4	0,6	-	-	-	-	-	0,3
A gyermek 1967 előtt született	5,4	24,1	22,3	-	19,3	-	8,6	..	18,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0

*A mintasokaság összetételéből következően ez indok csak a három és több gyermekeseknél jelentkezik.

3.9. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLYT IGÉNYBE NEM VETT NŐK INDOKAI TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Az igénybe nem vétel oka	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen
SZÁM				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Szükség volt a keresetére	25	57	36	118
Munkáját nem akarta megszakitani	12	29	18	59
Előző két indok együtt	-	8	3	11
Nem volt jogosult	17	129	347	493
A gyermek 1967 előtt született	36	47	75	158
<i>Összesen</i>	<i>90</i>	<i>270</i>	<i>479</i>	<i>839</i>
Nem kellett feltenni a kérdést	139	350	337	826
<i>Mindösszesen</i>	<i>229</i>	<i>620</i>	<i>816</i>	<i>1 665</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Szükség volt a keresetére	8	12	12	32
Munkáját nem akarta megszakitani	1	4	2	7
Előző két indok együtt	1	2	-	3
Nem volt jogosult	7	46	147	200
Szülési szabadságon van*	-	-	4	4
A gyermek 1967 előtt született	6	20	17	43
<i>Összesen</i>	<i>23</i>	<i>84</i>	<i>182</i>	<i>289</i>
Nem kellett feltenni a kérdést	20	46	55	121
<i>Mindösszesen</i>	<i>43</i>	<i>130</i>	<i>237</i>	<i>410</i>
<i>Együtt</i>				
Szükség volt a keresetére	35	70	50	155
Munkáját nem akarta megszakitani	13	33	20	66
Előző két indok együtt	1	11	4	16
Nem volt jogosult	29	193	568	790
Szülési szabadságon van*	-	-	4	4
A gyermek 1967 előtt született	42	74	110	226
<i>Összesen</i>	<i>120</i>	<i>381</i>	<i>756</i>	<i>1 257</i>
Nem kellett feltenni a kérdést	162	403	408	973
<i>Mindösszesen</i>	<i>282</i>	<i>784</i>	<i>1 164</i>	<i>2 230</i>
SZÁZALÉK				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Szükség volt a keresetére	27,8	21,1	7,5	14,1
Munkáját nem akarta megszakitani	13,3	10,7	3,8	7,0
Előző két indok együtt	-	3,0	0,6	1,3
Nem volt jogosult	18,9	47,8	72,4	58,8
A gyermek 1967 előtt született	40,0	17,4	15,7	18,8
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Szükség volt a keresetére	34,9	14,3	6,6	11,1
Munkáját nem akarta megszakitani	4,3	4,8	1,1	2,4
Előző két indok együtt	4,3	2,4	-	1,0
Nem volt jogosult	30,4	54,7	80,8	69,2
Szülési szabadságon van*	-	-	2,2	1,4
A gyermek 1967 előtt született	26,1	23,8	9,3	14,9
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Együtt</i>				
Szükség volt a keresetére	29,2	18,4	6,6	12,3
Munkáját nem akarta megszakitani	10,8	8,7	2,6	5,3
Előző két indok együtt	0,8	2,9	0,5	1,3
Nem volt jogosult	24,2	50,6	75,2	62,8
Szülési szabadságon van*	-	-	0,5	0,3
A gyermek 1967 előtt született	35,0	19,4	14,6	18,0
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

* A mintasokaság összetételéből következően ez indok csak a három- és több gyermekeseknél jelentkezik.

3.10. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLYT IGÉNYBE NEM VETT NŐK INDOKAI AZ 1 FŐRE JUTÓ JÖVEDELEM SZERINT

Az igénybe nem vétel oka	Jövedelem								Összesen
	600 alatt	601- 1 000	1 001- 1 500	1 501- 2 000	2 001- 2 500	2 501- 3 000	3 001- 3 500	3 501- és több	
	Forint								
SZÁM									
Kétgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	1	10	41	50	15	1	-	-	118
Munkáját nem akarta megszakítani	-	1	11	23	14	8	2	-	59
Előző két indok együtt	-	2	2	4	3	-	-	-	11
Nem volt jogosult	17	157	216	83	19	1	-	-	492
A gyermek 1967 előtt született	1	18	63	51	17	7	1	-	158
Összesen	19	188	333	211	68	17	3	-	838
Nem kellett feltenni a kérdést	3	58	364	319	71	10	-	1	826
Mindösszesen	22	246	697	530	139	27	3	1	1 665
Háromgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	-	6	16	8	1	1	-	-	32
Munkáját nem akarta megszakítani	-	1	1	4	1	-	-	-	7
Előző két indok együtt	-	-	2	1	-	-	-	-	3
Nem volt jogosult	26	100	64	5	3	2	-	-	200
Szülési szabadságon van *	-	1	3	-	-	-	-	-	4
A gyermek 1967 előtt született	-	4	23	12	1	3	-	-	43
Összesen	26	112	109	30	6	6	-	-	289
Nem kellett feltenni a kérdést	2	35	70	11	2	1	-	-	121
Mindösszesen	28	147	179	41	8	7	-	-	410
Együtt									
Szükség volt a keresetére	1	19	58	59	16	2	-	-	155
Munkáját nem akarta megszakítani	-	2	12	27	15	8	2	-	66
Előző két indok együtt	-	4	4	5	3	-	-	-	16
Nem volt jogosult	86	295	292	91	22	4	-	-	790
Szülési szabadságon van *	-	1	3	-	-	-	-	-	4
A gyermek 1967 előtt született	4	31	93	68	19	10	1	-	226
Összesen	91	352	462	250	75	24	3	-	1 257
Nem kellett feltenni a kérdést	10	108	440	330	73	11	-	1	973
Mindösszesen	101	460	902	580	148	35	3	1	2 230
SZÁZALÉK									
Kétgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	5,3	5,3	12,3	23,7	22,1	5,9	-	-	14,1
Munkáját nem akarta megszakítani	-	0,5	3,3	10,9	20,6	47,0	..	-	7,0
Előző két indok együtt	-	1,1	0,6	1,9	4,4	-	-	-	1,3
Nem volt jogosult	89,4	83,5	64,9	39,3	27,9	5,9	-	-	58,8
A gyermek 1967 előtt született	5,3	9,6	18,9	24,2	25,0	41,2	..	-	18,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..	-	100,0
Háromgyermekes nők									
Szükség volt a keresetére	-	5,4	14,7	26,7	..	..	-	-	11,1
Munkáját nem akarta megszakítani	-	0,9	0,9	13,3	..	-	-	-	2,4
Előző két indok együtt	-	-	1,8	3,3	-	-	-	-	1,0
Nem volt jogosult	100,0	89,2	58,7	16,7	..	..	-	-	69,2
Szülési szabadságon van *	-	0,9	2,8	-	-	-	-	-	1,4
A gyermek 1967 előtt született	-	3,6	21,1	40,0	..	..	-	-	14,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	..	..	-	-	100,0
Együtt									
Szükség volt a keresetére	1,1	5,4	12,6	23,6	21,3	8,3	-	-	12,3
Munkáját nem akarta megszakítani	-	0,6	2,6	10,8	20,0	33,3	..	-	5,3
Előző két indok együtt	-	1,1	0,9	2,0	4,0	-	-	-	1,3
Nem volt jogosult	94,5	83,8	63,0	36,4	29,4	16,7	-	-	62,8
Szülési szabadságon van *	-	0,3	0,7	-	-	-	-	-	0,3
A gyermek 1967 előtt született	4,4	8,8	20,2	27,2	25,3	41,7	..	-	18,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..	-	100,0

*A mintasokaság összetételéből következően ez indok csak a három és több gyermekeseknél jelentkezik.

**3.11. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLYT IGÉNYBE NEM VETT NŐK INDOKAI
A NŐK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNY SZERINT**

Az igénybe nem vétel oka	A munkavállalásról alkotott vélemény				
	A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	Nem tudja	Összesen
SZÁM					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Szükség volt a keresetére	27	53	32	6	118
Munkáját nem akarta megszakítani	5	27	25	2	59
Előző két indok együtt	4	4	2	1	11
Nem volt jogosult	206	141	129	17	493
A gyermek 1967 előtt született	61	45	43	9	158
Összesen	303	270	231	35	839
Nem kellett feltenni a kérdést	257	363	189	17	826
Mindösszesen	560	633	420	52	1 665
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Szükség volt a keresetére	12	13	7	-	32
Munkáját nem akarta megszakítani	-	4	3	-	7
Előző két indok együtt	-	3	-	-	3
Nem volt jogosult	112	47	30	11	200
Szülési szabadságon van*	1	2	1	-	4
A gyermek 1967 előtt született	14	7	20	2	43
Összesen	139	76	61	13	289
Nem kellett feltenni a kérdést	47	45	28	1	121
Mindösszesen	186	121	89	14	410
<i>Együtt</i>					
Szükség volt a keresetére	43	66	40	6	155
Munkáját nem akarta megszakítani	5	31	28	2	66
Előző két indok együtt	5	7	3	1	16
Nem volt jogosult	361	210	177	42	790
Szülési szabadságon van*	1	2	1	-	4
A gyermek 1967 előtt született	89	55	66	16	226
Összesen	504	371	315	67	1 257
Nem kellett feltenni a kérdést	320	414	221	18	973
Mindösszesen	824	785	536	85	2 230
SZÁZALÉK					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Szükség volt a keresetére	8,9	19,6	13,9	17,1	14,1
Munkáját nem akarta megszakítani	1,7	10,0	10,8	5,7	7,0
Előző két indok együtt	1,3	1,5	0,9	2,9	1,3
Nem volt jogosult	68,0	52,2	55,8	48,6	58,8
A gyermek 1967 előtt született	20,1	16,7	18,6	25,7	18,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Szükség volt a keresetére	8,6	17,1	11,5	-	11,1
Munkáját nem akarta megszakítani	-	5,3	4,9	-	2,4
Előző két indok együtt	-	3,9	-	-	1,0
Nem volt jogosult	80,6	61,9	49,2	84,6	69,2
Szülési szabadságon van*	0,7	2,6	1,6	-	1,4
A gyermek 1967 előtt született	10,1	9,2	32,8	15,4	14,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Együtt</i>					
Szükség volt a keresetére	8,5	17,8	12,7	9,0	12,3
Munkáját nem akarta megszakítani	1,0	8,4	8,9	3,0	5,3
Előző két indok együtt	1,0	1,9	1,0	1,5	1,3
Nem volt jogosult	71,6	56,6	56,1	62,6	62,8
Szülési szabadságon van*	0,2	0,5	0,3	-	0,3
A gyermek 1967 előtt született	17,7	14,8	21,0	23,9	18,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*A mintasokaság összetételéből következően az indok csak a három és több gyermekeseknél jelentkezik.

3.12. MÓDOSÍTÓ JAVASLATOK A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY RENDSZERÉVEL KAPCSOLATBAN
TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI CSOPORTOK SZERINT*

Módosító javaslat	Foglalkozás								Összesen
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke-zeti paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	
SZÁM									
Kétgyermekes nők									
Csak anyagi javaslatot említett	17	141	162	1	8	1	35	4	369
Csak igénybevételi javaslatot említett	10	45	33	1	1	1	14	1	106
Mindkettőt említette	14	94	87	2	6	-	30	-	233
Összesen	41	280	282	4	15	2	79	5	708
Nincs javaslata	50	299	382	4	42	2	170	8	957
Mindösszesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665
Háromgyermekes nők									
Csak anyagi javaslatot említett	2	24	54	-	2	-	17	-	99
Csak igénybevételi javaslatot említett	2	11	8	-	2	-	11	-	34
Mindkettőt említette	3	10	22	-	2	-	12	-	49
Összesen	7	45	84	-	6	-	40	-	182
Nincs javaslata	11	43	86	-	17	-	70	1	228
Mindösszesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410
Együtt									
Csak anyagi javaslatot említett	19	172	240	1	11	1	57	5	506
Csak igénybevételi javaslatot említett	12	56	45	1	4	1	28	1	148
Mindkettőt említette	17	105	114	2	9	-	46	-	293
Összesen	48	333	399	4	24	2	131	6	947
Nincs javaslata	61	343	510	4	63	2	291	9	1 283
Mindösszesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230
SZÁZALÉK									
Kétgyermekes nők									
Csak anyagi javaslatot említett	41,5	50,3	57,4	..	53,3	..	44,3	..	52,1
Csak igénybevételi javaslatot említett	24,4	16,1	11,7	..	6,7	..	17,7	..	15,0
Mindkettőt említette	34,1	33,6	30,9	..	40,0	-	38,0	-	32,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0
Háromgyermekes nők									
Csak anyagi javaslatot említett	..	53,4	64,3	-	..	-	42,5	-	54,4
Csak igénybevételi javaslatot említett	..	24,4	9,5	-	..	-	27,5	-	18,7
Mindkettőt említette	..	22,2	26,2	-	..	-	30,0	-	26,9
Összesen	..	100,0	100,0	-	..	-	100,0	-	100,0
Együtt									
Csak anyagi javaslatot említett	39,6	51,7	60,1	..	45,8	..	43,5	..	53,5
Csak igénybevételi javaslatot említett	25,0	16,8	11,3	..	16,7	..	21,4	..	15,6
Mindkettőt említette	35,4	31,5	28,6	..	37,5	-	35,1	-	30,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	..	100,0

*A javaslatot tevők százalékában.

**3.13. MÓDOSÍTÓ JAVASLATOK A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY RENDSZERÉVEL KAPCSOLATBAN
TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT***

Módosító javaslat	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen
SZÁM				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	54	128	187	369
Csak igénybevételi javaslatot említett	20	40	46	106
Mindkettőt említette	29	122	82	233
Összesen	103	290	315	708
Nincs javaslata	126	330	501	957
Mindösszesen	229	620	816	1 665
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	14	31	54	99
Csak igénybevételi javaslatot említett	4	14	16	34
Mindkettőt említette	6	20	23	49
Összesen	24	65	93	182
Nincs javaslata	19	65	144	228
Mindösszesen	43	130	237	410
<i>Együtt</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	72	171	263	506
Csak igénybevételi javaslatot említett	25	55	68	148
Mindkettőt említette	35	144	114	293
Összesen	132	370	445	947
Nincs javaslata	150	414	719	1 283
Mindösszesen	282	784	1 164	2 230
SZÁZALÉK				
<i>Kétgyermekes nők</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	52,4	44,1	59,4	52,1
Csak igénybevételi javaslatot említett	19,4	13,8	14,6	15,0
Mindkettőt említette	28,2	42,1	26,0	32,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	58,3	47,7	58,1	54,4
Csak igénybevételi javaslatot említett	16,7	21,5	17,2	18,7
Mindkettőt említette	25,0	30,8	24,7	26,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Együtt</i>				
Csak anyagi javaslatot említett	54,6	46,2	59,1	53,5
Csak igénybevételi javaslatot említett	18,9	14,9	15,3	15,6
Mindkettőt említette	26,5	38,9	25,6	30,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

* A javaslatot tevők százalékában.

**3.14. MÓDOSÍTÓ JAVASLATOK A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY RENDEZÉSÉVEL KAPCSOLATBAN 1 FŐRE JUTÓ
JÖVEDELEM SZERINT***

Módosító javaslat	Jövedelem								Összesen
	600 alatt	601 - 1 000	1 001 - 1 500	1 501 - 2 000	2 001 - 2 500	2 501 - 3 000	3 001 - 3 500	3 501 - és több	
	Forint								

SZÁM
Kétgyermekes nők

Csak anyagi javaslatot említett	2	41	164	126	32	4	-	-	369
Csak igénybevételi javaslatot említett	1	16	36	35	12	5	-	1	106
Mindkettőt említette	2	31	88	85	24	3	-	-	233
Összesen	5	88	288	246	68	12	-	1	708
Nincs javaslat	17	158	409	284	71	15	3	-	957
Mindösszesen	22	246	697	530	139	27	3	1	1 665

Háromgyermekes nők

Csak anyagi javaslatot említett	3	34	53	7	2	-	-	-	99
Csak igénybevételi javaslatot említett	2	15	10	5	2	-	-	-	34
Mindkettőt említette	2	20	20	4	-	3	-	-	49
Összesen	7	69	83	16	4	3	-	-	182
Nincs javaslat	21	78	96	25	4	4	-	-	228
Mindösszesen	28	147	179	41	8	7	-	-	410

Együtt

Csak anyagi javaslatot említett	11	94	228	135	34	4	-	-	506
Csak igénybevételi javaslatot említett	7	33	48	40	14	5	-	1	148
Mindkettőt említette	7	56	111	89	24	6	-	-	293
Összesen	25	183	387	264	72	15	-	1	947
Nincs javaslat	76	277	515	316	76	20	3	-	1 283
Mindösszesen	101	460	902	580	148	35	3	1	2 230

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Csak anyagi javaslatot említett	..	46,6	56,9	51,2	47,1	33,3	-	-	52,1
Csak igénybevételi javaslatot említett	..	18,2	12,5	14,2	17,6	41,7	-	..	15,0
Mindkettőt említette	..	35,2	30,6	34,6	35,3	25,0	-	-	32,9
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	..	100,0

Háromgyermekes nők

Csak anyagi javaslatot említett	..	49,3	63,9	43,7	..	-	-	-	54,4
Csak igénybevételi javaslatot említett	..	21,7	12,0	31,3	..	-	-	-	18,7
Mindkettőt említette	..	29,0	24,1	25,0	-	..	-	-	26,9
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	..	..	-	-	100,0

Együtt

Csak anyagi javaslatot említett	44,0	51,4	58,9	51,1	47,3	26,7	-	-	53,5
Csak igénybevételi javaslatot említett	28,0	18,0	12,4	15,2	19,4	33,3	-	..	15,6
Mindkettőt említette	28,0	30,6	28,7	33,7	33,3	40,0	-	-	30,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	..	100,0

*A javaslatot tevők százalékában.

3.15. A GYERMEKGONDOZÁSI SEGÉLY IGÉNYBEVÉTELENEK MÓDJA
A NŐK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK SZERINT

Igénybevétel módja	A munkavállalásról alkotott vélemények				
	A férj tartása el a családot és a feleség a háztartást vezesse	A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	Nem tudja	Összesen
SZÁM					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Soha nem vette igénybe	162	116	104	24	406
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	81	174	120	8	383
Egyiknél három évet vett igénybe	213	237	143	13	606
Mindegyiknél három évet vett igénybe	104	106	53	7	270
<i>Összesen</i>	<i>560</i>	<i>633</i>	<i>420</i>	<i>52</i>	<i>1 665</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Soha nem vette igénybe	78	26	24	11	139
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	18	21	18	1	58
Egyiknél három évet vett igénybe	84	68	39	2	193
Mindegyiknél három évet vett igénybe	6	6	8	-	20
<i>Összesen</i>	<i>186</i>	<i>121</i>	<i>89</i>	<i>14</i>	<i>410</i>
<i>Együtt</i>					
Soha nem vette igénybe	276	158	139	51	624
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	103	197	142	9	451
Egyiknél három évet vett igénybe	335	318	194	18	865
Mindegyiknél három évet vett igénybe	110	112	61	7	290
<i>Összesen</i>	<i>824</i>	<i>785</i>	<i>536</i>	<i>85</i>	<i>2 230</i>
SZÁZALÉK					
<i>Kétgyermekes nők</i>					
Soha nem vette igénybe	28,9	18,3	24,8	46,1	24,4
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	14,5	27,5	28,6	15,4	23,0
Egyiknél három évet vett igénybe	38,0	37,5	34,0	25,0	36,4
Mindegyiknél három évet vett igénybe	18,6	16,7	12,6	13,5	16,2
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Háromgyermekes nők</i>					
Soha nem vette igénybe	41,9	21,5	27,0	78,6	33,9
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	9,7	17,4	20,2	7,1	14,1
Egyiknél három évet vett igénybe	45,2	56,1	43,8	14,3	47,1
Mindegyiknél három évet vett igénybe	3,2	5,0	9,0	-	4,9
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Együtt</i>					
Soha nem vette igénybe	33,5	20,1	25,9	60,0	28,0
Egy vagy több gyermeknél igénybe vette, de egyiknél sem a három évet	12,5	25,1	26,5	10,6	20,2
Egyiknél három évet vett igénybe	40,7	40,5	36,2	21,2	38,8
Mindegyiknél három évet vett igénybe	13,3	14,3	11,4	8,2	13,0
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

4.1. GYERMEKES ANYÁK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK ÉLETKOR SZERINT

A munkavállalásról alkotott vélemények	Életkor					Összesen
	30 éves és fiatalabb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 éves és idősebb	
		éves				
SZÁM						
Kétgyermekes nők						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	201	265	63	24	7	560
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	216	333	62	12	10	633
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	176	207	25	7	5	420
Nem tudja	15	26	8	2	1	52
Összesen	608	831	158	45	23	1 665
Háromgyermekes nők						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	84	71	24	4	3	186
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	50	59	8	2	2	121
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	35	30	15	6	3	89
Nem tudja	9	-	2	1	2	14
Összesen	178	160	49	13	10	410
Együtt						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	307	368	99	34	16	824
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	284	401	73	14	13	785
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	221	247	43	14	11	536
Nem tudja	29	30	14	6	6	85
Összesen	841	1 046	229	68	46	2 230
SZÁZALÉK						
Kétgyermekes nők						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	33,1	31,9	39,9	53,3	30,4	33,7
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	35,5	40,1	39,2	26,7	43,5	38,0
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	28,9	24,9	15,8	15,6	21,7	25,2
Nem tudja	2,5	3,1	5,1	4,4	4,4	3,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	47,2	44,4	49,0	30,8	30,0	45,4
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	28,1	36,9	16,3	15,4	20,0	29,5
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	19,7	18,7	30,6	46,1	30,0	21,7
Nem tudja	5,0	-	4,1	7,7	20,0	3,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt						
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	36,5	35,2	43,2	50,0	34,8	37,0
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	33,8	38,3	31,9	20,6	28,3	35,2
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	26,3	23,6	18,8	20,6	23,9	24,0
Nem tudja	3,4	2,9	6,1	8,8	13,0	3,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.2. GYERMEKES ANYÁK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK, FOGLALKOZÁS SZERINT

A munkavállalásról alkotott vélemények	Foglalkozás								Összesen
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke-zeti paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	

SZÁM									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	10	120	276	2	20	-	129	3	560
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	46	274	211	3	21	1	69	8	633
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	33	173	157	3	16	3	33	2	420
Nem tudja	2	12	20	-	-	-	18	-	52
Összesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665
<i>Háromgyermekes nők</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	1	24	79	-	8	-	74	-	186
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	11	38	46	-	9	-	17	-	121
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	6	26	41	-	5	-	10	1	89
Nem tudja	-	-	4	-	1	-	9	-	14
Összesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410
<i>Együtt</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	11	149	396	2	31	-	231	4	824
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	57	314	270	3	32	1	100	8	785
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	39	201	215	3	32	3	50	3	536
Nem tudja	2	12	28	-	2	-	41	-	85
Összesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230
SZÁZALÉK									
<i>Kétgyermekes nők</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	11,0	20,7	41,6	..	35,1	-	51,8	23,1	33,7
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	50,5	47,3	31,8	..	36,8	..	27,7	61,5	38,0
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	36,3	29,9	23,6	..	28,1	..	13,3	15,4	25,2
Nem tudja	2,2	2,1	3,0	-	-	-	7,2	-	3,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	5,6	27,3	46,5	-	34,8	-	67,3	-	45,4
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	61,1	43,2	27,1	-	39,1	-	15,4	-	29,5
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	33,3	29,5	24,1	-	21,8	-	9,1	..	21,7
Nem tudja	-	-	2,3	-	4,3	-	8,2	-	3,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	..	100,0
<i>Együtt</i>									
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	10,1	22,0	43,6	..	35,6	-	54,7	26,7	37,0
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	52,3	46,5	29,7	..	36,8	..	23,7	53,3	35,2
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	35,8	29,7	23,6	..	25,3	..	11,9	20,0	24,0
Nem tudja	1,8	1,8	3,1	-	2,3	-	9,7	-	3,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0

4.3. GYERMEKES ANYÁK MUNKAVÁLLALÁSÁRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK, TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

A munkavállalásról alkotott vélemények	Településtípus			Összesen
	Budapest	Város	Község	
SZÁM				
Kétgyermekes nők				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	53	168	339	560
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	110	271	252	633
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	55	165	200	420
Nem tudja	11	16	25	52
Összesen	229	620	816	1 665
Háromgyermekes nők				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	8	55	123	186
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	21	38	62	121
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	14	35	40	89
Nem tudja	-	2	12	14
Összesen	43	130	237	410
Együtt				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	66	238	520	824
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	135	315	335	785
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	70	208	258	536
Nem tudja	11	23	51	85
Összesen	282	784	1 164	2 230
SZÁZALÉK				
Kétgyermekes nők				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	23,2	27,1	41,5	33,7
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	48,0	43,7	30,9	38,0
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	24,0	26,6	24,5	25,2
Nem tudja	4,8	2,6	3,1	3,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Háromgyermekes nők				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	18,6	42,3	51,9	45,4
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	48,8	29,2	26,1	29,5
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	32,6	26,9	16,9	21,7
Nem tudja	-	1,6	5,1	3,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt				
A férj tartsa el a családot és a feleség a háztartást vezesse	23,4	30,4	44,7	37,0
A feleség rövidebb munkaidőben dolgozzon	47,9	40,2	28,8	35,2
Mindketten dolgozzanak és osszák meg az otthoni munkát	24,8	26,5	22,1	24,0
Nem tudja	3,9	2,9	4,4	3,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

5.1. A CSAK KÉT GYERMEKET VÁLLALÓ NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI ÉLETKOR SZERINT

A harmadik gyermek nem vállalásának indoka	Életkor					Összesen
	30 éves vagy kevesebb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 - 50	
		éves				

SZÁM

Eredetileg is két gyermeket tervezett	165	232	39	7	3	446
Egyéb okok	146	215	43	9	8	421**
Ezen belül:						
egészségügyi, családi problémák miatt	90	148	43	9	8	298
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	75	91	6	2	1	175
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	52	60	4	1	2	119
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	30	42	9	1	1	84
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	27	50	7	1	-	85
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	26	36	2	-	1	65
önálló lakás hiánya miatt	23	25	4	-	1	53
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	11	30	6	-	-	47
más ok	14	20	7	-	1	43
Összesen	311	447	82	16	11	867**

SZÁZALÉK

Eredetileg is két gyermeket tervezett	53,1	51,9	47,6	..	..	51,4
Egyéb okok	46,9	48,1	52,4	..	..	48,6
Ezen belül:						
egészségügyi, családi problémák miatt	61,6	68,8	100,0	..	..	70,8
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	51,4	42,3	14,0	..	..	41,6
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	35,6	27,9	9,3	..	..	28,3
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	20,5	19,5	20,9	..	..	20,0
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	18,5	23,2	16,3	..	-	20,2
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	17,8	16,7	4,7	-	..	15,4
önálló lakás hiánya miatt	15,8	11,6	9,3	-	..	12,6
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	7,5	14,0	14,0	-	-	11,2
más ok	9,6	9,3	16,3	-	..	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	..	100,0

*Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 421).

**Egy személynek a kérdést nem kellett feltenni.

5.2. A CSAK KÉT GYERMEKET VÁLLALÓ NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI, ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT

A harmadik gyermek nem vállalásának oka	Iskolai végzettség					Összesen
	8 ált-nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás- tanuló iskolát	
	végzett					

SZÁM

Eredetileg is két gyermeket tervezett	20	226	114	30	56	446**
Egyéb okok*	29	213	96	19	63	420**
Ezen belül:						
egészségügyi, családi problémák miatt	22	144	71	19	41	297
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő szinvonalu felnevelését	6	101	41	3	24	175
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	8	83	16	1	11	119
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő szinvonalu elhelyezését	5	48	16	2	13	84
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	7	38	24	3	13	85
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	4	38	13	1	9	65
önálló lakás hiánya miatt	2	36	8	-	6	52
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	-	12	18	12	5	47
más ok	8	16	8	1	10	43
Összesen	49	439	210	49	119	866**

SZÁZALÉK

Eredetileg is két gyermeket tervezett	40,8	51,5	54,3	61,2	47,1	51,4
Egyéb okok*	59,2	48,5	45,7	38,8	52,9	48,6
Ezen belül:						
egészségügyi, családi problémák miatt	75,9	67,6	74,0	100,0	65,1	70,8
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő szinvonalu felnevelését	20,7	47,4	42,7	15,8	38,1	41,6
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	27,6	39,0	16,7	5,3	17,5	28,3
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	17,2	22,5	16,7	10,5	20,6	20,0
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	24,1	17,8	25,0	15,8	20,6	20,2
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	13,8	17,8	13,5	5,3	14,3	15,4
önálló lakás hiánya miatt	6,9	16,9	8,3	-	9,5	12,6
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	-	5,6	18,8	63,2	7,9	11,2
más ok	27,6	7,5	8,3	5,3	15,9	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy választadó több okot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 420).

** Két személynek a kérdést nem kellett feltenni.

5.3. A CSAK KÉT GYERMEKET VÁLLALÓ NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI FOGLALKOZÁS SZERINT

A harmadik gyermek nem vállalásának indoka	Foglalkozás								
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen

SZÁM

Eredetileg is két gyermeket tervezett	23	158	161	1	21	2	76	4	446
Egyéb okok *	16	128	196	1	13	-	64	3	421**
Ezen belül:									
egészségügyi, családi problémák miatt	14	87	127	..	..	..	52	..	297
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő szinvonalu felnevelését	3	58	87	..	..	..	19	..	175
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	2	26	65	..	..	..	18	..	119
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	1	29	36	..	..	..	17	..	84
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	4	31	39	..	..	..	9	..	85
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	1	15	31	..	..	..	14	..	65
önálló lakás hiánya miatt	-	14	28	..	..	..	8	..	52
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében									
hátráltatja	10	26	10	..	..	..	-	..	47
más ok	1	15	18	..	..	..	6	..	43
Összesen	39	286	357	2	34	2	140	7	867**

SZÁZALÉK

Eredetileg is két gyermeket tervezett	59,0	55,2	45,0	..	..	..	54,3	..	51,4
Egyéb okok *	41,0	44,8	55,0	..	..	..	45,7	..	48,6
Ezen belül:									
egészségügyi, családi problémák miatt	87,5	68,0	64,5	..	..	..	81,3	..	70,8
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő szinvonalu felnevelését	18,8	45,3	44,2	..	..	..	29,9	..	41,6
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	12,5	20,3	33,0	..	..	..	28,1	..	28,3
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	6,3	22,7	18,3	..	..	..	26,6	..	20,0
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	25,0	24,2	19,8	..	..	..	14,1	..	20,2
attól tartott, hogy harmadik nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	6,3	11,7	15,7	..	..	..	21,9	..	15,4
önálló lakás hiánya miatt	-	10,9	14,2	..	..	..	12,5	..	12,6
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében									
hátráltatja	62,5	20,3	5,1	..	..	..	-	..	11,2
más ok	6,3	11,7	9,1	..	..	..	9,4	..	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	..	..	100,0	..	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 421).
** Egy személyne! a kérdést nem kellett feltenni.

5.4. A CSAK KÉT GYERMEKRE VÁLLALKOZÓ NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

A harmadik gyermek vállalásának indoka	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM

Eredetileg is két gyermeket tervezett	51	154	241	446
Egyéb okok				
Ezen belül:*	57	142	223	422
egészségügyi, családi problémák miatt nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	38	95	165	298
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	26	53	96	175
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	8	39	72	119
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	4	28	52	84
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	16	30	39	85
önálló lakás hiánya miatt	10	17	38	65
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	12	15	26	53
háttráltatja	6	27	14	47
más ok	6	12	25	43
Összesen	108	296	464	868

SZÁZALÉK

Eredetileg is két gyermeket tervezett	47,2	52,0	51,9	51,4
Egyéb okok				
Ezen belül:*	52,8	48,0	48,1	48,6
egészségügyi, családi problémák miatt nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	66,7	66,9	74,0	70,8
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	45,6	37,3	43,0	41,6
nem tudta volna megoldani gyermeke megfelelő elhelyezését	14,0	27,5	32,3	28,3
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	7,0	19,7	23,3	20,0
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	28,1	21,1	17,5	20,2
önálló lakás hiánya miatt	17,5	12,0	17,0	15,4
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	21,1	10,6	11,7	12,6
háttráltatja	10,5	19,0	6,3	11,2
más ok	10,5	8,5	11,2	10,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

*Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja (N=422).

5.5. A CSAK KÉT GYERMEKET VÁLLALÓ NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI
A LAKÁSUKKAL VALÓ ELÉGEDETTSÉG SZERINT

A harmadik gyermeket nem vállalásának indoka	A jelenlegi lakással		
	elégedett	nem elégedett	összesen

SZÁM

Eredetileg is két gyermeket tervezett	340	106	446
Egyéb okok *	292	126	418 **
Ezen belül:			
egészségügyi, családi problémák miatt	217	79	296
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	138	35	173
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	80	39	119
nem tudta volna megoldani gyermekek megfelelő elhelyezését	65	18	83
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	38	46	84
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	47	17	64
önálló lakás hiánya miatt	15	37	52
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	32	14	46
más ok	32	11	43
Összesen	632	232	864 **

SZÁZALÉK

Eredetileg is két gyermeket tervezett	53,8	45,7	51,4
Egyéb okok *	46,2	54,3	48,6
Ezen belül:			
egészségügyi, családi problémák miatt	74,3	62,7	70,8
nem látta biztosítva a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését	47,3	27,8	41,4
kedvezőtlen anyagi körülmények miatt	27,4	31,0	28,5
nem tudta volna megoldani gyermekek megfelelő elhelyezését	22,3	14,3	19,9
megfelelő komfortu, méretű lakás hiánya miatt	13,0	36,5	20,1
attól tartott, hogy harmadik gyermeke nem olyan nemű lesz, mint amit szeretne	16,1	13,5	15,3
önálló lakás hiánya miatt	5,1	29,4	12,4
attól tartott, hogy munkájában, szakmai fejlődésében hátráltatja	11,0	11,1	11,0
más ok	11,0	8,7	10,3
Összesen	100,0	100,0	100,0

* Mivel a válaszadók több okot is megjelölhettek, a %-ok összege meghaladja a 100-at (N=418)
** Négy személynek a kérdést nem kellett feltenni.

**5.6. FELTÉTELESEN HÁROM GYERMEKRE IS VÁLLALKOZÓ KÉTGYERMEKES NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI,
ÉLETKOR SZERINT**

A harmadik gyermek vállalásának feltétele	Életkor					Összesen
	30 éves vagy kevesebb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 - 50	
		éves				

SZÁM

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	79	113	31	17	5	245
" biztos lett volna abba, hogy következő gyermeke fiu/lány lesz	78	79	11	1	3	172
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	87	118	21	4	5	235
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	51	72	19	6	3	151
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	57	87	12	3	5	164
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	45	60	10	2	1	118
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	63	94	7	5	1	170
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	21	47	7	1	-	76
Egyéb	15	26	5	4	2	52
* A válaszadók száma	241	320	61	24	10	656

SZÁZALÉK

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	32,8	35,3	50,8	70,8	..	37,3
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiu/lány lesz	32,4	24,7	18,0	4,2	..	26,2
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	36,1	36,9	34,4	16,7	..	35,8
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	21,2	22,5	31,1	25,0	..	23,0
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	23,7	27,2	19,7	12,5	..	25,0
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	18,7	18,8	16,4	8,3	..	18,0
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	26,1	29,4	11,5	20,8	..	25,9
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	8,7	14,7	11,5	4,2	-	11,6
Egyéb	6,2	8,1	8,2	16,7	..	7,9

* Mivel a válaszadók több motívumot is megjelöltek a %-ok összege meghaladja a 100-at (N= 656).

**5.7. FELTÉTELESEN HÁROM GYERMEKRE IS VÁLLALKOZÓ KÉTGYERMEKES NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI,
ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT**

A harmadik gyermek vállalásának feltétele	Iskolai végzettség					Összesen
	8 ált. -nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás- tanuló iskolát	
	végzett					

SZÁM

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	16	86	93	20	30	245
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiú/lány lesz	8	81	45	15	23	172
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	21	106	67	13	28	235
" fiatalabb korban jut önálló lakáshoz	9	61	45	14	21	151
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	13	69	46	15	20	164
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	6	50	33	15	14	118
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	8	56	69	15	22	170
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	-	10	30	25	11	76
Egyéb	5	18	14	10	5	52
 * A válaszadók száma	 47	 252	 208	 63	 86	 656

SZÁZALÉK

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	34,0	34,1	44,7	31,7	34,9	37,3
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiú/lány lesz	17,0	32,1	31,6	23,8	26,7	26,2
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	44,7	42,1	32,2	20,6	32,6	35,8
" fiatalabb korban jut önálló lakáshoz	19,1	24,2	21,6	22,2	24,4	23,0
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	27,7	27,4	22,1	23,8	23,3	25,0
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	12,8	19,8	15,7	23,8	16,3	18,0
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	17,0	22,2	33,2	23,8	25,6	25,8
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	-	4,0	14,4	39,7	12,8	11,6
Egyéb	10,6	7,1	6,7	15,9	5,8	7,9

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 656).

5.8. FELTÉTELESEN HÁROM GYERMEKRE IS VÁLLALKOZÓ KÉTGYERMEKES NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI,
FOGLALKOZÁS SZERINT

A harmadik gyermek vállalásának feltétele	Foglalkozás							
	Irányító, értelmi- ségi	Egyéb szellemi	Munkás (fizikai irányító)	Szövetke- zeti paraszt	Kisáru- termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Összesen
Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	16	108	80	3	-	32	6	245
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiu/lány lesz	9	61	74	3	-	24	1	172
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	9	83	102	4	-	35	2	235
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	12	57	63	3	-	13	2	151
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	12	63	62	4	-	23	-	164
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	11	44	47	3	-	13	-	118
" a gyermekek megfelelő színvonalú felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	14	82	58	3	-	13	-	170
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	20	39	13	1	1	2	-	76
Egyéb	7	21	13	2	-	8	1	52
* A válaszadók száma	47	263	242	14	1	83	6	656

SZÁZALÉK

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	34,0	41,1	33,1	21,4	-	38,6	..	37,3
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiu/lány lesz	19,1	23,2	30,6	21,4	-	28,9	..	26,2
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	19,1	31,6	42,1	28,6	-	42,2	..	35,8
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	25,5	21,7	26,0	21,4	-	15,7	..	23,0
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	25,5	24,0	25,6	28,6	-	27,7	-	25,0
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	23,4	16,7	19,4	21,4	-	15,7	-	18,0
" a gyermekek megfelelő színvonalú felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	29,8	31,2	24,0	21,4	-	15,7	-	25,9
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	42,6	14,8	5,4	7,1	..	2,4	-	11,6
Egyéb	14,9	8,0	5,4	14,3	-	9,6	..	7,9

* Mivel egy válaszadó több motívumot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 656).

**5.9. FELTÉTELESEN HÁROM GYERMEKRE IS VÁLLALKOZÓ KÉTGYERMEKES NŐK DÖNTÉSI MOTIVUMAI
TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT**

A harmadik gyermek vállalásának feltétele	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	39	111	95	245
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiú/lány lesz	23	69	80	172
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	33	103	99	235
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	38	59	54	151
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	35	69	60	164
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	20	41	57	118
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	30	75	65	170
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	14	43	19	76
Egyéb	5	32	15	52
* A válaszadók száma	111	283	261	656

SZÁZALÉK

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	35,1	39,2	36,4	37,3
" biztos lett volna abban, hogy következő gyermeke fiú/lány lesz	20,7	24,4	30,7	26,2
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	29,7	36,4	37,9	35,8
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	34,2	20,8	20,7	23,0
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	31,5	24,4	23,0	25,0
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	18,0	14,5	21,8	18,0
" a gyermekek megfelelő színvonalu felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	27,0	26,5	24,9	25,9
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	12,6	15,2	7,3	11,6
Egyéb	4,5	11,3	5,7	7,9

* Mivel egy válaszadó több motívumot is megjelölhetett a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 656).

5.10. FELTÉTELESEN HÁROM GYERMEKRE IS VÁLLALKOZÓ KÉTGYERMEKES NŐK MOTÍVUMAI
A LAKÁSSAL VALÓ ELÉGEDETTSÉG SZERINT

A harmadik gyermek vállalásának feltétele	Jelenlegi lakásával		
	elégedett	nem elégedett	összesen

SZÁM

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	162	83	245
" biztos lett volna abban, hogy a következő gyermeke fiú/lány lesz	121	51	172
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	134	100	235
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	85	66	151
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	61	103	164
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	80	37	117
" a gyermekek megfelelő színvonalú felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	113	56	170
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	54	22	76
Egyéb	40	11	51
* A válaszadók száma	422	232	654**

SZÁZALÉK

Ha nem lettek volna egészségügyi, vagy családi problémái	38,4	35,8	37,5
" biztos lett volna abban, hogy a következő gyermeke fiú/lány lesz	28,7	22,0	26,3
" anyagi körülményei kedvezőbben alakulnak	31,8	43,1	35,9
" fiatalabb korban jutnak önálló lakáshoz	20,1	28,4	23,1
Nagyobb, komfortosabb lakás esetén	14,5	44,4	25,1
Ha gyermeke elhelyezését, gondozását megfelelően tudta volna biztosítani	19,0	15,9	17,8
" a gyermekek megfelelő színvonalú felnevelését a későbbiekben is biztosítva látja	26,8	24,1	26,0
" munkájában, szakmai fejlődésében nem hátráltatja	12,8	9,5	11,6
Egyéb	9,5	4,7	7,8

* Mivel egy válaszadó több motívumot is megjelölhetett a %-ok összege a 100%-t meghaladja (N= 654).
** Két személynek a kérdést nem kellett feltenni.

**5.11. A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK DÖNTÉSI MOTIVUMAI A HÁROMGYERMEKES NŐK
ÉLETKORA SZERINT**

A harmadik gyermek vállalásának indoka	Életkor					Összesen
	30 éves vagy kevesebb	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 - 50	
		éves				

SZÁM

Eredetileg is három gyermeket tervezett	51	56	13	3	1	124
Egyéb okból	127	104	36	10	9	286
Ezen belül:*						
uj házasságból is kívánt gyermekeket	14	11	12	6	3	46
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett, és megtartotta	76	66	19	5	3	169
a meglévő gyermekek kívánságára	19	15	3	-	-	37
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	29	45	13	2	-	89
a férje szeretett volna még egy gyermeket	44	29	16	5	2	96
a kiegyensúlyozott házasságot biztosítása miatt	19	16	4	2	-	41
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését	22	22	9	-	1	54
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	31	27	3	-	-	61
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	13	10	1	1	-	25
úgy gondolta, a több gyermeket szülőket az emberek jobban megbecsülik	12	18	4	2	-	36
más ok	6	4	2	2	-	14
	25	27	3	1	2	58
Összesen	178	160	49	13	10	410

SZÁZALÉK

Eredetileg is három gyermeket tervezett	28,7	35,0	26,5	..	..	30,2
Egyéb okból	71,3	65,0	73,5	..	..	69,8
Ezen belül:*						
uj házasságból is kívánt gyermekeket	11,0	10,6	33,3	..	..	16,1
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és megtartotta	59,8	63,5	52,8	..	..	59,1
a meglévő gyermekek kívánságára	15,0	14,4	8,3	-	-	12,9
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	22,8	43,3	36,1	..	-	31,1
a férje szeretett volna még egy gyermeket	34,6	27,9	44,4	..	..	33,6
a kiegyensúlyozott házasságot biztosítása miatt	15,0	15,4	11,1	..	-	14,3
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is	17,3	21,2	25,0	-	..	18,9
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	24,4	26,0	8,3	-	-	21,3
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	10,2	9,6	2,8	..	-	8,7
úgy gondolta, a több gyermeket szülőket az emberek jobban megbecsülik	9,4	17,3	11,1	..	-	12,6
más ok	4,7	3,8	5,6	..	-	4,9
	19,7	26,0	8,3	..	..	20,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	..	100,0

*Mivel egy válaszadó több okot is megjelölt, a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 286).

**5.12. A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK DÖNTÉSI MOTIVUMAI, A HÁROMGYERMEKES NŐK
ISKOLAI VÉGZETTSÉGE SZERINT**

A harmadik gyermek vállalásának indoka	Iskolai végzettség					Összesen
	8 ált.-nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás- tanuló iskolát	
	végzett					

SZÁM

Eredetileg is három gyermeket tervezett	22	61	21	11	9	124
Egyéb okból	45	151	47	8	35	286
Ezen belül:*						
új házasságból is kívánt gyermeket	12	22	4	1	7	46
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és meg- tartotta	29	98	20	3	19	169
a meglévő gyermekek kivánságára	6	20	10	-	1	37
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	10	30	25	14	10	89
a férje szeretett volna még egy gyermeket	20	57	8	1	9	96
a kiegyensúlyozott házasságot biztosítása miatt	4	25	6	2	4	41
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is	5	20	19	6	4	54
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	8	35	9	1	8	61
az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	5	11	2	1	6	25
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszóttak	5	16	7	2	6	36
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	3	8	1	-	2	14
más ok	3	33	13	4	5	58
Összesen	67	212	68	19	44	410

SZÁZALÉK

Eredetileg is három gyermeket tervezett	32,8	28,8	30,9	..	20,5	30,2
Egyéb okból	67,2	71,2	69,1	..	79,5	69,8
Ezen belül:*						
új házasságból is kívánt gyermeket	26,7	14,6	8,5	..	20,0	16,1
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és meg- tartotta	64,4	64,9	42,5	..	54,3	59,1
a meglévő gyermekek kivánságára	13,3	13,2	21,3	-	2,9	12,9
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	22,2	19,9	53,2	..	28,6	31,1
a férje szeretett volna még egy gyermeket	44,4	37,7	17,0	..	25,7	33,6
a kiegyensúlyozott házasságot biztosítása miatt	8,9	16,6	12,8	..	11,4	14,3
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is	11,1	13,2	40,4	..	11,4	18,9
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	17,8	23,2	19,1	..	22,9	21,3
az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	11,1	7,3	4,3	..	17,1	8,7
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszóttak	11,1	10,6	14,9	..	17,1	12,6
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	4,4	5,3	2,1	-	5,7	4,9
más ok	6,7	21,9	27,7	..	14,3	20,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Mivel egy válaszadó több motívumot is megjelölt, a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 286).

**5.13 A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK DÖNTÉSI MOTIVUMAI A HÁROMGYERMEKES NŐK
NÉHÁNY FOGLALKOZÁSI CSOPORTJÁBAN***

A harmadik gyermek vállalásának indoka	Foglalkozási csoportok			
	Szellemi foglalkozásu (értelmiségi nélkül)	Munkás fizikai	Eltartott	Összesen**
SZÁM				
Eredetileg is három gyermeket tervezett	27	47	33	124
Egyéb okból ***	61	123	77	286
Ezen belül: ***				
új házasságból is kívánt gyermeket	11	26	8	46
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és megtartotta	29	79	47	169
a meglévő gyermekek kívánságára	11	13	10	37
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	28	24	20	89
a férje szeretett volna még egy gyermeket	15	43	32	96
a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt	7	13	15	41
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek fel- nevelését is	18	13	12	54
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	11	36	11	61
az állam által nyújtott kedvez- mények megfelelő feltételeket biztosítottak	4	15	6	25
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	9	15	8	36
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	2	6	3	14
más ok	17	14	19	58
Összesen	88	170	110	410
SZÁZALÉK				
Eredetileg is három gyermeket tervezett	30,7	27,6	30,0	30,2
Egyéb okból ***	69,3	72,4	70,0	69,8
Ezen belül: ***				
új házasságból is kívánt gyermeket	18,0	21,1	10,4	16,1
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és megtartotta	47,5	64,2	61,0	69,1
a meglévő gyermekek kívánságára	18,0	10,6	13,0	12,9
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	45,9	19,5	26,0	31,1
a férje szeretett volna még egy gyermeket	24,6	35,0	41,6	33,6
a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt	11,5	10,6	19,5	14,3
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek fel- nevelését is	29,5	10,6	15,6	18,9
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	18,0	29,3	14,3	21,3
az állam által nyújtott kedvez- mények megfelelő feltételeket biztosítottak	6,6	12,2	7,8	8,7
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	14,8	12,2	10,4	12,6
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	3,3	4,9	3,9	4,9
más ok	27,9	11,4	24,7	20,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

* A kis mintaelemszámok miatt az oszlopok nem tartalmazzák az értelmiségi (18 fő), a szövetkezeti paraszt (23 fő) és a nyugdíjas (1 fő) foglalkozásuk részadatait. Munkás irányító, kisárutermelő a népességben belül nem volt.

** Az összesen oszlop a + alatt felsorolt foglalkozásokhoz tartozók adatait is magában foglalja.

*** Mivel egy válaszadó több motívumot is említhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja (N=286)

5.14. A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK DÖNTÉSI MOTIVUMAI A HÁROMGYERMEKES NŐKNÉL
TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

A harmadik gyermek vállalásának indoka	Településtípus			
	Budapest	Város	Község	Összesen
SZÁM				
Eredetileg is három gyermeket tervezett	18	28	78	124
Egyéb okból	25	102	159	286
Ezen belül:*				
új házasságból is kívánt gyermeket	6	14	26	46
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és meg- tartotta	10	50	109	169
a meglévő gyermekek kivánságára	6	10	21	37
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	15	28	46	89
a férje szeretett volna még egy gyermeket	6	28	62	96
a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt	4	10	27	41
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is	7	16	31	54
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	5	22	34	61
az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	1	7	17	25
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	2	11	23	36
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	-	4	10	14
más ok	8	30	20	58
Összesen	43	130	237	410
SZÁZALÉK				
Eredetileg is három gyermeket tervezett	41,9	21,5	32,9	30,2
Egyéb okból	58,1	78,5	67,1	69,8
Ezen belül:*				
új házasságból is kívánt gyermeket	24,0	13,7	16,4	16,1
nem akart már több gyermeket, de teherbe esett és meg- tartotta	40,0	49,0	68,6	59,1
a meglévő gyermekek kivánságára	24,0	9,8	13,2	12,9
a gyermeknevelést kedvezően befolyásolja, ha több testvére van	60,0	27,5	28,9	31,1
a férje szeretett volna még egy gyermeket	24,0	27,5	39,0	33,6
a kiegyensúlyozott házasság biztosítása miatt	16,0	9,8	17,0	14,3
anyagi helyzetük lehetővé tette több gyermek felnevelését is	28,0	15,7	19,5	18,9
kedvezőbb lakáshelyzetük miatt	20,0	21,6	21,4	21,3
az állam által nyújtott kedvezmények megfelelő feltételeket biztosítottak	4,0	5,9	10,7	8,7
a gyermek gondozásával kapcsolatos problémák megoldhatónak látszottak	8,0	10,8	14,5	12,6
ugy gondolta, a több gyermekes szülőket az emberek jobban megbecsülik	-	3,9	6,3	4,9
más ok	32,0	29,4	12,6	20,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölt, a %-ok összege a 100-at meghaladja (N= 286).

6.1. Az EGY- ÉS A KÉTGYERMEKES CSALÁDOK
(Az egygyermekesek helyzete)

Életkor	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen

SZÁM
Kétgyermekes nők

30 éves vagy fiatalabb	87	364	112	563	88	353	139	580	340	177	38	555
31 - 35 éves	118	504	158	780	119	505	165	789	481	248	51	780
36 - 40 "	18	90	36	144	23	95	30	148	83	50	18	151
41 - 45 "	6	24	9	39	8	28	5	41	25	10	5	40
46 éves vagy idősebb	4	10	5	19	5	12	4	21	13	4	4	21
Összesen	233	992	320	1 545	243	993	343	1 579	942	489	116	1 547

Háromgyermekes nők

30 éves vagy fiatalabb	32	90	41	163	25	90	45	160	111	36	8	155
31 - 35 éves	30	84	33	147	17	98	37	152	104	37	6	147
36 - 40 "	10	19	10	39	5	28	9	42	24	11	-	35
41 - 45 "	6	3	2	11	5	5	2	12	7	3	1	11
46 éves vagy idősebb	3	5	2	10	2	6	2	10	7	2	1	10
Összesen	81	201	88	370	54	227	95	376	253	89	16	358

Együtt

30 éves vagy fiatalabb	135	476	162	773	126	465	197	788	488	220	46	754
31 - 35 éves	158	608	203	969	144	629	214	987	609	300	82	971
36 - 40 "	32	118	51	201	29	130	49	208	115	66	21	202
41 - 45 "	13	29	15	57	14	36	11	61	37	15	6	58
46 éves vagy idősebb	11	20	9	40	13	23	6	42	28	8	5	42
Összesen	349	1 251	440	2 040	326	1 283	477	2 086	1 277	609	141	2 027

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

30 éves vagy fiatalabb	15,4	64,7	19,9	100,0	15,1	60,9	24,0	100,0	61,3	31,9	6,8	100,0
31 - 35 éves	15,1	64,6	20,3	100,0	15,1	64,0	20,9	100,0	61,7	31,8	6,5	100,0
36 - 40 "	12,5	62,5	25,0	100,0	15,5	64,2	20,3	100,0	55,0	33,1	11,9	100,0
41 - 45 "	15,4	61,5	23,1	100,0	19,5	68,3	12,2	100,0	62,5	25,0	12,5	100,0
46 éves vagy idősebb	21,1	52,6	26,3	100,0	23,8	57,1	19,1	100,0	62,0	19,0	19,0	100,0
Összesen	15,1	64,2	20,7	100,0	15,4	62,9	21,7	100,0	60,9	31,6	7,5	100,0

Háromgyermekes nők

30 éves vagy fiatalabb	19,6	55,2	25,2	100,0	15,6	56,3	28,1	100,0	71,6	23,2	5,2	100,0
31 - 35 éves	20,4	57,1	22,5	100,0	11,2	64,5	24,3	100,0	70,7	25,2	4,1	100,0
36 - 40 "	25,6	46,8	25,6	100,0	11,9	66,7	21,4	100,0	68,6	31,4	-	100,0
41 - 45 "	54,5	27,3	18,2	100,0	41,7	41,7	16,6	100,0	63,6	27,3	9,1	100,0
46 éves vagy idősebb	30,0	50,0	20,0	100,0	20,0	60,0	20,0	100,0	70,0	20,0	10,0	100,0
Összesen	21,9	54,3	23,8	100,0	14,4	60,4	25,2	100,0	70,7	24,9	4,4	100,0

Együtt

30 éves vagy fiatalabb	17,5	61,6	20,9	100,0	16,0	59,0	25,0	100,0	64,7	29,2	6,1	100,0
31 - 35 éves	16,3	62,8	20,9	100,0	14,6	63,7	21,7	100,0	62,7	30,9	6,4	100,0
36 - 40 "	15,9	58,7	25,4	100,0	13,9	62,5	23,6	100,0	56,9	32,7	10,4	100,0
41 - 45 "	22,8	50,9	26,3	100,0	23,0	59,0	18,0	100,0	63,8	25,9	10,3	100,0
46 éves vagy idősebb	27,5	50,0	22,5	100,0	30,9	54,8	14,3	100,0	66,7	19,0	14,3	100,0
Összesen	17,1	61,3	21,6	100,0	15,6	61,5	22,9	100,0	63,0	30,0	7,0	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA ÉLETKOR SZERINT *
a kétgyermekesekéhez képest)

Család életszíntvonal szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Életkor
Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	

SZÁM
Kétgyermekes nők

409	172	11	592	145	227	217	589	166	102	320	588	30 éves vagy fiatalabb
576	222	15	813	155	307	344	806	190	128	498	816	31 - 35 éves
105	48	3	156	38	57	55	150	43	30	77	150	36 - 40 "
30	12	2	44	11	16	15	42	16	7	20	43	41 - 45 "
13	8	1	22	7	7	8	22	6	7	9	22	46 éves vagy idősebb
1 133	462	32	1 627	356	614	639	1 609	421	274	924	1 619	Összesen

Háromgyermekes nők

123	45	1	169	37	60	66	163	38	31	93	162	30 éves vagy fiatalabb
119	37	3	159	26	56	68	150	32	20	102	154	31 - 35 éves
30	13	-	43	10	15	18	43	7	8	26	42	36 - 40 "
11	1	-	12	5	4	3	12	4	3	5	12	41 - 45 "
7	3	-	10	3	2	4	9	4	-	6	10	46 éves vagy idősebb
290	99	4	393	81	137	159	377	85	63	232	380	Összesen

Együtt

572	227	12	811	199	302	297	798	220	144	435	799	30 éves vagy fiatalabb
728	277	19	1 024	193	382	430	1 005	236	159	644	1 019	31 - 35 éves
146	64	6	216	49	80	80	209	54	45	112	211	36 - 40 "
46	15	3	64	17	21	23	61	21	12	29	62	41 - 45 "
28	14	1	43	15	15	12	42	14	10	18	42	46 éves vagy idősebb
1 520	597	41	2 158	473	800	842	2 115	545	370	1 218	2 133	Összesen

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

69,1	29,0	1,9	100,0	24,6	38,5	36,9	100,0	28,2	17,4	54,4	100,0	30 éves vagy fiatalabb
70,8	27,3	1,9	100,0	19,2	38,1	42,7	100,0	23,3	15,7	61,0	100,0	31 - 35 éves
67,3	30,8	1,9	100,0	25,3	38,0	36,7	100,0	28,7	20,0	51,3	100,0	36 - 40 "
68,2	27,3	4,5	100,0	26,2	38,1	35,7	100,0	37,2	16,3	46,5	100,0	41 - 45 "
59,1	36,4	4,5	100,0	31,8	31,8	36,4	100,0	27,3	31,8	40,9	100,0	46 éves vagy idősebb
69,6	28,4	2,0	100,0	22,1	38,2	39,7	100,0	26,0	16,9	57,1	100,0	Összesen

Háromgyermekes nők

72,8	26,6	0,6	100,0	22,7	36,8	40,5	100,0	23,5	19,1	57,4	100,0	30 éves vagy fiatalabb
74,8	23,3	1,9	100,0	17,3	37,3	45,4	100,0	20,8	13,0	66,2	100,0	31 - 35 éves
69,8	30,2	-	100,0	23,3	34,9	41,8	100,0	16,7	21,4	61,9	100,0	36 - 40 "
81,7	8,3	-	100,0	41,7	33,3	25,0	100,0	33,3	25,0	41,7	100,0	41 - 45 "
70,0	30,0	-	100,0	33,3	22,2	44,5	100,0	40,0	-	60,0	100,0	46 éves vagy idősebb
73,8	25,2	1,0	100,0	21,5	36,3	42,2	100,0	22,4	16,6	61,0	100,0	Összesen

Együtt

70,5	28,0	1,5	100,0	24,9	37,9	37,2	100,0	27,5	18,0	54,5	100,0	30 éves vagy fiatalabb
71,0	27,1	1,8	100,0	19,2	38,0	42,8	100,0	23,2	15,6	61,2	100,0	31 - 35 éves
67,6	29,6	2,8	100,0	23,4	36,3	38,3	100,0	25,6	21,3	53,1	100,0	36 - 40 "
71,9	23,4	4,7	100,0	27,9	34,4	37,7	100,0	33,9	19,4	46,7	100,0	41 - 45 "
65,1	32,6	2,3	100,0	35,7	35,7	28,6	100,0	33,3	23,8	42,9	100,0	46 éves vagy idősebb
70,4	27,7	1,9	100,0	22,4	37,8	39,8	100,0	25,6	17,3	57,1	100,0	Összesen

Iskolai végzettség	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen
SZÁM												
<i>Kétgyermekes nők</i>												
Nem járt iskolába	-	2	1	3	1	2	1	4	2	1	-	3
8 általánosnál kevesebb osztályt	14	50	29	93	18	57	19	94	54	23	10	87
8 általánost	111	443	148	702	110	458	155	723	430	207	53	690
Középisikolát	71	269	77	417	63	266	94	423	262	138	29	429
Egyetem-, főiskolát	9	74	28	111	19	66	28	113	69	38	10	117
Szaktmunkás-tanuló iskolát	28	254	37	219	32	144	46	222	125	82	14	221
Összesen	233	992	320	1 545	243	993	343	1 579	942	489	116	1 547
<i>Háromgyermekes nők</i>												
Nem járt iskolába	2	-	-	2	-	2	-	2	2	-	-	2
8 általánosnál kevesebb osztályt	16	26	9	51	15	29	10	54	34	10	1	45
8 általánost	36	106	52	194	27	110	56	193	132	41	12	185
Középisikolát	14	35	17	66	5	45	16	66	45	21	1	67
Egyetem-, főiskolát	3	10	4	17	2	13	4	19	9	7	2	18
Szaktmunkás-tanuló iskolát	10	24	6	40	5	28	9	42	31	10	-	41
Összesen	81	201	88	370	54	227	95	376	253	89	16	358
<i>Együtt</i>												
Nem járt iskolába	2	7	1	10	1	8	1	10	6	3	-	9
8 általánosnál kevesebb osztályt	44	98	46	188	46	107	40	193	119	42	15	176
8 általánost	162	576	223	961	148	601	236	985	605	263	69	937
Középisikolát	86	307	95	488	70	313	112	495	309	162	30	601
Egyetem-, főiskolát	12	84	32	128	21	79	32	132	78	45	12	135
Szaktmunkás-tanuló iskolát	43	179	43	265	40	175	56	271	160	94	15	269
Összesen	349	1 251	440	2 040	326	1 283	477	2 086	1 277	609	141	2 027
SZÁZALÉK												
<i>Kétgyermekes nők</i>												
Nem járt iskolába	-	..	-	..	..	..	..	..	..	..	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	15,1	53,8	31,1	100,0	19,2	60,6	20,2	100,0	62,1	26,4	11,5	100,0
8 általánost	15,8	63,1	21,1	100,0	15,2	83,3	21,5	100,0	62,3	30,0	7,7	100,0
Középisikolát	17,0	64,5	16,5	100,0	14,9	62,9	22,2	100,0	61,1	32,2	6,7	100,0
Egyetem-, főiskolát	8,1	66,7	25,2	100,0	16,8	58,4	24,8	100,0	59,0	32,5	8,5	100,0
Szaktmunkás-tanuló iskolát	12,8	70,3	16,9	100,0	14,4	64,9	20,7	100,0	56,6	37,1	6,3	100,0
Összesen	15,1	64,2	20,7	100,0	15,4	62,9	21,7	100,0	60,9	31,6	7,5	100,0
<i>Háromgyermekes nők</i>												
Nem járt iskolába	..	-	-	..	..	..	..	..	..	-	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	31,4	51,0	17,6	100,0	27,8	53,7	18,5	100,0	75,6	22,2	2,2	100,0
8 általánost	18,0	54,6	26,8	100,0	14,0	57,0	29,0	100,0	71,4	22,2	6,4	100,0
Középisikolát	21,2	53,0	25,8	100,0	7,6	68,2	24,2	100,0	67,2	31,5	1,5	100,0
Egyetem-, főiskolát	17,8	58,9	23,5	100,0	10,5	59,1	21,1	100,0	50,0	38,9	11,1	100,0
Szaktmunkás-tanuló iskolát	25,0	60,0	15,0	100,0	11,9	66,7	21,4	100,0	75,0	24,4	-	100,0
Összesen	21,9	54,3	23,8	100,0	14,4	60,4	25,2	100,0	70,7	24,9	4,4	100,0
<i>Együtt</i>												
Nem járt iskolába	..	-	-	..	..	..	..	..	..	-	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	23,4	52,1	24,5	100,0	23,8	55,4	20,8	100,0	67,0	23,9	6,5	100,0
8 általánost	16,9	59,9	23,7	100,0	15,0	61,0	24,0	100,0	64,6	28,1	7,3	100,0
Középisikolát	17,6	62,8	19,5	100,0	14,1	63,2	22,7	100,0	61,7	32,3	6,0	100,0
Egyetem-, főiskolát	8,4	65,6	25,0	100,0	15,9	59,8	24,3	100,0	57,8	33,3	8,9	100,0
Szaktmunkás-tanuló iskolát	16,2	67,5	16,3	100,0	14,8	64,6	20,6	100,0	59,5	34,9	5,6	100,0
Összesen	17,7	61,3	21,0	100,0	15,5	61,5	22,9	100,0	63,9	30,0	6,1	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleményével nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT *
a kétgyermekesekéhez képest)

Család életszínvonal szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Iskolai végzettség
Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	
SZÁM												
Kétgyermekes nők												
4	-	-	4	2	1	1	4	1	1	2	4	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
71	28	1	100	32	42	26	100	31	20	43	94	
523	214	14	751	154	315	266	735	195	154	393	742	
309	118	5	432	98	139	194	431	115	56	267	438	
80	33	2	115	28	28	59	115	29	7	80	116	
146	69	10	225	42	89	93	224	50	36	139	225	
1 133	462	32	1 627	356	614	639	1 609	421	274	924	1 619	Összesen
Háromgyermekes nők												
2	-	-	2	1	1	-	2	-	2	-	2	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
50	9	-	59	13	29	13	55	15	13	25	53	
144	55	3	202	42	66	85	193	49	29	118	196	
46	21	-	67	13	23	32	68	13	10	44	67	
13	5	1	19	3	5	11	19	1	-	18	19	
35	9	-	44	9	13	18	40	7	9	27	43	
290	99	4	393	81	137	159	377	85	63	232	380	Összesen
Együtt												
8	2	-	10	3	5	1	9	2	5	3	10	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
159	47	4	210	61	89	52	202	63	44	89	196	
716	290	18	1 024	211	408	376	995	260	202	544	1 006	
358	142	5	505	114	162	229	505	130	66	315	511	
93	38	3	134	31	33	70	134	30	7	98	135	
186	78	11	275	53	103	114	270	60	46	169	275	
1 520	597	41	2 158	473	800	842	2 115	545	370	1 218	2 133	Összesen
SZÁZALÉK												
Kétgyermekes nők												
..	-	-	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
71,0	28,0	1,0	100,0	32,0	42,0	26,0	100,0	33,0	21,3	45,7	100,0	
69,6	28,5	1,9	100,0	20,9	42,9	36,2	100,0	26,3	20,8	52,9	100,0	
71,5	27,3	1,2	100,0	22,7	32,3	45,0	100,0	26,3	12,8	60,9	100,0	
69,6	28,7	1,7	100,0	24,3	24,3	51,4	100,0	25,0	6,0	69,0	100,0	
64,9	30,7	4,4	100,0	18,8	39,7	41,5	100,0	22,2	16,0	61,8	100,0	
69,6	28,4	2,0	100,0	22,1	38,2	39,7	100,0	26,0	16,9	57,1	100,0	Összesen
Háromgyermekes nők												
..	-	-	..	..	..	-	..	..	-	-	..	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
84,7	15,3	-	100,0	23,6	52,7	23,7	100,0	28,3	24,5	47,2	100,0	
71,3	27,2	1,5	100,0	21,8	34,2	44,0	100,0	25,0	14,8	60,2	100,0	
68,7	31,3	-	100,0	19,1	33,8	47,1	100,0	19,4	14,9	65,7	100,0	
68,4	26,3	5,3	100,0	15,8	26,3	57,9	100,0	5,3	-	94,7	100,0	
79,5	20,5	-	100,0	22,5	32,5	45,0	100,0	16,3	20,9	62,8	100,0	
73,8	25,2	1,0	100,0	21,5	36,3	42,2	100,0	22,4	16,6	61,0	100,0	Összesen
Együtt												
..	..	-	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nem járt iskolába 8 általánosnál kevesebb osztályt 8 általánost Középiskolát Egyetemet, főiskolát Szakmunkás- tanuló iskolát } végzett
75,7	22,4	1,9	100,0	30,2	44,1	25,7	100,0	32,1	22,4	45,5	100,0	
69,9	28,3	1,8	100,0	21,2	41,0	37,8	100,0	25,8	20,1	54,1	100,0	
70,9	28,1	1,0	100,0	22,6	32,1	45,3	100,0	25,4	12,9	61,7	100,0	
69,4	28,4	2,2	100,0	23,1	24,6	52,3	100,0	22,2	5,2	72,6	100,0	
67,6	28,4	4,0	100,0	19,6	38,1	42,3	100,0	21,8	16,7	61,5	100,0	
70,4	27,7	1,9	100,0	22,4	37,8	39,8	100,0	25,6	17,3	57,1	100,0	Összesen

Foglalkozás	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen

SZÁM
Kétgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	10	58	20	88	18	49	24	91	51	30	9	90
Egyéb szellemi	80	362	103	545	81	360	109	550	344	183	37	564
Munkás fizikai	97	374	141	612	99	376	151	626	374	190	47	611
Munkás irányító	1	7	-	8	-	7	1	8	8	2	-	8
Szövetkezeti paraszt	7	39	7	53	8	40	7	56	29	21	6	56
Kisárutermelő	1	3	-	4	-	4	-	4	2	2	-	4
Eltartott	29	147	47	223	35	148	48	231	127	59	16	202
Nyugdíjas	8	2	2	12	1	8	3	13	9	2	1	12
Összesen	233	992	320	1 545	243	993	343	1 579	942	489	116	1 547

Háromgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	2	10	3	15	2	12	4	18	9	7	2	18
Egyéb szellemi	19	43	21	83	9	55	21	85	58	24	3	85
Munkás fizikai	32	90	33	155	26	88	39	153	105	35	8	148
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	6	8	7	21	3	12	5	20	12	10	-	22
Kisárutermelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	22	49	24	95	14	59	26	99	69	12	3	84
Nyugdíjas	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Összesen	81	201	88	370	54	227	95	376	253	89	16	358

Együtt

Irányító, értelmiségi	12	68	23	103	20	61	28	109	60	37	11	108
Egyéb szellemi	101	407	127	635	91	420	133	644	406	211	40	657
Munkás fizikai	147	494	190	831	138	498	206	842	522	239	58	820
Munkás irányító	1	7	-	8	-	7	1	8	6	2	-	8
Szövetkezeti paraszt	14	50	16	80	13	54	16	83	44	35	6	85
Kisárutermelő	1	3	-	4	-	4	-	4	2	2	-	4
Eltartott	65	218	82	365	63	228	90	381	227	80	24	331
Nyugdíjas	8	4	2	14	1	11	3	15	10	3	1	14
Összesen	349	1 251	440	2 040	326	1 283	477	2 086	1 277	609	141	2 027

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	11,4	65,9	22,7	100,0	19,8	53,8	26,4	100,0	56,7	33,3	10,0	100,0
Egyéb szellemi	14,7	66,4	18,9	100,0	14,7	65,6	19,8	100,0	61,0	32,4	6,6	100,0
Munkás fizikai	15,8	61,2	23,0	100,0	15,8	60,1	24,1	100,0	61,2	31,1	7,7	100,0
Munkás irányító	..	..	-	..	-	..	..	..	..	..	-	..
Szövetkezeti paraszt	13,2	73,6	13,2	100,0	16,1	71,4	12,5	100,0	51,8	37,5	10,7	100,0
Kisárutermelő	..	..	-	..	-	..	..	..	..	..	-	..
Eltartott	13,0	65,9	21,1	100,0	15,2	64,1	20,7	100,0	62,9	29,2	7,9	100,0
Nyugdíjas	66,6	16,7	16,7	100,0	7,7	69,2	23,1	100,0	75,0	16,7	8,3	100,0
Összesen	15,1	64,2	20,7	100,0	15,4	62,9	21,7	100,0	60,9	31,6	7,5	100,0

Háromgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	13,3	66,7	20,0	100,0	11,1	56,7	22,2	100,0	50,0	38,9	11,1	100,0
Egyéb szellemi	22,9	51,8	25,3	100,0	10,6	64,7	24,7	100,0	56,2	28,2	3,6	100,0
Munkás fizikai	20,6	58,1	21,3	100,0	17,0	57,5	25,5	100,0	71,0	23,6	5,4	100,0
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	28,6	38,1	33,3	100,0	15,0	60,0	25,0	100,0	54,5	45,5	-	100,0
Kisárutermelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	23,2	51,6	25,2	100,0	14,1	59,6	26,3	100,0	82,1	14,3	3,6	100,0
Nyugdíjas	-	..	-	..	-	..	-	..	-	..	-	..
Összesen	21,9	54,3	23,8	100,0	14,4	60,4	25,2	100,0	70,6	24,9	4,5	100,0

Együtt

Irányító, értelmiségi	11,7	66,0	22,3	100,0	18,3	56,0	25,7	100,0	55,6	34,2	10,2	100,0
Egyéb szellemi	15,9	64,1	20,0	100,0	14,1	65,2	20,7	100,0	61,8	32,1	6,1	100,0
Munkás fizikai	17,7	59,4	22,9	100,0	16,4	59,1	24,5	100,0	63,7	29,1	7,2	100,0
Munkás irányító	..	..	-	..	-	..	..	..	..	..	-	..
Szövetkezeti paraszt	17,5	62,5	20,0	100,0	15,7	65,1	19,2	100,0	51,7	41,2	7,1	100,0
Kisárutermelő	..	..	-	..	-	..	..	..	..	..	-	..
Eltartott	17,8	59,7	22,5	100,0	16,5	59,8	23,7	100,0	68,6	24,2	7,2	100,0
Nyugdíjas	57,1	28,6	14,3	100,0	6,7	73,3	20,0	100,0	71,4	21,4	7,2	100,0
Összesen	17,1	61,3	21,6	100,0	15,6	61,5	22,9	100,0	63,0	30,0	7,0	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA FOGLALKOZÁS SZERINT*
a kétgyermekesekéhez képest)

Család életszínvonalá szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermekek egyénisége szempontjából				Foglalkozás
Jobb	Ugyan-olyan	Ros- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Ros- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Ros- szabb	Összesen	
SZÁM												
Kétgyermekes nők												
58	29	2	89	24	24	42	90	25	8	58	91	Irányító, értelmiségi
401	156	9	566	116	200	248	564	139	79	351	569	Egyéb szellemi
457	175	17	649	140	251	251	642	160	121	359	640	Munkás fizikai
8	-	-	8	1	2	5	8	2	-	6	8	Munkás irányító
36	20	1	57	13	27	15	55	18	13	26	57	Szövetkezeti paraszt
3	1	-	4	2	2	-	4	1	-	3	4	Kisárutermelő
163	75	3	241	56	102	75	233	70	51	116	237	Eltartott
7	6	-	13	4	6	3	13	6	2	5	13	Nyugdíjas
1 133	462	32	1 627	356	614	639	1 609	421	274	924	1 619	Összesen
Háromgyermekes nők												
12	5	1	18	2	5	11	18	1	-	17	18	Irányító, értelmiségi
63	22	1	86	15	26	44	85	14	14	57	85	Egyéb szellemi
124	36	1	161	40	55	58	153	39	23	92	154	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
17	6	-	23	2	10	7	19	4	6	12	22	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
74	29	1	104	22	41	38	101	27	20	53	100	Eltartott
-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	Nyugdíjas
290	99	4	393	81	137	159	377	85	63	232	380	Összesen
Együtt												
70	34	3	107	26	29	53	108	26	8	75	109	Irányító, értelmiségi
469	181	10	660	135	227	296	658	155	93	414	662	Egyéb szellemi
630	230	19	879	198	333	330	861	220	163	478	861	Munkás fizikai
8	-	-	8	1	2	5	8	2	-	6	8	Munkás irányító
57	29	1	87	16	40	25	81	23	21	42	86	Szövetkezeti paraszt
3	1	-	4	2	2	-	4	1	-	3	4	Kisárutermelő
275	115	8	398	91	160	129	380	112	83	193	388	Eltartott
8	7	-	15	4	7	4	15	6	2	7	15	Nyugdíjas
1 520	597	41	2 158	473	800	842	2 115	545	370	1 218	2 133	Összesen
SZÁZALÉK												
Kétgyermekes nők												
65,2	32,6	2,2	100,0	26,7	26,7	46,6	100,0	27,5	8,8	63,7	100,0	Irányító, értelmiségi
70,8	27,6	1,6	100,0	20,6	35,4	44,0	100,0	24,4	13,9	61,7	100,0	Egyéb szellemi
70,4	27,0	2,6	100,0	21,8	39,1	39,1	100,0	25,0	16,9	56,1	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
63,2	35,1	1,7	100,0	23,6	49,1	27,3	100,0	31,6	22,8	45,6	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
67,7	31,1	1,2	100,0	24,0	43,8	32,2	100,0	29,5	21,5	49,0	100,0	Eltartott
53,6	46,2	-	100,0	30,8	46,2	23,0	100,0	46,2	15,4	38,4	100,0	Nyugdíjas
69,6	28,4	2,0	100,0	22,1	38,2	39,7	100,0	26,0	16,9	57,1	100,0	Összesen
Háromgyermekes nők												
66,6	27,5	5,6	100,0	11,1	27,8	61,1	100,0	5,6	-	94,4	100,0	Irányító, értelmiségi
73,3	25,6	1,1	100,0	17,6	30,6	51,8	100,0	16,5	16,5	67,0	100,0	Egyéb szellemi
77,0	22,4	0,6	100,0	26,1	36,0	37,9	100,0	25,3	14,9	59,8	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
73,9	26,1	-	100,0	10,5	52,6	36,9	100,0	18,2	27,3	54,5	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
71,2	27,9	0,9	100,0	21,8	40,6	37,6	100,0	27,0	20,0	53,0	100,0	Eltartott
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nyugdíjas
73,8	25,2	1,0	100,0	21,5	36,3	42,2	100,0	22,4	16,6	61,0	100,0	Összesen
Együtt												
65,4	31,8	2,8	100,0	24,1	26,9	49,0	100,0	23,9	7,3	68,8	100,0	Irányító, értelmiségi
71,1	27,4	1,5	100,0	20,5	34,5	45,0	100,0	23,4	14,0	62,6	100,0	Egyéb szellemi
71,7	26,2	2,1	100,0	23,0	38,7	38,3	100,0	25,6	18,9	55,5	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
65,5	33,3	1,2	100,0	19,8	49,4	30,8	100,0	26,7	24,4	48,9	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
69,1	26,9	2,0	100,0	23,9	42,1	34,0	100,0	28,9	21,4	49,7	100,0	Eltartott
53,3	46,7	-	100,0	26,7	46,6	26,7	100,0	40,0	13,3	46,7	100,0	Nyugdíjas
70,4	27,7	1,9	100,0	22,4	37,8	39,8	100,0	25,6	17,3	57,1	100,0	Összesen

Településtípus	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen

SZÁM
Kétgyermekes nők

Budapest	33	142	31	206	49	123	44	216	123	66	28	217
Város	73	374	132	579	74	385	134	593	367	198	30	593
Község	127	476	157	760	120	485	165	770	452	227	58	737
Összesen	233	992	320	1 545	243	993	343	1 579	942	489	116	1 547

Háromgyermekes nők

Budapest	11	20	8	39	9	24	6	39	29	8	1	38
Város	23	58	38	119	13	69	40	122	82	36	4	122
Község	47	123	42	212	32	134	49	215	142	45	11	198
Összesen	81	201	88	370	54	227	95	376	253	89	16	358

Együtt

Budapest	47	166	39	252	63	151	51	265	161	75	29	265
Város	104	444	174	722	92	469	179	740	465	241	34	740
Község	198	641	227	1 066	171	683	247	1 061	651	293	78	1 022
Összesen	349	1 251	440	2 040	326	1 283	477	2 086	1 277	609	141	2 027

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Budapest	16,0	68,9	15,1	100,0	22,7	56,9	20,4	100,0	56,7	30,4	12,9	100,0
Város	12,6	64,8	22,8	100,0	12,5	64,9	22,6	100,0	61,9	33,1	5,0	100,0
Község	16,7	62,6	20,7	100,0	15,6	63,0	21,4	100,0	61,3	30,8	7,9	100,0
Összesen	15,1	64,2	20,7	100,0	15,4	62,9	21,7	100,0	60,9	31,6	7,5	100,0

Háromgyermekes nők

Budapest	28,2	51,3	20,5	100,0	23,1	61,5	15,4	100,0	76,3	21,1	2,6	100,0
Város	19,3	48,8	31,9	100,0	10,7	56,6	32,7	100,0	67,2	29,5	3,3	100,0
Község	22,2	58,0	19,8	100,0	14,9	62,3	22,8	100,0	71,7	22,7	5,6	100,0
Összesen	21,9	54,3	23,8	100,0	14,4	60,4	25,2	100,0	70,7	24,9	4,4	100,0

Együtt

Budapest	18,7	65,9	15,4	100,0	23,8	57,2	19,0	100,0	60,8	28,3	10,9	100,0
Város	14,4	61,5	24,1	100,0	12,4	63,4	24,2	100,0	62,8	32,6	4,6	100,0
Község	18,6	60,1	21,3	100,0	15,8	61,3	22,9	100,0	63,7	28,7	7,6	100,0
Összesen	17,1	61,3	21,6	100,0	15,6	61,5	22,9	100,0	63,0	30,0	7,0	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA TELEPÜLÉS SZERINT*
a kétgyermekesekéhez képest)

Család életszíntvonal szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Településtípus
Jobb	Ugyan- olyan	Ros- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Ros- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Ros- szabb	Összesen	

SZÁM
Kétgyermekes nők

138	70	10	218	64	85	76	225	76	42	103	221	Budapest
451	149	10	610	116	197	290	603	127	79	401	607	Város
544	243	12	799	176	332	273	781	218	153	420	791	Község
1 133	462	32	1 627	356	614	639	1 609	421	274	924	1 619	Összesen

Háromgyermekes nők

35	5	1	41	12	11	19	42	10	9	23	42	Budapest
97	31	-	128	15	43	64	122	20	21	83	124	Város
156	63	3	224	54	83	76	213	55	33	126	214	Község
290	99	4	393	81	137	159	377	85	63	232	380	Összesen

Együtt

180	78	11	269	77	102	98	277	87	54	132	273	Budapest
567	189	10	766	138	253	360	751	153	107	496	756	Város
773	330	20	1 123	258	445	384	1 087	305	209	590	1 104	Község
1 520	597	41	2 158	473	800	842	2 115	545	370	1 218	2 133	Összesen

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

63,3	32,1	4,8	100,0	28,4	37,8	33,8	100,0	34,4	19,0	46,6	100,0	Budapest
73,9	24,4	1,7	100,0	19,2	32,7	48,1	100,0	20,9	13,0	66,1	100,0	Város
68,1	30,4	1,5	100,0	22,5	42,5	35,0	100,0	27,6	19,3	53,1	100,0	Község
69,6	28,4	2,0	100,0	22,1	38,2	39,7	100,0	26,0	16,9	57,1	100,0	Összesen

Háromgyermekes nők

85,4	12,2	2,4	100,0	28,6	36,2	45,2	100,0	23,8	21,4	54,8	100,0	Budapest
75,8	24,2	-	100,0	12,3	35,2	52,5	100,0	16,1	16,9	67,0	100,0	Város
70,6	28,1	1,3	100,0	25,4	39,0	35,6	100,0	25,7	15,4	58,9	100,0	Község
73,8	25,2	1,0	100,0	21,5	36,3	42,2	100,0	22,4	16,6	61,0	100,0	Összesen

Együtt

66,9	29,0	4,1	100,0	27,8	36,8	35,4	100,0	31,9	19,8	48,3	100,0	Budapest
74,0	24,7	1,3	100,0	18,4	33,9	47,7	100,0	20,2	14,2	65,6	100,0	Város
68,8	29,4	1,8	100,0	23,7	41,0	35,3	100,0	27,6	18,9	53,5	100,0	Község
70,4	27,7	1,9	100,0	22,4	37,8	39,8	100,0	25,6	17,3	57,1	100,0	Összesen

Életkor	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen
SZÁM <i>Kétgyermekes nők</i>												
30 éves vagy fiatalabb	132	281	135	548	88	395	76	559	416	98	52	566
31 - 35 éves	205	389	163	757	112	534	99	745	579	146	59	784
36 - 40 "	38	65	36	139	22	97	18	137	105	26	15	146
41 - 45 "	8	17	14	39	7	26	8	41	31	6	2	39
46 éves vagy idősebb	9	7	5	21	4	16	2	22	16	1	4	21
<i>Összesen</i>	<i>392</i>	<i>759</i>	<i>353</i>	<i>1 504</i>	<i>233</i>	<i>1 068</i>	<i>203</i>	<i>1 504</i>	<i>1 147</i>	<i>277</i>	<i>132</i>	<i>1 556</i>
Háromgyermekes nők												
30 éves vagy fiatalabb	35	95	38	168	26	106	32	164	113	36	11	160
31 - 35 éves	39	86	25	150	18	113	22	153	113	31	5	149
36 - 40 "	11	20	11	42	6	33	4	43	24	12	4	40
41 - 45 "	9	1	2	12	6	6	-	12	10	2	-	12
46 éves vagy idősebb	5	4	1	10	3	6	1	10	7	2	1	10
<i>Összesen</i>	<i>99</i>	<i>206</i>	<i>77</i>	<i>382</i>	<i>59</i>	<i>264</i>	<i>59</i>	<i>382</i>	<i>267</i>	<i>83</i>	<i>21</i>	<i>371</i>
Együtt												
30 éves vagy fiatalabb	183	399	180	762	123	532	114	769	558	145	68	771
31 - 35 éves	257	492	200	949	136	677	128	941	720	168	66	974
36 - 40 "	54	92	54	200	30	139	29	198	142	43	19	204
41 - 45 "	20	19	20	59	14	35	11	60	48	9	2	59
46 éves vagy idősebb	20	16	7	43	12	27	4	43	29	4	7	40
<i>Összesen</i>	<i>534</i>	<i>1 018</i>	<i>461</i>	<i>2 013</i>	<i>315</i>	<i>1 410</i>	<i>286</i>	<i>2 011</i>	<i>1 497</i>	<i>389</i>	<i>162</i>	<i>2 048</i>
SZÁZALÉK <i>Kétgyermekes nők</i>												
30 éves vagy fiatalabb	24,1	51,3	24,6	100,0	15,7	70,7	13,6	100,0	73,5	17,3	9,2	100,0
31 - 35 éves	27,1	51,4	21,5	100,0	15,0	71,7	13,3	100,0	73,9	18,6	7,5	100,0
36 - 40 "	27,3	46,8	25,9	100,0	16,1	70,8	13,1	100,0	71,9	17,8	10,3	100,0
41 - 45 "	20,5	43,6	35,9	100,0	17,1	63,4	19,5	100,0	79,5	15,4	5,1	100,0
46 éves vagy idősebb	42,9	33,3	23,8	100,0	18,2	72,7	9,1	100,0	76,2	4,8	19,0	100,0
<i>Összesen</i>	<i>26,0</i>	<i>50,5</i>	<i>23,5</i>	<i>100,0</i>	<i>15,5</i>	<i>71,0</i>	<i>13,5</i>	<i>100,0</i>	<i>73,7</i>	<i>17,8</i>	<i>8,5</i>	<i>100,0</i>
Háromgyermekes nők												
30 éves vagy fiatalabb	20,8	56,5	22,7	100,0	15,9	64,6	19,5	100,0	70,6	22,5	6,9	100,0
31 - 35 éves	26,0	57,3	16,7	100,0	11,8	73,9	14,3	100,0	75,8	20,8	3,4	100,0
36 - 40 "	26,2	47,6	26,2	100,0	14,0	76,7	9,3	100,0	60,0	30,0	10,0	100,0
41 - 45 "	75,0	8,3	16,7	100,0	50,0	50,0	-	100,0	83,3	16,7	-	100,0
46 éves vagy idősebb	50,0	40,0	10,0	100,0	30,0	60,0	10,0	100,0	70,0	20,0	10,0	100,0
<i>Összesen</i>	<i>25,9</i>	<i>53,9</i>	<i>20,2</i>	<i>100,0</i>	<i>15,4</i>	<i>69,2</i>	<i>15,4</i>	<i>100,0</i>	<i>72,0</i>	<i>22,3</i>	<i>5,7</i>	<i>100,0</i>
Együtt												
30 éves vagy fiatalabb	24,0	52,4	23,6	100,0	16,0	69,2	14,8	100,0	72,4	18,8	8,8	100,0
31 - 35 éves	27,1	51,8	21,1	100,0	14,5	71,9	13,6	100,0	73,9	19,3	6,8	100,0
36 - 40 "	27,0	46,0	27,0	100,0	15,2	70,2	14,6	100,0	69,6	21,1	9,3	100,0
41 - 45 "	33,9	32,2	33,9	100,0	23,3	58,3	18,4	100,0	81,4	15,3	3,3	100,0
46 éves vagy idősebb	46,5	37,2	16,3	100,0	27,9	62,8	9,3	100,0	72,5	10,0	17,5	100,0
<i>Összesen</i>	<i>26,5</i>	<i>50,6</i>	<i>22,9</i>	<i>100,0</i>	<i>15,7</i>	<i>70,1</i>	<i>14,2</i>	<i>100,0</i>	<i>73,1</i>	<i>19,0</i>	<i>7,9</i>	<i>100,0</i>

* A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA, ÉLETKÖR SZERINT
a háromgyermekesekéhez képest)*

Család életszínvonala szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Életkor
Jobb	Ugyan-olyan	Roszszerű	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszszerű	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszszerű	Összesen	

SZÁM
Kétgyermekes nők

474	89	21	584	135	298	115	548	170	194	199	563	30 éves vagy fiatalabb
653	113	29	795	153	435	164	752	200	289	289	778	31 - 35 éves
122	18	13	153	33	81	29	143	44	55	45	144	36 - 40 "
34	6	3	43	10	22	8	40	9	19	13	41	41 - 45 "
14	5	2	21	2	13	5	20	3	10	9	22	46 éves vagy idősebb
1 297	231	68	1 596	333	849	321	1 503	426	567	555	1 548	Összesen

Háromgyermekes nők

131	41	4	176	26	99	43	168	42	64	62	168	30 éves vagy fiatalabb
119	34	5	158	21	76	58	155	29	45	82	156	31 - 35 éves
29	12	2	43	8	22	13	43	12	12	17	41	36 - 40 "
11	1	-	12	5	5	2	12	5	2	5	12	41 - 45 "
8	2	-	10	3	4	3	10	3	2	5	10	46 éves vagy idősebb
298	90	11	399	63	206	119	388	91	125	171	387	Összesen

Együtt

640	142	27	809	177	420	168	765	231	278	271	780	30 éves vagy fiatalabb
808	158	36	1 002	188	534	234	954	240	354	387	981	31 - 35 éves
166	32	16	214	45	111	49	205	59	73	72	204	36 - 40 "
52	8	3	63	18	29	13	60	17	23	20	60	41 - 45 "
32	9	2	43	9	21	11	41	11	14	17	42	46 éves vagy idősebb
1 698	349	84	2 131	435	1 115	475	2 025	558	742	767	2 067	Összesen

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

81,2	15,2	3,6	100,0	24,6	54,4	21,0	100,0	30,2	34,5	35,3	100,0	30 éves vagy fiatalabb
82,1	14,2	3,7	100,0	20,3	57,9	21,8	100,0	25,8	37,1	37,1	100,0	31 - 35 éves
79,7	11,8	8,5	100,0	23,1	56,6	20,3	100,0	30,6	38,2	31,2	100,0	36 - 40 "
79,1	14,0	6,9	100,0	25,0	55,0	20,0	100,0	22,0	46,3	31,7	100,0	41 - 45 "
66,7	23,8	9,5	100,0	10,0	65,0	25,0	100,0	13,6	45,5	40,9	100,0	46 éves vagy idősebb
81,2	14,5	4,3	100,0	22,2	56,4	21,4	100,0	27,5	36,6	35,9	100,0	Összesen

Háromgyermekes nők

74,4	23,3	2,3	100,0	15,5	58,9	25,6	100,0	25,0	38,1	36,9	100,0	30 éves vagy fiatalabb
75,3	21,5	3,2	100,0	13,5	49,0	37,5	100,0	18,8	28,8	52,6	100,0	31 - 35 éves
67,4	27,9	4,7	100,0	18,6	51,2	30,2	100,0	29,3	29,3	41,4	100,0	36 - 40 "
91,7	8,3	-	100,0	41,7	41,7	16,6	100,0	41,7	16,6	41,7	100,0	41 - 45 "
80,0	20,0	-	100,0	30,0	40,0	30,0	100,0	30,0	20,0	50,0	100,0	46 éves vagy idősebb
74,6	22,6	2,8	100,0	16,2	53,1	30,7	100,0	23,5	32,3	44,2	100,0	Összesen

Együtt

79,1	17,6	3,3	100,0	23,1	54,9	22,0	100,0	29,6	35,6	34,8	100,0	30 éves vagy fiatalabb
80,6	15,8	3,6	100,0	19,5	56,0	24,5	100,0	24,5	36,1	39,4	100,0	31 - 35 éves
77,8	15,0	7,4	100,0	22,0	54,1	23,9	100,0	28,9	35,8	35,3	100,0	36 - 40 "
82,5	12,7	4,8	100,0	30,0	48,3	21,7	100,0	28,3	38,3	33,4	100,0	41 - 45 "
74,4	20,9	4,7	100,0	22,0	51,2	26,8	100,0	26,2	33,3	40,5	100,0	46 éves vagy idősebb
79,7	16,4	3,9	100,0	21,5	55,1	23,4	100,0	27,0	35,9	37,1	100,0	Összesen

Iskolai végzettség	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Rosz-szabb	Összesen
SZÁM												
Kétgyermekes nők												
Nem járt iskolába	1	2	1	4	1	3	-	4	1	1	-	2
8 általánosnál kevesebb osztályt	23	46	19	88	14	61	14	89	60	17	11	88
8 általánost	181	340	155	676	103	486	98	687	527	116	80	703
Középiskolát	102	200	100	402	61	289	51	401	317	76	32	425
Egyetemet, főiskolát	30	50	32	112	19	70	19	108	85	21	10	116
Szaktanulmányokat	55	121	46	222	35	159	21	215	157	46	19	222
Összesen	392	759	353	1 504	233	1 068	203	1 504	1 147	277	132	1 556
Háromgyermekes nők												
Nem járt iskolába	2	-	-	2	2	-	-	2	2	-	-	2
8 általánosnál kevesebb osztályt	22	30	4	56	16	39	2	57	37	10	3	50
8 általánost	42	111	46	199	27	130	38	195	139	38	14	191
Középiskolát	16	34	16	66	6	52	9	67	49	16	1	66
Egyetemet, főiskolát	5	9	4	18	2	15	2	19	11	6	2	19
Szaktanulmányokat	12	22	7	41	6	28	8	42	29	13	1	43
Összesen	99	206	77	382	59	264	59	382	267	83	21	371
Együtt												
Nem járt iskolába	4	6	1	11	3	7	-	10	5	3	-	8
8 általánosnál kevesebb osztályt	62	91	37	190	40	127	24	191	129	38	16	183
8 általánost	243	479	217	939	140	656	149	945	707	167	80	954
Középiskolát	119	238	116	473	67	345	62	474	370	94	33	497
Egyetemet, főiskolát	35	59	36	130	21	85	21	127	96	27	12	135
Szaktanulmányokat	71	145	54	270	44	190	30	264	190	60	21	271
Összesen	534	1 018	461	2 013	315	1 410	286	2 011	1 497	389	162	2 048
SZÁZALÉK												
Kétgyermekes nők												
Nem járt iskolába	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	26,1	52,3	21,6	100,0	15,7	68,6	15,7	100,0	68,2	19,3	12,5	100,0
8 általánost	26,8	50,3	22,9	100,0	15,0	70,7	14,3	100,0	75,0	16,5	8,5	100,0
Középiskolát	25,4	49,8	24,8	100,0	15,2	72,1	12,7	100,0	74,6	17,9	7,5	100,0
Egyetemet, főiskolát	26,8	44,6	28,6	100,0	17,6	64,8	17,6	100,0	73,3	18,1	8,6	100,0
Szaktanulmányokat	24,8	54,5	20,7	100,0	16,3	74,0	9,7	100,0	70,7	20,7	8,6	100,0
Összesen	26,0	50,5	23,5	100,0	15,5	71,0	13,5	100,0	73,7	17,8	8,5	100,0
Háromgyermekes nők												
Nem járt iskolába	..	-	-	..	..	-	-	..	..	-	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	39,3	53,6	7,1	100,0	28,1	68,4	3,5	100,0	74,0	20,0	6,0	100,0
8 általánost	21,1	55,8	23,1	100,0	13,8	66,7	19,5	100,0	72,8	19,9	7,3	100,0
Középiskolát	24,2	51,5	24,3	100,0	9,0	77,6	13,4	100,0	74,2	24,2	1,6	100,0
Egyetemet, főiskolát	27,8	50,0	22,2	100,0	10,5	79,0	10,5	100,0	57,9	31,6	10,5	100,0
Szaktanulmányokat	29,3	53,7	17,0	100,0	14,3	66,7	19,0	100,0	67,4	30,2	2,4	100,0
Összesen	25,9	53,9	20,2	100,0	15,4	69,2	15,4	100,0	72,0	22,4	5,6	100,0
Együtt												
Nem járt iskolába	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	-	..
8 általánosnál kevesebb osztályt	32,6	47,9	19,5	100,0	20,9	66,5	12,6	100,0	70,5	20,8	8,7	100,0
8 általánost	25,8	51,0	23,2	100,0	14,8	69,4	15,8	100,0	74,1	17,5	8,4	100,0
Középiskolát	25,2	50,3	24,5	100,0	14,1	72,8	13,1	100,0	74,4	18,9	6,7	100,0
Egyetemet, főiskolát	26,9	45,4	27,7	100,0	16,5	67,0	16,5	100,0	71,1	20,0	8,9	100,0
Szaktanulmányokat	26,3	53,7	20,0	100,0	16,7	72,0	11,3	100,0	70,1	22,1	7,8	100,0
Összesen	26,5	50,6	22,9	100,0	15,7	70,1	14,2	100,0	73,1	19,0	7,9	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT*

a háromgyermekesekéhez képest)

Család életszínvonala szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Iskolai végzettség
Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	
SZÁM												
Kétgyermekes nők												
2	1	1	4	1	3	-	4	1	1	2	4	Nem járt iskolába
81	16	1	98	21	52	17	90	24	37	28	89	8 általánosnál
505	103	30	738	145	407	127	679	197	278	227	702	kevesebb
341	61	17	419	79	217	105	401	113	131	175	419	osztályt
90	19	6	115	28	50	32	110	32	26	56	114	8 általánost
178	31	13	222	59	120	40	219	59	94	67	220	Középiskolát
1 297	231	68	1 596	333	849	321	1 503	426	567	555	1 548	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen
Háromgyermekes nők												
2	-	-	2	1	1	-	2	1	1	-	2	Nem járt iskolába
48	10	2	60	11	33	12	56	16	19	18	53	8 általánosnál
147	54	6	207	37	112	54	203	56	67	80	203	kevesebb
52	14	1	67	8	35	24	67	13	18	36	67	osztályt
12	5	2	19	2	8	9	19	1	5	13	19	8 általánost
37	7	-	44	4	17	20	41	4	15	24	43	Középiskolát
298	90	11	399	63	206	119	388	91	125	171	387	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen
Együtt												
6	2	1	9	2	8	-	10	3	5	2	10	Nem járt iskolába
167	38	5	210	49	105	41	195	57	72	61	190	8 általánosnál
805	171	38	1 014	200	551	199	950	271	375	326	972	kevesebb
398	76	18	492	87	254	133	474	127	149	216	492	osztályt
102	24	8	134	30	58	41	129	33	31	69	133	8 általánost
220	38	14	272	67	139	61	267	67	110	93	270	Középiskolát
1 698	349	84	2 131	435	1 115	475	2 025	558	742	767	2 067	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen
SZÁZALÉK												
Kétgyermekes nők												
..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	Nem járt iskolába
82,7	16,3	1,0	100,0	23,3	57,8	18,9	100,0	27,0	41,5	31,5	100,0	8 általánosnál
82,0	14,0	4,0	100,0	21,3	60,0	18,7	100,0	28,1	39,6	32,3	100,0	kevesebb
81,4	14,6	4,0	100,0	19,7	54,1	26,2	100,0	27,0	31,3	41,7	100,0	osztályt
78,3	16,5	5,2	100,0	25,5	45,4	29,1	100,0	28,1	22,8	49,1	100,0	8 általánost
80,2	14,0	5,8	100,0	26,9	54,8	18,3	100,0	26,8	42,7	30,5	100,0	Középiskolát
81,3	14,5	4,2	100,0	22,2	56,4	21,4	100,0	27,5	36,6	35,9	100,0	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen
Háromgyermekes nők												
..	-	-	..	..	..	-	..	..	..	-	..	Nem járt iskolába
80,0	16,7	3,3	100,0	19,6	58,9	21,5	100,0	30,2	35,8	34,0	100,0	8 általánosnál
71,0	26,1	2,9	100,0	18,2	55,2	26,6	100,0	27,6	33,0	39,4	100,0	kevesebb
77,6	20,9	1,5	100,0	11,9	52,2	35,9	100,0	19,4	26,9	53,7	100,0	osztályt
53,2	26,3	10,5	100,0	10,5	42,1	47,4	100,0	5,3	26,3	68,4	100,0	8 általánost
84,1	15,9	-	100,0	9,8	41,5	48,7	100,0	9,3	34,9	55,8	100,0	Középiskolát
74,7	22,6	2,7	100,0	16,2	53,1	30,7	100,0	23,5	32,3	44,2	100,0	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen
Együtt												
..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	Nem járt iskolába
79,5	18,1	2,4	100,0	25,1	53,8	21,1	100,0	30,0	37,9	32,1	100,0	8 általánosnál
79,4	16,9	3,7	100,0	21,1	58,0	20,9	100,0	27,9	38,6	33,5	100,0	kevesebb
80,9	15,4	3,7	100,0	18,4	53,5	28,1	100,0	25,8	30,3	43,9	100,0	osztályt
76,1	17,9	6,0	100,0	23,3	44,8	31,9	100,0	24,8	23,3	51,9	100,0	8 általánost
80,9	14,0	5,1	100,0	25,1	52,1	22,8	100,0	24,8	40,7	34,5	100,0	Középiskolát
79,7	16,4	3,9	100,0	21,5	55,0	23,5	100,0	27,0	35,9	37,1	100,0	Egyetemet,
												főiskolát
												Szakmunkás-
												tanuló iskolát
												Összesen

Foglalkozás	Megbecsülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen	Jobb	Ugyan-olyan	Roszsabb	Összesen

SZÁM
Kétgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	26	38	22	86	16	50	15	81	64	18	8	90
Egyéb szellemi	132	271	129	532	88	377	60	525	416	99	42	557
Munkás fizikai	164	292	147	603	93	426	85	604	458	104	60	622
Munkás irányító	2	4	2	8	-	7	-	7	7	1	-	8
Szövetkezeti paraszt	10	34	6	50	5	42	5	52	39	15	3	57
Kisáru termelő	2	1	1	4	-	4	-	4	2	1	1	4
Eltartott	50	116	43	209	29	153	36	218	154	37	16	206
Nyugdíjas	6	3	3	12	2	9	?	13	7	2	3	12
Összesen	392	759	353	1 504	233	1 068	203	1 504	1 147	277	132	1 556

Háromgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	5	9	3	17	2	14	2	18	11	5	2	18
Egyéb szellemi	21	40	25	86	11	60	15	86	64	21	2	87
Munkás fizikai	40	91	27	158	23	112	21	156	108	37	9	154
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	4	14	4	22	3	13	1	17	13	7	3	23
Kisáru termelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	28	52	18	98	20	64	20	104	71	12	5	88
Nyugdíjas	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Összesen	99	206	77	382	59	264	59	382	267	83	21	371

Együtt

Irányító, értelmiségi	31	47	25	103	18	64	17	99	75	23	10	108
Egyéb szellemi	156	314	156	626	99	442	78	619	488	122	44	652
Munkás fizikai	227	408	191	826	127	579	116	822	609	155	72	836
Munkás irányító	2	4	2	8	-	7	-	7	7	1	-	8
Szövetkezeti paraszt	14	52	12	78	8	60	8	78	55	24	7	86
Kisáru termelő	2	1	1	4	-	4	-	4	2	1	1	4
Eltartott	95	189	70	354	61	243	65	369	255	60	25	340
Nyugdíjas	7	3	4	14	2	11	2	15	8	3	3	14
Összesen	534	1 018	461	2 013	315	1 410	286	2 011	1 497	389	162	2 048

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	30,2	44,2	25,6	100,0	19,8	61,7	18,5	100,0	71,1	20,0	8,9	100,0
Egyéb szellemi	24,8	50,9	24,3	100,0	16,8	71,8	11,4	100,0	74,7	17,8	7,5	100,0
Munkás fizikai	27,2	48,4	24,4	100,0	15,4	70,5	14,1	100,0	73,6	18,7	9,7	100,0
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	20,0	66,0	12,0	100,0	9,6	80,8	9,6	100,0	66,4	26,3	5,3	100,0
Kisáru termelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	23,9	55,3	20,6	100,0	13,3	70,2	16,5	100,0	74,8	18,0	7,2	100,0
Nyugdíjas	50,0	25,0	25,0	100,0	15,4	69,2	15,4	100,0	58,3	16,7	25,0	100,0
Összesen	26,0	50,5	23,5	100,0	15,5	71,0	13,5	100,0	73,7	17,8	8,5	100,0

Háromgyermekes nők

Irányító, értelmiségi	29,4	52,9	17,7	100,0	11,1	77,8	11,1	100,0	61,1	27,8	11,1	100,0
Egyéb szellemi	24,4	46,5	29,1	100,0	12,8	69,8	17,4	100,0	73,6	24,1	2,3	100,0
Munkás fizikai	25,3	57,6	17,1	100,0	14,7	71,8	13,5	100,0	70,1	24,0	5,9	100,0
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	18,2	63,6	18,2	100,0	17,6	76,5	5,9	100,0	56,5	30,4	13,1	100,0
Kisáru termelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	28,6	53,1	18,3	100,0	19,2	61,6	19,2	100,0	80,7	13,6	5,7	100,0
Nyugdíjas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	25,9	53,9	20,2	100,0	15,4	69,2	15,4	100,0	72,0	22,5	5,6	100,0

Együtt

Irányító, értelmiségi	30,1	45,6	24,3	100,0	18,2	64,6	17,2	100,0	69,4	21,3	9,3	100,0
Egyéb szellemi	24,9	50,2	24,9	100,0	16,0	71,4	12,6	100,0	74,5	18,7	6,8	100,0
Munkás fizikai	27,5	49,4	23,1	100,0	15,5	70,4	14,1	100,0	72,8	18,5	8,7	100,0
Munkás irányító	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szövetkezeti paraszt	17,9	66,7	15,4	100,0	10,5	79,0	10,5	100,0	64,0	27,9	8,1	100,0
Kisáru termelő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eltartott	26,8	53,4	19,8	100,0	16,5	65,9	17,6	100,0	75,0	17,6	7,4	100,0
Nyugdíjas	50,0	21,4	28,6	100,0	13,3	73,4	13,3	100,0	57,2	21,4	21,4	100,0
Összesen	26,5	50,6	22,9	100,0	15,7	70,1	14,2	100,0	73,1	19,0	7,9	100,0

* A táblázat nem tartalmazza a véleménynyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA FOGLALKOZÁS SZERINT*
a háromgyermekesekéhez képest)

Család életszínvonala szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Foglalkozás
Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Összesen	
SZÁM												
Kétgyermekes nők												
68	15	6	89	19	40	23	82	24	23	41	88	Irányító, értelmiségi
449	79	22	550	111	286	129	526	141	180	222	543	Egyéb szellemi
527	85	28	640	138	341	122	601	175	247	194	616	Munkás fizikai
8	-	-	8	1	3	4	8	2	1	5	8	Munkás irányító
45	10	2	57	14	34	5	53	14	26	13	53	Szövetkezeti paraszt
3	1	-	4	2	2	-	4	3	-	1	4	Kisárutermelő
186	39	10	235	44	138	35	217	61	89	73	223	Eltartott
11	2	-	13	4	5	3	12	6	1	6	13	Nyugdíjas
1 297	231	68	1 596	333	849	321	1 503	426	567	556	1 548	Összesen
Háromgyermekes nők												
12	4	2	18	2	8	8	18	1	4	13	18	Irányító, értelmiségi
67	18	2	87	11	42	34	87	16	22	49	87	Egyéb szellemi
127	35	3	165	28	79	52	159	39	52	66	157	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
12	9	2	23	3	12	5	20	5	7	8	20	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
79	24	2	105	19	65	19	103	30	40	34	104	Eltartott
1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	Nyugdíjas
298	90	11	399	63	206	119	388	91	125	171	387	Összesen
Együtt												
80	19	8	107	21	48	31	100	25	27	54	106	Irányító, értelmiségi
523	98	24	645	124	331	167	622	160	203	275	638	Egyéb szellemi
707	134	33	874	186	450	192	828	232	325	284	841	Munkás fizikai
8	-	-	8	1	3	4	8	2	1	5	8	Munkás irányító
50	22	5	87	18	49	13	80	20	34	25	79	Szövetkezeti paraszt
3	1	-	4	2	2	-	4	3	-	1	4	Kisárutermelő
304	73	14	391	79	226	64	369	110	151	115	376	Eltartott
13	2	-	15	4	6	4	14	6	1	8	15	Nyugdíjas
1 698	349	84	2 131	435	1 115	475	2 025	558	742	767	2 067	Összesen
SZÁZALÉK												
Kétgyermekes nők												
76,4	16,9	6,7	100,0	23,2	48,8	28,0	100,0	27,3	26,1	46,6	100,0	Irányító, értelmiségi
81,6	14,4	4,0	100,0	21,1	54,4	24,5	100,0	26,0	33,1	40,9	100,0	Egyéb szellemi
82,3	13,3	4,4	100,0	23,0	56,7	20,3	100,0	28,4	40,1	31,5	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
78,9	17,5	3,6	100,0	26,4	64,2	9,4	100,0	26,4	49,1	24,5	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
79,1	16,6	4,3	100,0	20,3	63,6	16,1	100,0	27,4	39,9	32,7	100,0	Eltartott
84,6	15,4	-	100,0	33,3	41,7	25,0	100,0	46,1	7,8	46,1	100,0	Nyugdíjas
81,2	14,5	4,3	100,0	22,2	56,4	21,4	100,0	27,5	36,6	35,9	100,0	Összesen
Háromgyermekes nők												
66,7	22,2	11,1	100,0	11,2	44,4	44,4	100,0	5,6	22,2	72,2	100,0	Irányító, értelmiségi
77,0	20,7	2,3	100,0	12,6	48,3	39,1	100,0	18,4	25,3	56,3	100,0	Egyéb szellemi
77,0	21,2	1,8	100,0	17,6	49,7	32,7	100,0	24,8	33,1	42,1	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
52,2	39,1	6,7	100,0	15,0	60,0	25,0	100,0	25,0	35,0	40,0	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
75,2	22,9	1,9	100,0	18,4	63,2	18,4	100,0	28,8	38,5	32,7	100,0	Eltartott
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nyugdíjas
74,6	22,6	2,8	100,0	16,2	53,1	30,7	100,0	33,5	32,3	44,2	100,0	Összesen
Együtt												
74,8	17,8	7,4	100,0	21,0	48,0	31,0	100,0	23,6	25,5	50,9	100,0	Irányító, értelmiségi
81,1	15,2	3,7	100,0	19,9	53,2	26,9	100,0	25,1	31,8	43,1	100,0	Egyéb szellemi
80,9	15,3	3,8	100,0	22,5	54,3	23,2	100,0	27,6	38,6	33,8	100,0	Munkás fizikai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Munkás irányító
69,0	23,3	7,7	100,0	22,5	61,2	16,3	100,0	25,3	43,1	31,6	100,0	Szövetkezeti paraszt
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kisárutermelő
77,7	18,7	3,6	100,0	21,4	61,2	17,4	100,0	29,3	40,2	30,5	100,0	Eltartott
86,7	13,3	-	100,0	28,6	42,8	28,6	100,0	40,0	6,7	53,3	100,0	Nyugdíjas
79,7	16,7	3,6	100,0	21,5	55,1	23,4	100,0	27,0	35,9	37,1	100,0	Összesen

6.8. A KÉT- ÉS A HÁROMGYERMEKES CSALÁDOK

(A kétgyermekesek helyzete)

Településtípus	Megbeesülés szempontjából				Szülők viszonya szempontjából				Anya kereső munkája szempontjából			
	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen

SZÁM
Kétgyermekes nők

Budapest	62	98	38	198	40	134	28	202	149	45	22	216
Város	123	283	164	570	75	413	84	572	455	94	36	585
Község	207	378	151	736	118	521	91	730	543	138	74	755
Összesen	392	759	353	1 504	233	1 068	203	1 504	1 147	277	132	1 556

Háromgyermekes nők

Budapest	17	20	4	41	10	26	4	40	28	12	2	42
Város	32	59	32	123	12	84	26	122	96	26	2	124
Község	50	127	41	218	37	154	29	220	143	45	17	205
Összesen	99	206	77	382	59	264	59	382	267	83	21	371

Együtt

Budapest	86	119	42	247	54	164	33	251	184	57	25	266
Város	163	354	202	719	91	515	113	719	566	129	40	735
Község	285	545	217	1 047	170	731	140	1 041	747	203	97	1 047
Összesen	534	1 018	461	2 013	315	1 410	286	2 011	1 497	389	162	2 048

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

Budapest	31,3	49,5	19,2	100,0	19,8	66,3	13,9	100,0	69,0	20,8	10,2	100,0
Város	21,6	49,6	28,8	100,0	13,1	72,2	14,7	100,0	77,8	16,1	6,1	100,0
Község	28,1	51,4	20,5	100,0	16,2	71,4	12,4	100,0	71,9	18,3	9,8	100,0
Összesen	26,0	50,5	23,5	100,0	15,5	71,0	13,5	100,0	73,7	17,8	8,5	100,0

Háromgyermekes nők

Budapest	41,5	48,8	9,7	100,0	25,0	65,0	10,0	100,0	66,7	28,6	4,7	100,0
Város	26,0	48,0	26,0	100,0	9,8	68,9	21,3	100,0	77,4	21,0	1,6	100,0
Község	22,9	58,3	18,8	100,0	16,8	70,0	13,2	100,0	69,8	22,0	8,2	100,0
Összesen	25,9	53,9	20,2	100,0	15,4	69,2	15,4	100,0	72,0	22,4	5,6	100,0

Együtt

Budapest	34,8	48,2	17,0	100,0	21,5	65,3	13,2	100,0	69,2	21,4	9,4	100,0
Város	22,7	49,2	28,1	100,0	12,7	71,6	15,7	100,0	77,0	17,6	5,4	100,0
Község	27,2	52,1	20,7	100,0	16,3	70,2	13,5	100,0	71,3	19,4	9,3	100,0
Összesen	26,5	50,6	22,9	100,0	15,7	70,1	14,2	100,0	73,1	19,0	7,9	100,0

*A táblázat nem tartalmazza a véleménnyel nem rendelkezők adatait.

ÖSSZEHASONLÍTÁSA TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT*
a háromgyermekesekéhez képest)

Család életszínvonala szempontjából				Családi légkör szempontjából				Gyermek egyénisége szempontjából				Településtípus
Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen	Jobb	Ugyan- olyan	Rosz- szabb	Össze- sen	

SZÁM
Kétgyermekes nők

159	36	15	210	59	103	46	208	70	76	70	216	Budapest
503	79	19	601	121	287	152	560	145	183	251	579	Város
635	116	34	785	153	459	123	735	211	308	234	753	Község
1 297	231	68	1 596	333	849	321	1 503	426	567	555	1 548	Összesen

Háromgyermekes nők

35	6	1	42	12	15	16	43	13	8	22	43	Budapest
107	20	2	129	14	58	53	125	16	41	68	125	Város
156	64	8	228	37	133	50	220	62	76	81	219	Község
298	90	11	399	63	206	119	388	91	125	171	387	Összesen

Együtt

200	45	16	261	73	122	66	261	87	87	95	269	Budapest
629	108	22	759	144	360	210	714	168	237	326	731	Város
869	196	46	1 111	218	633	199	1 050	303	418	346	1 067	Község
1 698	349	84	2 131	435	1 115	475	2 025	558	742	767	2 067	Összesen

SZÁZALÉK
Kétgyermekes nők

75,7	17,1	7,2	100,0	28,4	49,5	22,1	100,0	32,4	35,2	32,4	100,0	Budapest
83,7	13,1	3,2	100,0	21,6	51,2	27,2	100,0	25,0	31,6	43,4	100,0	Város
80,9	14,8	4,3	100,0	20,8	62,4	16,8	100,0	28,0	40,9	31,1	100,0	Község
81,2	14,5	4,3	100,0	22,2	56,4	21,4	100,0	27,5	36,6	35,9	100,0	Összesen

Háromgyermekes nők

83,3	14,3	2,4	100,0	27,9	34,9	37,2	100,0	30,2	18,6	51,2	100,0	Budapest
82,9	15,5	1,6	100,0	11,2	46,4	42,4	100,0	12,8	32,8	54,4	100,0	Város
68,4	28,1	3,5	100,0	16,8	60,5	22,7	100,0	28,3	34,7	37,0	100,0	Község
74,7	22,6	2,7	100,0	16,2	53,1	30,7	100,0	23,5	32,3	44,2	100,0	Összesen

Együtt

76,6	17,2	6,2	100,0	27,9	46,8	25,3	100,0	32,3	32,3	35,4	100,0	Budapest
82,9	14,2	7,9	100,0	20,2	50,4	29,4	100,0	23,0	32,4	44,6	100,0	Város
78,3	17,6	4,1	100,0	20,8	60,3	18,9	100,0	28,4	39,2	32,4	100,0	Község
79,7	16,4	3,9	100,0	21,5	55,1	23,4	100,0	27,0	35,9	37,1	100,0	Összesen

7. AZ 1974. ÉVI ÉS KÉSŐBBI SZÜLÉSEK ÉS A NÉPESEDÉSPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFÜGGÉSE

A népesedéspolitikai intézkedések befolyása, az 1974 utáni szülésekre	Kétgyermekes nők	Háromgyermekes nők	Négy- és többgyermekes nők	Összesen
---	------------------	--------------------	-------------------------------	----------

SZÁM

Csak 1974 előtt szült	1 272	177	54	1 503
1974-ben, vagy később szült	393	233	101	727
Ezen belül:				
Nem tudja, hatottak-e rá az intézkedések	4	9	10	23
Az intézkedések nem befolyásolták	345	191	81	617
Az intézkedések részben befolyásolták	35	20	6	61
Kizárólag az intézkedések hatására szült	9	13	4	26
Ezen belül:*				
- arra számított, hogy lakáshoz jut	10	4	5	19
- GYES felemelése miatt	38	23	7	68
- családi pótlék felemelése miatt	35	23	7	65
- terhességmegszakítási rendelkezések miatt	4	6	1	11
- bölcsődei, óvodai férőhely biztosítása miatt	12	3	-	15
- munkahelyi kedvezmények miatt	19	15	2	36
- sokgyermekesek megbecsülése miatt	9	9	4	23
Összesen	1 665	410	155	2 230

SZÁZALÉK

Csak 1974 előtt szült	76,4	43,2	34,8	67,4
1974-ben, vagy később szült	23,6	56,8	65,2	32,6
Ezen belül:				
Nem tudja, hatottak-e rá az intézkedések	0,2	2,2	6,5	1,0
Az intézkedések nem befolyásolták	20,8	46,6	52,2	27,7
Az intézkedések részben befolyásolták	2,1	4,8	3,9	2,8
Kizárólag az intézkedések hatására szült	0,5	3,2	2,6	1,1
Ezen belül:*				
- arra számított, hogy lakáshoz jut	0,6	1,0	3,2	0,9
- GYES felemelése miatt	2,3	5,6	4,5	3,0
- családi pótlék felemelése miatt	2,1	5,6	4,5	2,9
- terhességmegszakítási rendelkezés miatt	0,2	1,5	0,6	0,5
- bölcsődei, óvodai férőhely miatt	0,7	0,7	-	0,7
- munkahelyi kedvezmények miatt	1,1	3,7	1,3	1,0
- sokgyermekesek megbecsülése miatt	0,5	2,2	2,6	1,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

* Egy válaszadó több intézkedést is említhetett.

8.1. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL
ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT

A harmadik gyermek vállalásának öszöntző eszközei	Kétgyermekes nők						
	Nem járt iskolába	8 ált. -nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szaktanulós- iskolát	Összesen
		végzett					

SZÁM

Nincsen ilyen eszköz	-	25	167	76	16	50	334
Nem tudja, nincs véleménye	-	1	1	-	1	-	3
Vannak ilyen eszközök	4	81	600	363	100	180	1 328
Ezen belül:*							
A családi pótlék felemelése	3	46	283	157	31	73	593
A GYES összegének felemelése	-	29	136	71	14	43	293
Bölcsőde, óvoda biztosítása	-	25	253	162	52	69	561
Lakás a sokgyermek- eknek	-	26	217	149	41	69	502
Lakás a fiatal házasoknak	3	30	231	145	44	78	531
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	1	8	58	25	9	15	116
Nem teljes munkaidő a gyermekeknek	2	25	214	176	51	69	537
Üdülés a gyermekes családoknak	-	1	11	14	8	7	41
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	3	41	331	168	41	93	677
Egyéb	-	1	16	7	2	8	34
Összesen	4	107	768	439	117	230	1 665

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	--	23,4	21,7	17,3	13,7	21,7	20,1
Nem tudja, nincs véleménye	--	0,9	0,1	-	0,9	-	0,2
Vannak ilyen eszközök	--	75,7	78,2	82,7	85,4	78,3	79,7
Ezen belül:*							
A családi pótlék felemelése	--	56,8	47,2	43,3	31,0	40,6	44,7
A GYES összegének felemelése	--	35,8	22,7	19,6	14,0	23,9	22,1
Bölcsőde, óvoda biztosítása	--	30,9	42,2	44,6	52,0	38,3	42,2
Lakás a sokgyermek- eknek	--	32,1	36,2	41,0	41,0	38,3	37,8
Lakás a fiatal házasoknak	--	37,0	38,5	39,9	44,0	43,3	40,0
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	--	9,9	9,7	6,9	9,0	8,3	8,7
Nem teljes munkaidő a gyermekeknek	--	30,9	35,7	48,5	51,0	38,3	40,4
Üdülés a gyermekes családoknak	--	1,2	1,8	3,9	8,0	3,9	3,1
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	--	50,6	55,2	46,3	41,0	51,7	51,0
Egyéb	--	1,2	2,7	1,9	2,0	4,4	2,6
Összesen	--	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.1. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL
ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT (folytatás)

A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Háromgyermekes nők						
	Nem járt iskolába	8 ált.-nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakkunkás- tanuló iskolát	Összesen
		végzett					

SZÁM

Nincsen ilyen eszköz	2	17	35	7	2	8	71
Nem tudja, nincs véleménye	-	-	-	-	-	-	-
Vannak ilyen eszközök	-	48	177	61	17	36	339
Ezen belül: *							
A családi pótlék felemelése	-	27	90	35	8	16	176
A GYES összegének felemelése	-	9	51	12	2	9	83
Bölcsőde, óvoda biztosítása	-	20	53	28	9	15	125
Lakás a sokgyermek- eknek	-	27	79	21	8	10	145
Lakás a fiatal házasoknak	-	14	60	15	4	20	113
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	-	3	14	2	-	-	19
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	-	16	60	28	9	13	126
Üdülés a gyermekes családoknak	-	2	6	3	2	1	14
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	-	22	98	29	9	18	176
Egyéb	-	-	7	3	-	-	10
Összesen	2	65	212	68	19	44	410

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	..	26,2	16,5	10,3	10,5	18,2	17,3
Nem tudja, nincs véleménye	..	-	-	-	-	-	-
Vannak ilyen eszközök	..	73,8	83,5	89,7	89,5	81,8	82,7
Ezen belül: *							
A családi pótlék felemelése	..	56,3	50,8	57,4	47,1	44,4	51,9
A GYES összegének felemelése	..	18,8	28,8	19,7	11,8	25,0	24,5
Bölcsőde, óvoda biztosítása	..	41,7	29,9	45,9	52,9	41,7	36,9
Lakás a sokgyermek- eknek	..	56,3	44,6	34,4	47,1	27,8	42,8
Lakás a fiatal házasoknak	..	21,5	33,9	24,6	23,5	55,6	33,3
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	..	6,3	7,9	3,3	-	-	5,6
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	..	33,3	33,9	45,9	52,9	36,1	37,2
Üdülés a gyermekes családoknak	..	4,2	3,4	4,9	11,8	2,8	4,1
Gyermekruházzati cikkek ármérséklése	..	45,8	55,4	47,5	52,9	50,0	51,9
Egyéb	..	-	4,0	4,9	-	-	2,9
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.1. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL
ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT (folytatás)

A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Együtt						Összesen
	Nem járt iskolába	8 ált. -nál kevesebb osztályt	8 általánost	Közép- iskolát	Egyetemet, főiskolát	Szakmunkás- tanuló iskolát	
		végzett					

SZÁM

Nincsen ilyen eszköz	6	60	218	85	59	18	446
Nem tudja, nincs véleménye	-	1	1	-	-	1	3
Vannak ilyen eszközök	7	172	835	428	222	117	1 781
Ezen belül:*							
A családi pótlék felemelése	4	100	403	195	93	39	834
A GYES összegének felemelése	1	48	210	85	54	16	414
Bölcsőde, óvoda biztosítása	-	55	325	191	85	61	717
Lakás a sokgyermek- eknek	2	74	324	172	80	49	701
Lakás a fiatal házasoknak	4	59	309	160	101	48	681
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	3	14	75	28	15	9	144
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	3	58	287	206	82	60	696
Üdülés a gyermekes családoknak	-	4	18	17	9	10	58
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	4	83	463	198	117	50	915
Egyéb	-	1	23	10	8	2	44
Összesen	13	233	1 054	513	281	136	2 230

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	..	25,8	20,6	16,6	21,0	13,2	20,0
Nem tudja, nincs véleménye	-	0,4	0,1	-	-	0,7	0,1
Vannak ilyen eszközök	..	73,8	79,3	83,4	79,0	86,1	79,9
Ezen belül:*							
A családi pótlék felemelése	..	58,1	48,3	45,6	41,9	33,3	46,8
A GYES összegének felemelése	..	27,9	25,1	19,9	24,3	13,6	23,2
Bölcsőde, óvoda biztosítása	-	32,0	38,9	44,6	38,3	52,1	40,3
Lakás a sokgyermek- eknek	..	43,0	38,8	40,2	36,0	41,9	39,4
Lakás a fiatal házasoknak	..	34,3	37,0	37,4	45,5	41,0	38,2
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	..	8,1	9,0	6,5	6,8	7,7	8,1
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	..	33,7	34,4	48,1	36,9	51,3	39,1
Üdülés a gyermekes családoknak	..	2,3	2,2	4,0	4,1	8,5	3,3
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	..	48,3	55,4	46,3	52,7	42,7	51,4
Egyéb	-	0,6	2,8	2,3	3,6	1,7	2,5
Összesen	..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.2. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL FOGLALKOZÁS SZERINT*

A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Kétgyermekes nők								
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetkezeti paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Össze-sen
Nincsen ilyen eszköz	8	104	148	2	13	1	56	2	334
Nem tudja, nincs véleménye	1	1	1	-	-	-	-	-	3
Vannak ilyen eszközök	82	474	515	6	44	3	193	11	1 328
Ezen belül:									
A családi pótlék fel-emelése	27	188	241	3	20	-	108	6	593
A GYES összegének felemelése	12	105	123	1	8	-	43	1	293
Bölcsőde, óvoda biztosítása	41	214	202	3	21	1	75	4	561
Lakás a sokgyermekeseknek	29	197	188	2	11	3	68	4	502
Lakás a fiatal házasoknak	37	190	215	4	12	2	66	5	531
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	4	37	49	1	8	1	13	3	116
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	44	225	182	1	15	1	63	6	537
Üdülés a gyermekes családoknak	6	20	11	-	-	-	4	-	41
Gyermekruházati cikkek ármérséklete	40	209	275	3	31	1	114	4	677
Egyéb	3	11	14	-	1	-	5	-	34
Összesen	91	579	664	8	57	4	249	13	1 665

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	8,8	18,0	22,3	..	22,8	..	22,5	15,4	20,1
Nem tudja, nincs véleménye	1,1	0,2	0,2	-	-	-	-	-	0,2
Vannak ilyen eszközök	90,1	81,8	77,5	..	77,2	..	77,5	84,6	79,7
Ezen belül:									
A családi pótlék felemelése	32,9	39,7	46,8	..	45,5	..	56,0	54,5	44,7
A GYES összegének felemelése	14,6	22,2	23,9	..	18,2	..	22,3	9,1	22,1
Bölcsőde, óvoda biztosítása	50,0	45,1	39,2	..	47,7	..	38,9	36,4	42,2
Lakás a sokgyermekeseknek	35,4	41,6	36,5	..	25,0	..	35,2	36,4	37,8
Lakás a fiatal házasoknak	45,1	40,1	41,7	..	27,3	..	34,2	45,5	40,0
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	4,9	7,8	9,5	..	18,2	..	6,7	27,3	8,7
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	53,7	47,5	35,3	..	34,1	..	32,6	54,5	40,4
Üdülés a gyermekes családoknak	7,3	4,2	2,1	-	-	-	2,1	-	3,1
Gyermekruházati cikkek ármérséklete	48,8	44,1	53,4	..	70,5	..	59,1	36,4	51,0
Egyéb	3,7	2,3	2,7	-	2,3	-	2,6	-	2,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.2. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL FOGLALKOZÁS SZERINT (folytatás)*

A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Háromgyermekes nők								
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetkezesi paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Össze-sen
Nincsen ilyen eszköz	2	10	25	-	8	-	26	-	71
Nem tudja, nincs véleménye	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vannak ilyen eszközök	16	78	145	-	15	-	84	1	339
Ezen belül:									
A családi pótlék felemelése	8	39	71	-	6	-	51	1	176
A GYES összegének felemelése	1	17	44	-	4	-	17	-	83
Bölcsőde, óvoda biztosítása	9	29	48	-	6	-	32	1	125
Lakás a sokgyermekeseknek	7	33	61	-	7	-	37	-	145
Lakás a fiatal házaspároknak	4	25	51	-	5	-	27	1	113
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	-	4	10	-	-	-	5	-	19
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	8	31	56	-	8	-	23	-	126
Üdülés a gyermekes családoknak	2	5	4	-	-	-	3	-	14
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	8	39	72	-	8	-	49	-	176
Egyéb	-	3	5	-	-	-	2	-	10
Összesen	18	88	170	-	23	-	110	1	410

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	11,1	11,4	14,7	-	34,8	-	23,6	-	17,3
Nem tudja, nincs véleménye	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vannak ilyen eszközök	88,9	88,6	85,3	-	65,2	-	76,4	..	82,7
Ezen belül:									
A családi pótlék felemelése	50,0	50,0	49,0	-	40,0	-	60,7	..	51,9
A GYES összegének felemelése	6,3	21,8	30,3	-	26,7	-	20,2	-	24,5
Bölcsőde, óvoda biztosítása	56,3	37,2	33,1	-	40,0	-	38,1	..	36,9
Lakás a sokgyermekeseknek	43,8	42,3	42,1	-	46,7	-	44,0	-	42,8
Lakás a fiatal házaspároknak	25,0	32,1	35,3	-	33,3	-	32,1	..	33,3
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	-	5,1	6,9	-	-	-	6,0	-	5,6
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	50,0	39,7	38,6	-	53,3	-	27,4	-	37,2
Üdülés a gyermekes családoknak	12,5	6,4	2,8	-	-	-	3,6	-	4,1
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	50,0	50,0	49,7	-	53,3	-	51,3	-	51,9
Egyéb	-	3,8	3,4	-	-	-	2,4	-	2,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	-	100,0	-	100,0	..	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.2. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL FOGLALKOZÁS SZERINT (folytatás)*

A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Együtt								
	Irányító, értelmi-ségi	Egyéb szellemi	Munkás fizikai	Munkás irányító	Szövetkezeti paraszt	Kisáru-termelő	Eltartott	Nyugdíjas	Össze-sen
Nincsen ilyen eszköz	10	117	183	2	24	1	107	2	446
Nem tudja, nincs véleménye	1	1	1	-	-	-	-	-	3
Vannak ilyen eszközök	98	558	725	6	63	3	315	13	1 781
Ezen belül:									
A családi pótlék felemelése	35	231	346	3	28	-	183	8	834
A GYES összegének felemelése	13	126	190	1	13	-	70	1	414
Bölcsőde, óvoda biztosítása	50	243	271	3	29	1	115	5	717
Lakás a sokgyermekeseknek	36	232	283	2	20	3	121	4	701
Lakás a fiatal házasoknak	41	216	287	4	18	2	106	7	681
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	4	41	64	1	8	1	22	3	144
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	52	258	255	1	24	1	99	6	696
Üdülés a gyermekes családoknak	8	25	16	-	-	-	9	-	58
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	48	253	377	3	42	1	186	5	915
Egyéb	3	14	19	-	1	-	7	-	44
Összesen	109	676	909	8	87	4	422	15	2 230

SZÁZALÉK

Nincsen ilyen eszköz	9,2	17,3	20,1	..	27,6	..	25,4	13,3	20,0
Nem tudja, nincs véleménye	0,9	0,1	0,1	-	-	-	-	-	0,1
Vannak ilyen eszközök	89,9	82,6	79,8	..	72,4	..	74,6	86,7	79,9
Ezen belül:									
A családi pótlék felemelése	35,7	41,4	47,7	..	44,4	-	58,1	53,3	46,8
A GYES összegének felemelése	13,3	22,6	26,2	..	20,6	-	22,2	6,7	23,2
Bölcsőde, óvoda biztosítása	51,0	43,5	37,4	..	46,0	..	36,5	33,3	40,3
Lakás a sokgyermekeseknek	36,7	41,6	39,0	..	31,7	..	38,4	26,7	39,4
Lakás a fiatal házasoknak	41,8	38,7	39,6	..	28,6	..	33,6	46,7	38,2
Munkahelyi kedvezmény a terhesanyáknak	4,1	7,3	8,8	..	12,7	..	7,0	20,0	8,1
Nem teljes munkaidő a gyermekeseknek	53,1	46,2	35,2	..	38,1	..	31,4	40,0	39,1
Üdülés a gyermekes családoknak	8,2	4,5	2,2	-	-	-	2,9	-	3,3
Gyermekruházzati cikkek ármérséklete	49,0	45,3	52,0	..	66,7	..	59,0	33,3	51,4
Egyéb	3,1	2,5	2,6	-	1,6	-	2,2	-	2,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	..	100,0	..	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több okot is megjelölhetett, a %-ok összege a 100-at meghaladja.

8.3. VÉLEMÉNYEK A HARMADIK GYERMEK VÁLLALÁSÁNAK

Sor- szám	A harmadik gyermek vállalásának ösztönző eszközei	Kétgyermekes nők			
		Budapest	Város	Község	Összesen

SZÁM

1.	Nincsenek ilyen eszközök	36	118	180	334
2.	Nem tudja, nincs véleménye	-	2	1	3
3.	Vannak ilyen eszközök	193	500	635	1 328
	Ezen belül: *				
4.	A családi pótlék felemelése	62	225	306	593
5.	A GYES összegének felemelése	34	104	155	293
6.	Bölcsőde, óvoda biztosítása	101	221	239	561
7.	Lakás a sokgyermekeseknek	80	176	246	502
8.	Lakás a fiatal házasoknak	107	203	221	531
9.	Munkahelyi kedvezmény a terhes anyáknak	7	37	72	116
10.	Nem teljes munkaidő a gyermekeknek	84	227	226	537
11.	Üdülés a gyermekes családoknak	10	19	12	41
12.	Gyermekruházzati cikkek ármérséklése	73	247	357	677
13.	Egyéb	8	13	13	34
14.	Összesen	229	620	816	1 665

SZÁZALÉK

15.	Nincsenek ilyen eszközök	15,7	19,0	22,1	20,1
16.	Nem tudja, nincs véleménye	-	0,3	0,1	0,2
17.	Vannak ilyen eszközök	84,3	80,7	77,8	79,7
	Ezen belül: *				
18.	A családi pótlék felemelése	32,1	45,0	46,2	44,7
19.	A GYES összegének felemelése	17,6	20,8	24,4	22,1
20.	Bölcsőde, óvoda biztosítása	52,3	44,2	37,6	42,2
21.	Lakás a sok gyermekeseknek	41,5	35,2	38,7	37,8
22.	Lakás a fiatal házasoknak	55,4	40,6	34,8	40,0
23.	Munkahelyi kedvezmény a terhes anyáknak	3,6	7,4	11,3	8,7
24.	Nem teljes munkaidő a gyermekeknek	43,5	45,4	35,6	40,4
25.	Üdülés a gyermekes családoknak	5,2	3,8	1,9	3,1
26.	Gyermekruházzati cikkek ármérséklése	37,8	49,4	56,2	51,0
27.	Egyéb	4,1	2,6	2,0	2,6
28.	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

* Mivel egy válaszadó több eszközt is megjelölhetett, a %-ok összege meghaladja a 100-at.

ÖSZTÖNZŐ ESZKÖZEIRŐL, TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Háromgyermekes nők				Együtt				Sor- szám
Budapest	Város	Község	Összesen	Budapest	Város	Község	Összesen	

SZÁM

10	16	45	71	46	146	254	446	1.
-	-	-	-	-	2	1	3	2.
33	114	192	339	236	636	909	1 781	3.
11	64	101	176	75	300	459	834	4.
10	26	47	83	49	139	226	414	5.
18	43	64	125	122	270	325	717	6.
16	40	84	145	99	230	372	701	7.
14	44	55	113	128	254	299	681	8.
-	9	10	19	7	46	91	144	9.
12	44	70	126	99	277	320	696	10.
-	6	8	14	11	26	21	58	11.
13	52	112	176	90	309	516	915	12.
2	3	5	10	10	16	18	44	13.
43	130	237	410	282	784	1 164	2 230	14.

SZÁZALÉK

23,3	12,3	19,0	17,3	16,3	18,6	21,8	20,0	15.
-	-	-	-	-	0,3	0,1	0,1	16.
76,7	87,7	81,0	82,7	83,7	81,1	78,1	79,9	17.
33,3	56,1	52,6	51,9	31,8	47,2	50,5	46,8	18.
30,3	22,8	24,5	24,5	20,8	21,9	24,9	23,2	19.
54,5	37,7	33,3	36,9	51,7	42,5	35,8	40,3	20.
48,5	35,1	46,4	42,8	41,9	36,1	40,9	39,4	21.
42,4	38,6	28,6	33,3	54,2	39,9	32,9	38,2	22.
-	7,9	5,2	5,8	3,0	7,2	10,0	8,1	23.
36,4	38,6	36,5	37,2	41,9	43,6	35,2	39,1	24.
-	5,3	4,2	4,1	4,7	4,1	2,3	3,3	25.
39,4	45,6	58,3	51,9	38,1	48,6	56,8	51,4	26.
6,1	2,6	2,6	2,9	4,2	2,5	2,0	2,5	27.
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	28.

A NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET KÖZLEMÉNYEI

A Népeségtudományi Kutató Intézet közleményei sorozatban eddig az alábbi kötetek jelentek meg:

1. Magyarország megyénkénti népességének várható alakulása, 1960. I. -1980. I. között. 1963/1.
2. A nyugdíjasok helyzete. 1963/2.
3. A korbevállás megbízhatóságának vizsgálatai az 1960. évi népszámlálásnál. 1964/1.
4. Magyarország népességének demográfiai jellemzői régióként. 1965/1.
5. A válások okai. 1965/2.
6. A budapesti nyugdíjasok helyzete és problémái. 1965/3.
7. A társadalmi átrétegződés és demográfiai hatásai, I. Budapesten és a városokban. 1965/4.
8. A népesség foglalkozásának változása 1960-1963 között. 1965/5.
9. Vizsgálatok a népesség területei eloszlásának alakulásáról Magyarországon. 1900-1960. 1966/1.
10. Lakásdemográfiai adatok. 1966/2.
11. A szociális intézetek és gondozottak helyzete. 1966/3.
12. Magyarország népességének területi előreszámitása. 1966/4.
13. A magyar leiró statisztika irány fejlődése. 1966/5.
14. Termékenységi adatok. 1966/6.
15. A demográfiai tényezők hatása a művelődésre. 1967/1.
16. Iskolai végzettség és szakképzettség. 1967/2.
17. Magyarország népességének gazdasági korfái. 1967/3.
18. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében. 1968/1.
19. Magyarország népességének előreszámitása. 1966-2001. 1968/2.
20. A magyar történeti demográfia a II. világháború után. 1968/3. *(Angol nyelven.)*
21. Történeti demográfiai kollokvium. Budapest, 1965. 1968/4. *(Francia, angol és német nyelven.)*
22. Demográfiai jellemzők a települések nagyságcsoporthoz szerint, 1900-1960. 1968/5.
23. A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutató Intézetének évkönyve. 1963-1968. 1968/6. *(Magyar és angol nyelven.)*
24. Alkoholizmus. 1968/7.
25. Gyermekgondozási segély. 1969/1.
26. Kutatási módszerek a termékenység és a családtervezés vizsgálatára: Magyar tapasztalatok. 1969/2. *(Angol nyelven.)*
27. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai. 1970/1.
28. Gyermekgondozási segély. 1970/2.
29. 1966. évben egyetemi (főiskolai) felvételre jelentkezettek demográfiai és testfejlettségi vizsgálata. 1970/3.
30. Társadalmi átrétegződés és demográfiai hatásai. II. Magyarországon. 1970/4.
31. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai. 1970/1. *(Angol nyelven.)*
32. A IX. Biológiai Vándorgyűlésen elhangzott előadások tartalmi kivonatai. Budapest, 1970. május 6-8. 1970/6. *(Angol nyelven.)*
33. Magyarország népességének 1957 óta történt belföldi vándorlásának vizsgálata néhány szempontból. 1971/1. *(Angol nyelven.)*
34. Magyarország halandósági táblái 1900/01-től 1967/68-ig. 1971/2.
35. Népesedéspolitika Magyarországon. 1972/1.
36. Magyarország népességének előreszámitása (1972-2001). 1973/1.
37. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében. II. 1973/2.
38. Magyarország népessége. 1974/1. *(Angol nyelven.)*
39. A budapesti alkoholisták és leszármazottaik biodemográfiai vizsgálata (Első szakasz) (Előzetes jelentés) 1974/2.
40. Kriminálitási táblák. 1974/3.
41. A gazdasági korfák módszertani apparátusának felhasználása optimális stabil népességek meghatározására. 1974/4.
42. A társadalmi térbeliség néhány elméleti és gyakorlati problémája. 1975/1.
43. Népesedési kérdésekkel kapcsolatos közvéleménykutatás. 1976/1.
44. Budapesti öngyilkosok vizsgálata 1972. 1976/2.
45. Az 1-60 hónapos budapesti gyermekek testi fejlettsége, szociodemográfiai és morbiditási viszonyai. (Előzetes jelentés) 1977/1.
46. A fiatal gyermekes özvegy nők helyzete. 1979/1.
47. A 16-29 éves fiatalok különböző gazdasági aktivitású csoportjainak helyzetét jellemző adatok 1979/2.